2008 KÜRESEL KRİZİNİN BANKALARIN KREDİ
POLİTİKALARINA ETKİLERİ VE MALİ ANALİZE YANSIMALARI

Özlem Uluğ

Yüksek Lisans Tezi

Eskişehir, 2010

2008 KÜRESEL KRİZİNİN BANKALARIN KREDİ POLİTİKALARINA ETKİLERİ VE MALİ ANALİZE YANSIMALARI

Özlem ULUĞ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İşletme Ana Bilim Dalı

Danışman :Doç.Dr.Kerim BANAR

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Haziran 2010

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ

2008 KÜRESEL KRİZİNİN BANKALARIN KREDİ POLİTİKALARINA ETKİLERİ VE MALİ ANALİZE YANSIMALARI

Özlem ULUĞ

İşletme Ana Bilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,Şubat 2009

Danışman :Doç.Dr.Kerim BANAR

2008 yılında dünya, adına morgtage krizi denilen küresel bir krizle karşılaştı. Amerika Birleşik Devletlerinde 2007 yılında yaşanan finansal dalgalanma, kısa sürede bir çok dünya ülkesini etkisine alarak küresel çaplı bir krize dönüşmüştür. Bu krizin temel nedeni, risk oranı yüksek tutulan ve denetim mekanizmasındaki zayıflıklar nedeni ile yatırımcıya riskleri göz ardı edilerek sunulan finansal türev ürünlerinin piyasada yarattığı kaostur. Yaşanan bu kriz dünyada büyük çaplı ve uzun vadeli likidite sorununa sebep olmuştur. Ticaretin fonlanmasındaki en büyük aracı kesim olan bankalar, Basel Sermaye Uzlaşısı ile başlayan kredi politikalarındaki köklü değişimleri, 2008 küresel krizi ile birlikte pekiştirmişlerdir.

Bu çalışmada küresel kriz, bankaların kredi politikaları ve kredi değerlemesinde kullandıkları mali analiz yöntemleri örneklerle incelenmiştir.

ABSTRACT

THE IMPACTS OF 2008 GLOBAL ECONOMIC CRISES ON CREDIT POLICIES OF BANKS AND FINANCIAL ANALYSES

Özlem ULUĞ

Master of Science Thesis, Department of Business

Anadolu University Social Sciences Institute, February 2009

Supervisor :Doç.Dr.Kerim BANAR

In 2008, the world faced a global crisis named mortage crisis. The finacal wave started in USA in 2007 and short after it effectted many countries and become a global crisis. The main reason of the crisis, chaos that was caused the high risky financial products that was presented to the customers. This crisis caused long time and grand size liquidity problem. Banks , the biggest agent of the trade funds, has changed their credit policies which bas began with Basel Capital Approachement. This case has been strengthen with global crisis in 2008.

Global crisis, Bank's Credit Policies, the financial analysis that was used by bank for the credits valuing has been analysed in this study.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Özlem ULUĞ'nun "2008 Küresel Krizinin Bankaların Kredi Politikalarına Etkileri ve Mali Analize Yansımaları" başlıklı tezi **14 Haziran 2010** tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, **İşletme (Muhasebe)** Anabilim Dalında, **yüksek lisans tezi** olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

			İmza
Üye (Tez Danışmanı)	:	**Doç.Dr.Kerim BANAR**	.....
Üye	:	**Prof.Dr.Erol KUTLU**	.....
Üye	:	**Doç.Dr.Adnan SEVİM**	.....

Prof.Dr.Ramazan GEYLAN
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Bu tezin hazırlanmasında desteğini esirgemeyen danışmanım ve değerli hocam Doç.Dr. Kerim Banar'a teşekkürlerimi sunarım.

Özlem ULUĞ

ÖZGEÇMİŞ

Özlem ULUĞ

İşletme Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans

Eğitim

Ls. 1996 Anadolu Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) İşletme Bölümü
Lise 1991 Gelibolu Lisesi, Matematik Bölümü

İş

2004-Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.

2004- Garanti Emeklilik A.Ş.

2003- Commercial Union Hayat Sigorta A.Ş.

1998-2002 Dışbank A.Ş.

Mesleki Birlik/Dernek/Kuruluş Üyelikleri

2007- BASISEN

Alınan Burs ve Ödüller

2002-Öneri Dalında Başarı Ödülü –Dışbank A.Ş.

Kişisel Bilgiler

Doğum Tarihi:13 Kasım 1974 Cinsiyet: Bayan Yabancı Dil :İngilizce

İÇİNDEKİLER

ÖZ ii

ABSTRACT iii

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI iv

ÖNSÖZ v

ÖZGEÇMİŞ vi

TABLOLAR VE ŞEKİLLER LİSTESİ x

GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM

EKONOMİK KRİZ VE KRİZİN FİNANSAL PİYASALARA ETKİSİ

1. EKONOMİK KRİZ 2

1.1. Ekonomik Krizin Tanımı ve Özellikleri 2

1.2. Krizlerin Kapsamı 5

1.3. Yerel Ekonomik Kriz 5

1.4. Sektörel Ekonomik Kriz 6

1.5. Ulusal Ekonomik Kriz 6

1.6. Bölgesel Ekonmik Kriz 7

1.7. Küresel Ekonomik Kriz 8

2. 2008 KÜRESEL KRİZİ VE FİNANSAL PİYASALARA ETKİLERİ..... 9

2.1. 2008 Küresel Krizi Hazırlayan Sebepler..... 10

2.1.1. Likidite Bolluğu ve Subprime Krediler..... 11

2.1.2. Mortgage İpoteklerine Dayalı Menkul Kıymetleştirme ve Hedge Fonlar 14

2.2. Küresel Krizin Diğer Ülkelere Yayılması..... 17

2.3. Küresel Krizin Türkiye'ye Yansıması..... 18

2.3.1. İhracatta Durgunluk..... 19

2.3.2. Yurt Dışı Kredilerde Azalma..... 19

2.3.3. Yurt İçi Kredilerde Azalma..... 20

2.3.4. Güven Kaybı..... 20

2.3.4. Ekonominin Küçülmesi ve İşsizliğin Artması..... 21

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BANKACILIKTA KREDİ POLİTİKALARI

1. BANKACILIĞIN TANIMI VE TARİHÇESİ..... 23

2. TİCARİ BANKALARIN TEMEL İŞLEVLERİ..... 24

3. KREDİNİN TANIMI VE UNSURLARI..... 25

4. BANKACILIKTA KREDİ POLİTİKASININ BELİRLENMESİ VE BASEL II KRİTERLERİNİN ETKİLERİ..... 27

5. 2008 KÜRESEL KRİZİNİN GENEL KREDİ POLİTİKALRI ÜZERİNE

ETKLERİ..... 34

ÜÇÜNCÜ BLÜM

KRİZ ORTAMINDA KREDİ DEĞERLENDİRME VE MALİ ANALİZ

1. KREDİLENDİRME SÜRECİ VE TEMEL VERİLERİN DÜZENLENMESİ 35

2. KREDİLENDİRMEDE MALİ ANALİZ TEKNİKLERİ..... 39

2.1. Karşılaştırmalı Tablolar Analizi (Yatay Analiz)..... 39

2.2. Oran Analizi (Rasyolar)..... 48

3. TÜRKİYEDE KRİZ SONRASI BEKLENTİLER..... 80

4. İŞLETMELERİN KRİZDE YAPMASI GEREKENLER..... 83

SONUÇ..... 89

KAYNAKÇA..... 91

TABLOLAR VE ŞEKİLLER LİSTESİ

ŞEKİL 1. MORTGAGE KRİZİNİN LİKİDİTE KRİZİNE DÖNÜŞÜM SÜRECİ 11

ŞEKİL 2. MORTGAGE PİYASASININ İŞLEYİŞİ..... 16

TABLO 1. İŞ GÜCÜ DURUMU..... 22

TABLO 2. RİSK AĞIRLIK TABLOSU..... 31

TABLO 3. BANKA SCORİNG MODELİ..... 33

TABLO 4. ÖRNEK BİLANÇO VE GELİR TABLOSU KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ TEKNİĞİ VE YORUMLANMASI..... 41

TABLO 5. ORAN ANALİZİNE ÖRNEK BİLANÇO VE GELİR TABLOSU1. 55

TABLO 6. ORAN ANALİZİNE ÖRNEK BİLANÇO VE GELİR TABLOSU2. 60

TABLO 7. ORAN ANALİZİNE ÖRNEK BİLANÇO VE GELİR TABLOSU3. 65

TABLO 8. ORAN ANALİZİNE ÖRNEK BİLANÇO VE GELİR TABLOSU4. 70

TABLO 9. ORAN ANALİZİNE ÖRNEK BİLANÇO VE GELİR TABLOSU5. 75

GİRİŞ

Bilimde ve teknolojide yaşanan değişim ve gelişmelerin bir sonucu olarak ortaya çıkan kürselleşme, bir çok ülkeyi sosyal ve ekonomik anlamda birbirine bağımlı hale getirmiştir. Artık hiçbir ülke ekonomik faaliyetlerde kendisini soyutlayamamaktadır ve küresel ekonomik sistemde küçük ya da büyük bir yer edinme çabasındadır. Bu gelişmenin sonucu olarak, dünyada ortaya çıkan ekonomik krizler ülkeleri farklı oranlarda etkilemektedir. 1929-1930 yıllarında yaşanan ve büyük buhran adıyla tarih ve ekonomi kitaplarında yerini alan krizden sonra, yaşanan en büyük küresel ekonomik kriz, Amerika da başlayıp tüm dünyayı saran ve ekonomistlerce 2008 küresel krizi olarak adlandırılan ekonomik krizdir.

Bu çalışmada ekonomik kriz kavramı, 2008 küresel krizi ve krizin piyasalara etkileri incelenmiş, bankaların kredi politikaları ve bankaların kredi politikalarını etkileyen kriterler ele alınmıştır. Buna bağlı olarak küresel krizin, bankaların kredi değerlemesindeki etkileri örneklerle incelenmiştir. Küresel kriz sonrası Türkiye'deki beklentiler ve işletmelerin kriz döneminde yapması gerekenlere ilişkin öneriler ile çalışma sonlandırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

EKONOMİK KRİZ VE KRİZİN FİNANSAL PİYASALARA ETKİSİ

1. EKONOMİK KRİZ

Yunanca "krisis" kelimesinden türeyen kriz, günlük dilde zor seçim, bunalım, buhran karşılığı olarak kullanılmakta; dengesiz, olumsuz ve istenmeyen duruma geçişi ifade etmektedir. Bir ekonomi – finans terimi olarak kriz, mal, hizmet, faktör, para - döviz piyasalarında, tolere edilebilir düzey ötesinde yaşanan dalgalanmayı anlatır.[1]

1.1. Ekonomik Krizin Tanımı ve Özellikleri

Ekonomik krizle ilgili pek çok tanım yapılmış olmasına rağmen, ekonomik sistemin günümüzde finansal, politik ve kültürel sistemlerden de dolaylı ya da dolaysız etkileniyor olması standart bir görüş birliğine ulaşılmasını güçleştirmiştir. Ekonomik kriz genel olarak ekonomide dengelerin sarsılması ve kısa ya da uzun süreli belirsizlik ortamını ifade eder.

Daha geniş bir tanımla ekonomik kriz, tüm piyasalarda (para, sermaye, mal, hizmet, işgücü) tüm karar birimlerini aşırı ihtiyatlı veya ürkek davranmaya iten ve ekonomik göstergelerde sürekli bir kötüleşme yaratan kuvvetli bir güven sarsılması olgusu olarak tanımlanabilir.[2]

Ekonomik krizler söz konusu olduğunda dikkate alınması gereken birkaç temel özellik vardır. Öncelikle bir kurumun borçlarının sermayesine oranı ne kadar yüksekse, diğer bir ifadeyle kaldıraç oranı ne kadar yüksekse, o kurum kriz zamanında daha büyük tehlike altında demektir. Özellikle aktiflerindeki duran varlıkların, dönen varlıklardan daha fazla olması durumu güçleştirmektedir. Aslında bilanço zafiyeti olarak görülen bu durum her şeyin iyi

---

[1] Yusuf Bayraktutan, **Ekonomik Kriz Öncesi Erken Uyarı Sistemleri,** (Birinci basım, İstanbul: Arıkan Basım Yayım Dağıtım Ltd., 2006), s. 25

[2] Erdal Türkkan, **Ekonomik Kriz Öncesi Erken Uyarı Sistemleri,** (Birinci basım, İstanbul: Arıkan Basım Yayım Dağıtım Ltd., 2006), s. 93

gittiği zamanlarda çoğunlukla göz ardı edilir. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde, öz sermayenin yetersizliği, kurumların finansal olarak iyi yönetilememesinin sonucu olarak kaldıraç oranı birçok işletmede yüksektir. Bu da oluşan ekonomik krizin şiddetine göre işletmeleri büyük ölçüde savunmasız bırakmakta, krize bağlı olarak yabancı kaynakların edinilmesindeki güçlük bir çok işletmenin ekonomik hayatına son vermesine sebep olmaktadır. Aynı durum ülkeler için de geçerlidir. Bir ülkenin toplam borçları /milli hasıla, cari açık/milli hasıla, ülkenin dış borcu/ihracat gibi büyüklükler normal değerlerden uzaklaştığında krizlerle mücadelede dayanıklılık azalır.

Dikkate alınan bir diğer özellik ise krizin nedenlerinin iyi anlaşılmasının koşulsuz gerekliliğidir. Krizler türlerine göre (finansal kriz, döviz krizi, borsa kirizi vs.) ve kapsadıkları alana göre değişik isimler alabilir. Dikkat edilmesi gereken öncelikli husus oluşan krizin sebepledir. Krizden daha tehlikeli olan şey, sebeplerin yanlış tespit edilmesidir. Bu durum kısa sürede çözülebilecek, ya da doğru adımlarla orta ya da uzun vadede hafifletilebilecek bir krizin, derinleşerek içinden çıkılamaz bir hale gelmesine sebep olmaktadır. Krizi bir hastalığa benzetirsek, nasıl ki bir ilaç bazı hastalıklarda tedavi sağlarken, bazı hastalıklarda ölümcül etkisi olabiliyorsa krizin teşhisinin yanlış konulması, yanlış ilaçla tedavi edilmeye kalkışılmasına sebep olmaktadır. Krizin sebeplerinin doğru tespiti, doğru önlemler alınmasını ve doğru kararların uygulanmasını sağlar.

Krizin özelliklerinden bir diğeri sosyolojik boyutudur. Ekonomi yazarlarının sık kullandığı bir örnekleme vardır. Komşunuz işini kaybederse resesyon, siz işinizi kaybederseniz depresyon olur.

Krizin sadece bir işletmede ortaya çıkması, bir sektörde ortaya çıkması, bir bölgede, bir ülkede ya da birden fazla ülkede ortaya çıkmasının sonucu aynı sıra ile oluşacak işsizliğin artması demektir. Krizlerin hızı ile işsizliğin hızı birebir aynı değildir. Şöyle ki kriz patlak verdiğinde bir işletme, krizin sürekliliği ve derinliğinden emin olmadıkça ilk olarak personel dışı giderlerini azaltmaya çalışır.

Tasarruf tedbirleri arasında kurum içi ertelenebilecek harcamalar, duruma göre reklam ve promosyon giderleri, ekstra primlerin minimize edilmesi ya da sıfırlanması gelmektedir. Hiçbir işletme personelini ilk etapta kaybetmek istemez. Oluşturulması en güç kaynak nitelikli iş gücüdür. Diğer maddi girdiler katlandığınız maliyete göre kalitesini hesaplayabileceğiniz girdilerdir, hammadde, yarımamul, mamul gibi. Oysaki nitelikli iş gücü hem kazanılması daha maliyetli ve zaman alan bir süreçten geçer, hem de kaybedildiğinde geri kazanılması bir o kadar zor olabilir.

Bir işletmenin kriz zamanında işten çıkardığı bir personel işsiz kaldığı bir dönemde başka bir işe girerse, kriz bittikten sonra eski işyerine karşı oluşmuş olan güvensizlik sonucu geri çağrılsa bile dönmekten imtina etmekte ya da maddi koşullarının bir önceki halinden daha fazla iyileştirilmesini istemektedir. Tabii ki bu durum sektöre, personelin deneyim ve donanımına bağlı olarak değişmektedir. Zamanla üretilen mala oluşan talebin azalıyor olması ile orantılı personelin zorunlu olarak, ücretli /yarı ücretli ya da ücretsiz izine çıkarılması gündeme gelir. Kriz yavaşlamaya başlamış olsa da piyasaların dengeyi bulamaması, nakit sıkışıklığının devamı ve talebin ilk şiddetinde olmasa da azalmaya devam etmesi halinde bu kez işten çıkarma ve personel azaltma politikası şiddetlenir. İşletmeler geleceği net göremediği ve almış olduğu tedbirlerin mali döngüsünü sürdüremez hale geldiğini görünce hızlı bir şekilde personel azaltma yoluna gider. İlk başta şiddetli başlayan kriz normal hızına döndüğünde belirsizlik devam ediyorsa personel azaltım tedbirleri hızlanır.

Krizin etkilerinin çok azalması ve piyasalara yansımış olumsuz havanın hızla düzeliyor olması ise personel alımını bir anda hızlandırmaz. İşletmeler ilk önce mevcut stoklarını eritmeye başlar, mevcut personelini mesai ile çalıştırır, gerekirse dönemsel işçiler almaya başlar. İşgücünü kalıcı personel ile arttırmaya başlaması, hızla düzelen olumlu havanın yavaşlaması ve eksiye gitmeden olumlu şekilde seyri ile mümkün olur.

Kısaca işletmelerin yoğun personel azaltma ve arttırma tedbirleri genelde krizin ortalarına denk gelmekte, piyasalardaki havanın olumlu olarak devam edeceğine dair beklentinin güçlenmesi ile işgücü alımı artmakta, azalması ile de

işgücü kaybı artmaktadır. İşgücü kaybı bir işletmede ya da bir sektörde olursa sosyolojik etkisi daha zayıf ama bir ya da birden fazla ülkede etkili olması ile sosyolojik ve politik bir sorun haline gelebilmektedir.

Krizlerin bir diğer özelliği ise bulaşıcı olmalarıdır. Günümüz dünyasında sermaye hareketlerinin serbest olması krizlerin hızla yayılıp küreselleşmesine zemin hazırlamıştır.

1.2. Krizlerin Kapsamı

Yaşadığımız dünyada hızla gelişen bilim ve teknolojinin uzantısı olarak, her bir ülkenin ekonomik sistemi bir zincirin halkası haline gelmiştir. Bir halkadaki kopma bütünün bozulmasına sebep olmakta ve kopan halkanın hızlı bir şekilde onarılması ya da sistem dışına çıkarılmasını gerektirmektedir. Ancak günümüzde mal ve hizmet üretim ve paylaşımı direkt ya da endirekt, birçok ülkeyi birbirine bağlamış durumdadır. Satın aldığımız bir spor ayakkabının, tabanı ayrı, bağcık kısmı ayrı, kullanılan hammaddenin üretildiği ülke farklı, malzemelerin birleştirilerek mamul haline getirildiği ülke farklı olabilmektedir. Özellikle gelişmiş ülkelerde birçok büyük firma, kar marjlarını arttırmak amacı ile hammadde ve işgücünün ucuz olduğu, gelişmemiş veya az gelişmekte olan ülkelere yönelerek aslında sattıkları ürünün sadece pazarlamacısı durumuna gelmişlerdir. Nihayetinde bu döngünün sonucu olarak basit bir spor ayakkabı üretimi, aslında birçok ülkenin sunduğu hammadde, yarımamul ya da işgücünün toplamından meydana gelebilmektedir.

Bu detaylar dikkate alındığında günümüzde bir ülkede çıkan ekonomik kriz o ülkenin global ekonomik sitemdeki konumuna göre zayıf ya da kuvvetli bir şekilde diğer ülkelerin ekonomik sistemlerine yansımaktadır. Bu döngü içinde yer alan ülkeler , krizin çıktığı ülke ile birebir ekonomik ilişkide olmasalar dahi dolaylı olarak krizin etkilerine maruz kalmaktadırlar.

1.3. Yerel Ekonomik Kriz

Ekonomik krizin belli bir ülkedeki belli bir bölgede çıkmasın yerel ekonomik krizdir.[3] Belli bir bölgenin yoğun olarak etkilendiği krize örnek olarak, ekonomisini belli bir ürüne ya da sektöre dayandırmış ilçe, il ya da bölgelerin yaşadığı krizleri verebiliriz. Örneğin Karadeniz bölgesindeki birçok il, ilçe geçimini büyük ölçüde çay ve fındık üretimine dayandırmıştır. Çernobil kazasından sonra Karadeniz bölgesinde yetişen çayların satışı büyük ölçüde düştüğü için o dönemde yerel ekonomik kriz yaşanmıştı. Yerel ekonomik kriz bir yönü ile sektörel krizle de bağlantılıdır. Yerel krizler genelde belli bir sektöre ağırlık vermiş olan bölgelerde ortaya çıktığından dolayı bazen hem yerel hem sektörel kriz aynı anda yaşanmaktadır.

1.4. Sektörel Ekonomik Kriz

Belli bir sektöre yönelik şiddetli talep azalmasını sektörel kriz olarak tanımlayabiliriz.[4] Ekonomik krizin yoğun olarak belli bir sektörü etkilemesi de sektörel krizi ifade eder. Ülkemiz için çok bilinen bir örnek vermek gerekirse turizm krizini ele alabiliriz. Özellikle Akdeniz ve Ege kıyı kentlerinde sık sık turizm krizi yaşanmaktadır. Geçimini çoğunlukla yerli yabancı turizme dayandırmış olan bu bölge aynı zamanda benzer şekilde geçimini çoğunlukla turizmden sağlayan Yunanistan, Singapur, İspanya, Tayland gibi birçok dünya ülkesi ile yoğun bir rekabet halindedir. Türkiye'nin doğal güzelliği ve turizm tesisleri bir çok ülkeden daha iyi olmasına rağmen, yetersiz tanıtım yapılması, yurt dışından çok ucuz fiyata paket programlar satılarak özellikle gelir seviyesi düşük ve tesis dışında çok fazla alışveriş yapmayan yabancı turistlerin kabul edilmesi ve maalesef ülkemizde zaman zaman yaşanan terör olayları ve turistlere yönelik kötü muamelenin yurt dışında büyük yanıklar uyandırarak yansıması sonucu, turizmi krize çok açık bir sektör haline getirmiştir. Sektörel

---

[3] Mahfi Eğilmez, **Küresel Finans Krizi** (Dördüncü Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi A.Ş. 2009), s.57

[4] **Aynı,** s. 57

kriz bir ülke ile sınırlı kalabileceği gibi aynı sektörün bulunduğu bir çok ülkeyi de kapsayabilir. Krizin oluşmasına sebep olan özelliklerin bir ülkenin koşullarından kaynaklı olması ya da bir ülkeden bağımsız aynı sektörde faaliyet gösteren işkollarının olduğu tüm ülkeleri kapsayabilir.

1.5. Ulusal Ekonomik Kriz

Küreselleşmenin henüz günümüzdeki kadar etkin olmadığı dönemlerde çoğu kriz çıktığı ülkeyi yoğun olarak etkilerdi. Ekonomik krizin etkisinin, krizi çıktığı ülkede daha baskın hissedilmesi ve diğer ülkeler yansımasının minimum olduğu durum ulusal kriz olarak tanımlanabilir.[5] Buna örnek olarak Türkiye de 2001 yılında yaşanan bankacılık krizini verebiliriz. Ülkemizde yaşanan bankacılık krizi birçok ülkeye hiç yansımamış, yoğun ekonomik ilişkide olduğumuz Rusya'yı biraz etkilemiş diğer ülkeler minimum düzeyde etkilenmiş ya da hiç etkilenmemiştir.

1.6. Bölgesel Ekonomik Kriz

Bir ülkede başlayan ekonomik kriz, o ülkenin ekonomik olarak güçlü ilişkilerde olduğu diğer ülke ekonomilerine de sıçraması ile bölgesel krize dönüşebilir.[6]

Bölgesel krize 1997 yılındaki Asya krizi örnek verilebilir. Doğu Asya Mali Krizi Temmuz 1997'de Güney Kore'de Kia firmasının iflası ile başlayan ve Asya Kaplanları olarak bilinen birçok Doğu Asya ülkesinin para birimlerini, borsalarını ve diğer kıymetlerini etkileyen ekonomik krizdir. Bir diğer örnek de 1998-1999 Rusya krizidir. 18 Ağustos 1998 de Rusya'nın daha önce sattığı devlet tahvillerinden olan yükümlülüklerini yerine getiremeyeceğini açıklaması ile başta Türkiye olmak üzere birçok ülke etkilendi.

---

[5] **Aynı,** s. 52
[6] **Aynı,** s. 53

1.7. Küresel Ekonomik Kriz

Sermaye hareketlerinin serbestleştiği ekonomik sistemde krizlerin kürselleşmesi daha kolay olmaktadır. Küresel krizi, görünürde belli bir ülkede bir sektöre bağlı olarak ortaya çıkan ancak hızla diğer ülkeler ve sektörlere sıçrayan dünya ülkelerinin büyük çoğunluğunda sarsıcı bir şekilde hissedilen ekonomik kriz olarak tanımlayabiliriz.[7] Kürsel krize 1929 Ekonomik Buhranı örnek olarak verilebilir. Halen etkilerini hissettiğimiz, 2007 yılında Amerika Mortgage krizi olarak başlayan ve benzer nedenlerle İngiltere ye sıçrayan ekonomik kriz 2008'in ilk yarısında kürsele krize dönüşmüştür. Burada 1929 krizinin henüz küreselleşen ve sermaye hareketlerinin bu denli akışkan olmadığı bir dönemde patlak verip de neden bir kürsele krize dönüştüğü sorusu akla gelebilir. Bu nedenle 1929 krizinin nasıl kürsel krize dönüştüğünü kısaca ele alalım.

Birinci Dünya Savaşı'na girilirken ülkelerin çoğu altın standardı denilen bir para birimine sahipti. Kâğıt para, altın karşılığı olarak basılıyor ve dolayısıyla döviz kuru da altın kuru üzerinden oluşuyordu. Birinci Dünya Savaşı çıktıktan sonra paraya şiddetle ihtiyaç duyan Avrupa ülkeleri, altın standardını terk ederek karşılıksız para basmaya başladılar. Karşılıksız para basımı enflasyona sebep oldu. Avrupa ülkelerinin paralarının karşılıksız kalması ve enflasyonun hızlanması yatırımcıların paralarını ve altınlarını, altın karşılığı para basmayı sürdüren ABD'nin bankalarına yollamalarına ve bu gelişim de New York'un dünyanın finans merkezi unvanını Londra'nın elinden almasını sağladı. Bu dönemde dünyadaki altın servetinin aşağı yukarı %40'ı ABD'de biriken bu büyük servet müthiş bir ekonomik sıçramaya yol açtı.[8]

Değerler şişmeye, balonlar oluşmaya başladı. Borsada değerler astronomik hızlarla yükseldi. Herkes varını yoğunu bu alanlara yatırmaya başladı. Hükümetler altın girişini özendirmek için altın standardını sürdürdüler ve deflasyonist politika izlediler. Bu politikalar sonucunda fiyatların düşüşü nedeniyle ekonomik faaliyetler gerilemeye başladı. Bu gelişimin devamı

---

[7] **Aynı,** s. 53
[8] **Aynı,** s. 58

sonucunda 1929 yılının Ekim ayında ABD borsasında aşağıya doğru gidiş başladı. 24 Ekim 1929'da ekonomi tarihine Kara Perşembe olarak geçen seanslarda borsa tam anlamıyla çöktü. Bir gün içinde borsada 4 milyar doların üzerinde kayıp yaşandı.[9]

Krizin başlangıç safhasında 4.000 kadar bankanın iflası gündeme taşınmış ve binlerce insanın malvarlığı yok olmuştur. Bu insanlar açlığa sürüklenmiş, sebze ve meyve yetiştirip satarak yaşamaya çalışmışlardı. Piyasadaki para bir anda yok olduğu için, insanlar ihtiyaçlarını karşılamada takas yoluna gidiyorlardı. İnsanlar maddi varlıklarıyla beraber sosyal konumlarını ve ruh sağlıklarını da kaybetmişlerdi. Bunalımın etkileri II.Dünya Savaşı'na kadar, yaklaşık 10 yıl süre ile devam etmişti.[10]

2. 2008 KÜRESEL KRİZİ VE FİNANSAL PİYASALARA ETKİLERİ

Günümüzde finansal piyasalar son 20 yıl dikkate alındığında çok büyük değişim geçirmiştir. Teknolojinin hızla ilerlemesiyle birlikte bilgiye daha kolay ve ucuz ulaşılabilmesi, piyasalardaki şeffaflığın artması, bilginin daha etkin kullanılabilmesini sağlamış, sayısal tekniklerle birlikte risk ve getiri beklentilerine göre insanların ve kurumların daha fazla kar elde etme istekleri doğrultusunda birçok finansal ürün geliştirilmiştir. Finansal ürünlerdeki çeşitlilik risk tercihlerinin genişlemesine, katılımcı sayısının artmasına ve finansal piyasaların büyümesini sağlamıştır. Özellikle banka odaklı finansal piyasalardan, piyasa odaklı finansal piyasalara geçiş yapısal anlamda finans sektörünü değişime uğratmıştır. Her bilginin dikkatle ele alındığı, 24 saat sürekli işleyen ve coğrafi sınırları olmayan, odağında ise ABD piyasalarının olduğu bir piyasalar sistemi ortaya çıkmıştır.

---

[9] **Aynı,** s. 58

[10] A.Levent Alkan, **Kürsel Sistemik Krizin Anatomisi,** (Birinci Basım, İstanbul, Kelebek Matbaacılık San.Tic.Ltd.Şti.2009), s. 123

2.1. 2008 Küresel Krizi Hazırlayan Sebepler

ABD'de yaşanan bir sıkıntı küresel sistem içerisindeki tüm piyasalara yansımakta, belli bir ülkeye has olayın etkisi aynen yaşanılan krizde olduğu gibi, düşünüldüğünden çok daha büyük olabilmektedir.

ABD'de 2007 yılında yaşanan finansal dalgalanma büyük ve gelişmiş bir ekonominin bankacılık sistemini geçmişte emsali olmayan bir şekilde sıkıntıya sürüklemiş, başta denetleyici ve düzenleyici kurumlar olmak üzere herkesi nerede hata yapıldığı konusunda düşünmeye sevk etmiştir. Eşik altı kredi olarak tanımlanan Subprime mortgage kredilerinde geri ödemelerde yaşanan sorunlarla ortaya çıkan finansal dalgalanma, çok hassas dengeler üzerine kurulu ve birbiriyle ilişkili ABD piyasalarında büyük etki yaratmıştır. Mortgage kredilerine dayalı menkul kıymetler ile kredi türev ürünlerinin risklerinin yanlış ölçülmesi, kimi zamanda finansal mühendislik teknikleri kullanılarak ölçülemez hale getirilmesi akabinde denetleyici yapının eksiklikleri finansal kurumları etkilemiş ve mortgage kredi krizi olarak adlandırılan durum küresel bir likidite krizine dönüşmüştür.[11]

---

[11] Faruk Demir; Ayşegül Karabıyık; Emine Ermişoğlu ve Ayhan Küçük, "ABD Mortgage Krizi", **BDDK Çalışma Tebliği** (Sayı 3 Ağustos 2008, s. 11)

Şekil 1: Mortgage Krizinin Likidite Krizine Dönüşüm Süreci

Kaynak : Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Çalışma Tebliği, Ağustos 2008 s.1

2.1.1. Likidite Bolluğu ve Subprime Krediler

ABD mortgage krizinde piyasa yapısı, tarafları ve denetim eksiklikleri ile izlenen politikalar sonucu ortaya çıkan sorunlar ele alınmıştır. Bu süreci daha derin incelersek bazı terimlerin üzerinden geçmemiz gerekir. Bunlar subpirme (eşik altı kredi), hedge fonlar, ninja kredi terimleridir.

Çok basit olarak ifade edilirse aslında bu kriz, Amerika'daki likidite fazlasının yüksek faiz getirmesi için düşük kaliteli kredilerin 2. ve 3.el alımlarına yönlendirilmesidir.

2000'li yılların başından 2006 yılı sonuna kadar ABD ekonomisinde likidite bolluğu yüksek oranlara ulaşmıştı. Bu likidite bolluğu ve düşük faiz, yatırımcıları alternatif ürünler aramaya sevketmiştir. 2007- 2008 küresel dalgalanmanın kaynağı ABD mortgage krizidir. Morgtage piyasası, mortgage kredilerinin düzenlendiği birincil piyasalar ile bu kredilere dayalı menkul kıymetlerin alınıp satıldığı ikincil piyasalardan oluşmaktadır. Bu piyasanın bireysel yatırımcıdan kurumsal yatırımcıya, yatırım bankalarından serbest

fonlara (hedge fonlar) kadar çok çeşitli katılımcısı bulunmaktadır. Krizden önce ABD'deki mortgage piyasası yaklaşık 10 trilyon dolarlık büyüklüğe ulaşmış ve bu haliyle dünyanın en büyük piyasası olmuştu.[12]

Başlangıçta mortgage kredilerinin büyük çoğunluğu, kredibilitesi yüksek olan müşterilere kullandırılan kredilerden oluşmaktaydı. Bunlara "prime mortgage" kredileri deniyordu. Zamanla eşik altı denilen subprime krediler verilmeye başlandı. Eşik-altı ya da subprime konut mortgage kredileri, bireysel kredibilite değerleme kuruluşlarının kriterleri çerçevesinde "prime rate" borçlanma skalasının (ölçek) altında kalan tüketicilere, en ucuz borçlanma oranı olan prime-rate'e göre daha yüksek faiz oranlarından (subprime rates) verilen kredilerdir. Başka bir ifadeyle, böyle kredilerin verildiği bir ortamda, tüketiciler borç ödeme riski açısından homejen (türdeş) olarak kabul edilmemekte, tam tersine heterojen bir bakış açısıyla risklilik durumlarına göre pazarlama segmentlerine ayrıştırılmaktadırlar.[13]

Subprime krediler iki şekilde verildi. Bunlardan ilki, piyasadaki likidite bolluğu sonucu daha öncesinde verilmiş prime mortgage kredilerin, emlak fiyatlarındaki artışlar gözönüne alınarak aynı gayrimenkul üzerinden tekrar tekrar kredilendirilmesidir. Örneğin 100.000 USD değerinde bir eve bireyin mevcut geliri ve kredibilitesi dikkate alınarak mortgage kredisi verildi. İki yıl sonra mevcut kredili eve yeniden eksper yapılarak evin değerinin 120.000 USD olarak saptanması üzerine ilave 20.000 USD kredi daha verildi. Bir yıl sonra evin yeniden değer tespiti ile 150.000 USD olarak saptanması sonucu ilave 30.000 USD kredi daha verildi. Aslında gayrimenkul değişmedi, kredi alan kişin gelirinde de ciddi bir artış olmadı. Bu da baştan prime mortgage olarak verilen krediyi subprime krediye dönüştürdü. Kişinin geliri ile aldığı kredi arasındaki kabul edilebilir oran düştü, bu da verilen kredinin kalitesinin düşmesine sebep oldu. Ayrıca gayrimenkullerin fiyat artışlarının fiktif olduğunun ortaya çıkması ile gayrimenkul fiyatları hızla düştü, nerdeyse ilk krediye konu olan değerinin de

---

[12] Fevzi Öztürk, "Mortgage Krizi Nedenleri ,Etkileri ve Sonuçları", (Şubat 2008) http://www.dunyabulteni.net/news_detail (Erişim:22/01/2010)

[13] Gülşen Abdülkadir, "Subprime Mortgage Kredileri"(Nisan 2008) http://www.alomaliye.com/2008/abdulkadir_gulsen_subprime.htm (Erişim:01/02/2010)

altına geriledi. Bu gayrimenkullere yönelik mortgage kredisi kullanan bireyler de evlerini boşaltıp almış oldukları kredileri ödememeye başladılar.

Burada dikkate alınması gereken etkenlerden biri de özellikle kredi veren kurumların, kredi vereceği bireylerin finansal değerlemesi için banka dışındaki uzmanlaşmış kurumlara başvurulmuş olması da yatar. Kredi veren kurum, kredi başvurusunu değerlendiren kurum ve gayrimenkul değer tespiti yapan kurumların farklı olması, kontrol mekanizmasını zayıflatan en büyük etkenlerden biridir. İkinci olarak subpirme krediler mevcut bir kredinin yeniden yapılandırılması olarak değil, kredibilitesi düşük bireylere yüksek faiz oranlı konut kredisi verilmesi ile oluştu. ABD eski Başkanı George W.Bush da, Clinton döneminde önü açılarak kartopu gibi büyümeye başlayan subprime kredilerindeki artışı engellemedi. Bush döneminde, ABD'de "NINJA" (No Income, No Jobs, No Assets) denilen, geliri, düzenli işi ve varlığı bulunmayan kişilere yüksek faizli konut kredileri verildi. Özellikle konut fiyatlarındaki subjektif yükseliş bu kredileri daha tehlikeli hale getirdi.

2006 yılında FED (Amerikan Merkez Bankası) tarafından yapılan açıklamalarda, subprime mortgage piyasasında verilen kredilerin kalitesinin bozulduğu ancak bunun bir kriz olmadığı belirtilmiştir. Bu dönemde piyasalarda yaşanan gelişmeler paralelinde ek düzenlemeler getirilmesi ve gözetim yöntemlerinin tekrar gözden geçirilmesi gerektiği gündeme getirilmiştir. Ancak, diğer yandan başkan Bush'un politikalarıyla uyumlu olabilmesi için, subprime mortgage kredilerine sınırlandırma getirilmesi ya da prefinansman olanaklarının kredi kullananların aleyhine çevrilmesi FED tarafından istenmeyen bir durumu oluşturmaktaydı. 1987-2006 yılları arasında görev yapan FED eski başkanı Alan Greenspan, serbest piyasa ekonomisinin önde gelen savunucularından olduğu, uyguladığı düşük faiz politikasının ve finans sektörü üzerindeki sıkı denetime karşı çıkmış olması nedeniyle kriz patlak verdikten sonra şiddetli eleştiri oklarına hedef olmuştur. Kredi piyasasında bir daralma yaşanmaması amacıyla, gerekli

denetim ve düzenlemeler yapılmamış piyasanın kendiliğinden dengeye gelmesi yönündeki beklenti krizle sonuçlanmıştır.[14]

2.1.2. Mortgage İpoteklerine Dayalı Menkul Kıymetleştirme ve Hedge Fonlar

Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler (VDMK) veya menkul kıymetleştirme (securitizaton), borçlanma aracı olarak banka kredilerinin yerini alan ciro edilebilir enstrümanların gelişmiş halidir. Menkul kıymetleştirme, likit olmayan aktiflerin ihraç edilebilecek ve sermaye piyasalarında alım satım yapılabilecek menkul kıymete dönüştürülmesidir. Bu kapsamdaki aktifler arasında ikametgah amaçlı ipotekler, otomobil kredileri, kredi kartı alacakları ve kira ödemeleri yer almaktadır.[15]

Mortage piyasaları, sadece kredi veren kuruluşla alan arasındaki kredi ilişkisine bağlı bir piyasa değildir. Mortgage kredisi veren kurumlar, kredi alacaklarını menkul kıymetleştirme yoluyla yatırım aracı haline çevirebiliyorlardı. Örneğin, mortgage'a dayalı kıymetler (MBS-mortgage backed securities), teminatlandırılmış borç yükümlülükleri (CDOs-coletaralized debt obligations) bu yatırım araçlarından bazılarıdır. Kredi veren kuruluşlar, karmaşık yapıdaki bu yatırım araçları yoluyla yeni kazançlar elde etme imkanı yakaladılar. Mortgage kredileri, kredi kartı alacakları, araba kredileri gibi riskli veya daha az riskli farklı cinsten borçların bir araya getirilip yeniden paketlenmesi ile oluşan bu menkul kıymetler, daha yüksek kar elde etmek isteyen yatırımcılar için de yeni birer alternatif haline geldi. Hedge fonlar gibi yüksek kaldıraçla işlem yapan fonlar, yüksek kar elde etme isteği ile bu tür kredi ürünlerine büyük ilgi gösterdi.[16]

---

[14] Faruk Demir, Ayşegül Karabıyık, Emine Ermişoğlu, Ayhan Küçük "ABd Mortgage Krizi" (Ağustos 2008) http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Raporlar/Calisma_Raporlari/5176ABDMORTGAGE05082008x.pdf (Erişim:14/12/2009)

[15] Erdem Alptekin, "Menkul Kıymetleştirme ve Finansal Krizdeki Rolü" (Nisan 2009) http://www.izto.org.tr/NR/rdonlyres/7475BDA1-95B7-4855-B351-9ADCE4362AFE/11921/menkulkıymetleştirme_ealptekin.pdf (Erişim:22/12/2009)

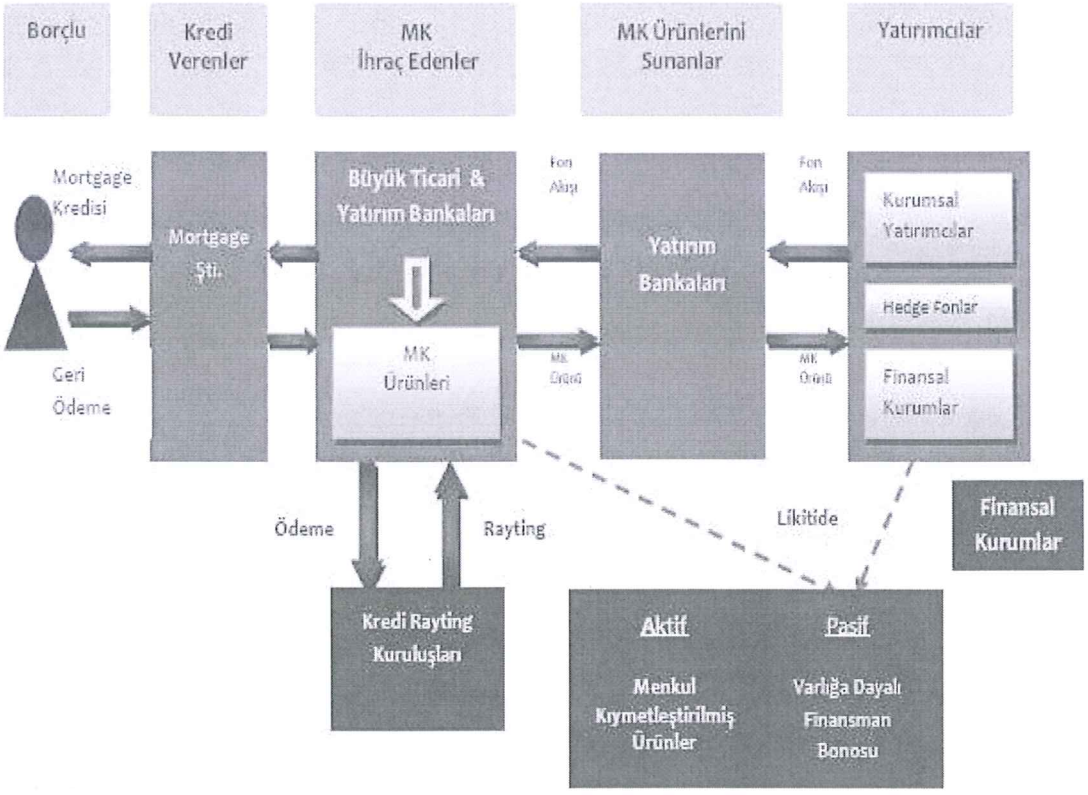
[16] Sudi Apak; Ayhan Aytaç, **Kürsel Krizler Kronolojik Değerlendirme ve Analiz,** (Birinci Basım, İstanbul, Avcıol Basım Yayın, 2009), s. 212

Hedge fonlar sınırlı sayıda yatırımcıya önerilen ve başlangıç yatırımı olarak belli bir tutarın yatırılmasını gerektiren özel fonlardır. Bu fonlar genelde kurumsal yatırımcılara açıktır ve uygundur. Hedge fonlarda yatırılan paranın belirli bir süre fon hesabında tutulması bir zorunluluktur ve bu zorunlu süre genellikle 1 yıldır. Temel olarak hedge fonlar süper zenginlerin yatırım fonudur. Yönetim ve paranın havuza toplanması bakımından diğer yatırım fonlarına benzerler. Hedge fonlar daha gevşek kuralları olan özel fonlardır ve geleneksel yatırım stratejilerine göre hareket etmezler. Bu fonlar agresif şekilde yönetilir ve kaldıraç, açık veya kapalı pozisyonlar ile türev araçlara yatırım yapmak gibi stratejilerle hem yerel hem de uluslararası piyasalarda yüksek getiri sağlamak amacıyla yönetilirler. Diğer fonlar genelde Hazine bonosu ve tahvil, hisse senedi ve para piyasası araçlarına yatırım yaparlar. Hedge fonlar bu ürünlerin fiyatının düşeceğini beklediklerinde açık pozisyon alabilirler. Bu sebeple daha karmaşık yatırım yapıları oluşturup, pazarın hareketli dönemlerinde hatta düşen piyasalarda bile kar elde edebilirler. Hedge fonlar aynı zamanda hükümetlerin bu fonlara uyguladığı zayıf denetim politikası nedeni ile gizliliğini kormuş, şeffaf olmayan çoğunlukla yatırımcılarının dahi bilgisi dışında riskli pozisyonlarla yönetilmişlerdir. Hedge fonların riski daha agresif bir şekilde alarak yüksek kar elde etme isteği bu fonların yöneticilerini hızla ipoteğe dayalı menkul türevlerini almaya yöneltmiştir. 2000 yılında Hedge fonlar 500 milyar dolar, türev ürünler 20 trilyon dolar iken bu rakamlar 2007 sonunda 2 trilyon dolar ve 120 trilyon dolara ulaştı.[17]

Ancak menkulleştirilen ipoteğe dayalı kredi alacaklarının büyük kısmının subprime kredilerden oluşması hedge fonlara çok şiddetli yansıdı. Bir çok hedge fonu sene sonunda mevcut yatırımcılarının anaparalarını ödeyemeyecek hale geldi. Ortaya çıkan sorunlarla birlikte, yatırımcıların bu tür kredilere dayalı türev ürünlere güveni de azaldı. Ayrıca kredi derecelendirme kuruluşlarının CDO'lara verdikleri notların yüksek olduğu yönündeki eleştiriler artmaya başladı. Kredi derecelendirme kuruluşları S&P ve Moody's,17 milyar dolardan fazla değer taşıyan tahvilin notunu indirdi. Paralarını fonlardan çekmek isteyen

[17] Serkan Çankaya, "Dünyada ve Türkiye'de Hedge Fonlar ve Uygulanabilirliği"(Ağustos 2008) http://www.finanskulup.org.tr/assets/maliyefinans/81/Serkan_Cankaya_Dunyada_Turkiyede_Hedge_Fonlar_MFY81.pdf (Erişim:11/11/2009)

yatırımcı sayısındaki artışla birlikte bu ürünleri nakde çevirmek de zorlaştı. Bu yatırım araçlarının fiyatları oldukça düştü ve milyarlarca dolarlık fonlar nerdeyse değersiz hale geldi. Şirketler paralarını almak isteyen yatırımcılara ödeme yapmak için, hatta fonlarını çevirmek için bile para bulamaz hale geldiler. Sonuçta fonlar dondurulduğu; bu ürünlere yatırım yapan şirketler büyük zarar ettiler ya da iflasın eşiğine geldiler. Bu ürünleri teminat olarak gösteren şirketlere kredi kullandıran bankalar da zor durumda kaldılar. Hangi şirketin ne kadar zarara uğradığı konusunda kesin bilgi olmadığından, yaşanan kriz sonrasında bankalar birbirlerine bile kredi vermeye çekinir hale geldi. Piyasalardaki likidite hızla daraldı sonuçta subprime mortgage piyasasında başlayan kriz, likidite krizi haline geldi.

Şekil 2: Mortgage piyasasının işleyişi

Kaynak : Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Çalışma Tebliği, Ağustos 2008 s.3

2.2. Kürsel Krizin Diğer Ülkelere Yayılması

Finans piyasalarını sarsan ilk haber Haziran 2007'de ABD'nin beşinci büyük aracı kurumu, dünyanın en büyük hedge fon yöneticisi ve ABD'nin ikinci büyük mortgage tahvilleri ihracatçısı konumunda olan uluslar arası yatırım bankası Bear Sterns'den geldi. Bear Sterns, mortgage kredileri yatırımı yapan 2.6 milyar dolarlık 2 fonunu kapattı. Bu durum endişeleri arttırırken, tüm dünya borsalarında satış dalgası yarattı. Daha sonra gelen olumsuz haber, Avustralya kaynaklıydı. Basis Capital 275 milyon dolarlık, Absolute Capital de 177 milyon dolarlık fonunun battığını açıkladı. Bu olayın ardından Alman IKB Deutsche Industriebank'ın, 11 milyar dolar tutarındaki batık krediler nedeniyle zor durumda olduğu duyuldu. Alman hükümeti ve finans sektörü, batan Alman mortgage fonunu kurtarmak için harekete geçti. Alman devlet bankası KFW, IKB nin borçlarına garanti verdi. Daha sonra ABD'de Sowood Capital 3 milyar dolarlık fonun, Bear Sterns de bu kez 850 milyon dolarlık fonlarının çöktüğünü açıkladı. Bear Sterns'ün batan 3 fonundan sonra, Fransa'nın en büyük bankalarından biri olan BNP Paribas'ın 1.6 milyar dolar değerindeki 3 fonunu dondurması, krizin Avrupa'ya da yayıldığının belirgin kanıtı oldu.[18]

Bu gelişmenin ardından ABD, Asya ve Avrupa Borsalarında sert düşüşler yaşandı. Blackstone, dünya çapında yaşanan dalgalanmalar ve kredi daralması endişesinin artmasının da etkisiyle 21.7 milyar dolarlık satın alma fonunu kapatma kararı aldı. ABD'nin önde gelen mortgage şirketlerinden American Home Mortage İnvestment Corp, dünyanın önde gelen bankaları ve çok sayıda şirket bu krizden yara aldıklarını açıkladılar. ABD'de yalnızca özel mortgage şirketleri değil, devlet garantisine sahip mortgage kuruluşları olan Freddie Mac ve Fannie Mae'i de krizde sarsıldı. Ayrıca İngiltere'nin beşinci büyük mortgage şirketi olan Northern Rock adlı finans kuruluşu da zor duruma düştü ve devletleştirildi. HSBC ve Citi Group milyar dolarlık zararlar açıkladılar. Lehman Borthers iflasını açıkladı. Belçika bankası Fortis, Hollanda, Belçika ve Lüksemburg hükümetleri tarafından kurtarıldı. Danimarka hükümeti banka mevduatlarını garanti altına almak için bir plan açıkladı. İzlanda bankası Landsbanki kamulaştırdı. Lendbaki'nin internet bankacılığı İngiliz müşterilerin

---

[18] Sudi Apak; Ayhan Aytaç, **a.g.e**, s. 213

hesaplarını dondurdu. Avusturalya banka mevduatlarını 3 yıl boyunca, Yeni Zelanda 2 yıl boyunca garanti altına aldığını açıkladı. Finans piyasalarındaki bu büyük dalgalanama krizi küresel boyuta getirdi.[19]

Ard arda gelen olumsuz haberler Amerika ekonomisinin yapı taşlarından biri olan gayrimenkul sektörünü zora soktu. Bu sektördeki kötü gidişat, ihracatının büyük bölümünü Amerika'ya yapan Çin gibi ekonomisi gelişmekte olan ülkeleri çıkmaza soktu. Sonuç olarak, ABD mortgage piyasalarında başlayan krizin ABD ekonomisini durgunluğa sürüklemesi ve bu durumun da küresel ekonomide durgunluğa sebep olması olağan bir sonuçtur.

2.3. Küresel Krizin Türkiye'ye Yansıması

Türkiye'de bahsi geçen ülkelerdeki gibi gelişmiş bir mortgage piyasası bulunmamaktadır. ABD'de mortgage krizinin başladığı subprime mortgage piyasaları Türkiye'de mevcut olmadığından ve 2001 krizinden sonra BDDK'nın denetim mekanizmasının daha kontrollü hale gelmesi ile Bankaların açık pozisyonları katlanılabilir düzeyde olduğu için bu kriz Türkiye'ye beraberinde döviz krizi getirmedi. Ancak bir çok ülkede olduğu gibi Türkiye'de de ekonomik ve sosyolojik etkileri çok derinden hissedildi. Bu krizi hem Türkiye hem de diğer dünya ülkeleri için olduğundan daha tehlikeli hale getiren etkenlerden biri de yaratılan panik havasının tüm şiddeti ile uzun süre devam etmesidir. Yazılı ve görsel tüm medya araçlarında krizle ilgili haberlerin çok uzun süreli devam etmesi toplumun ve işletmelerin moralitesini zayıflatmıştır.2001 krizini yaşamış bir ülke olarak daha temkinli davranılabilecekken gerek krizin derinliğinin saptanamaması, süresinin öngörülememesi ve gündemden hiç düşmeyen panik havası işletmelerin kısa sürede kapanma ya da hızlı bir şekilde personel azaltmalarına sebep olmuştur. Bir çok sektör ya da işletme ayakta kalabilecekken oluşan bu panik dalgasına kapılarak ekonomik hayatlarını sürdüremez hale gelmiştir. Türkiye'yi etkilediği kanalları aşağıdaki gibi inceleyebiliriz.

---

[19] **Aynı**, s. 214

2.3.1. İhracatta Durgunluk

2008 küresel krizin en önemli etkilerinden biri ihraç ettiğimiz mallara olan dış talebin bıçak gibi kesilmesi oldu.[20] Türkiye ihracatının yarısından fazlası Avrupa ülkelerine yöneliktir. Almanya, İtalya, İngiltere, Fransa, İspanya, Romanya bunların yanında Rusya, Birleşik Arap Emirlikleri ve ABD ye ihracatımızdaki büyük payı kapsayan ülkelerdir. ABD'de başlaya krizin diğer dünya ülkelerine sıçrayarak ekonomilerini durağanlaştırması, Türkiye'nin ihracatının ciddi yara almasına sebep olmuştur. Özellikle uzun yıllardır cari açıkla mücadele eden Türkiye için ihracatın azalması ciddi sorunları beraberinde getirmiştir. Otomotiv ve tekstil gibi ihracatın yoğun olduğu sektörlerde bir çok fabrika kapanmış, çok büyük firmalar bile personel azaltımı, kar marjlarının düşürülmesi, üretime kısa süreli aralıklarla ara verme yöntemi ile ayakta kalabilmişlerdir. Sermaye yapısı güçlü olan firmalar düşük kar payları ya da zarara rağmen ayakta kalmış ancak birçok firmanın CEO su 2010 yılını çok dikkatli izleyeceklerini belirterek, krizin etkilerinin aynı şiddeti ile devam etmesi halinde bu firmaların da kapanacağı ya da personel azaltmaya devam edeceklerinin sinyallerini vermiştir.

2.3.2. Yurt Dışı Kredilerde Azalma

Küresel kriz, küresel finans sisteminde büyük ölçekte deprem etkisi yarattı. Çok sayıda finansal kurum iflas etti.[21] Ayakta kalabilenlerin büyük kısmı devlet desteği ile ekonomik faaliyetini sürdürmüş bir kısmı da çok büyük zararlar ederek faaliyetine devam etmiştir. Belirsizliğin ne zaman biteceğinin öngörülememesi bankaların ve şirketlerin yurt dışından kredi kullanımlarını sekteye uğratmıştır. Birçok firmanın yurt dışı kredi kaynakları kesilmiş, sendikasyon kredisi alabilen bankaların birçoğu da kısa vade ve libor+yüksek faize katlanmak zorunda kalmıştır.

---

[20] Fatih Özatay, **Finansal Krizler ve Türkiye** (İstanbul ,Doğan Egmont Yayıncılık A.Ş. 2009), s.142

[21] **Aynı**, s.144

2.3.3. Yurt İç Kredilerde Azalma

Türk Bankaları 2008 krizine yüksek iç kredi stoku ile yakalandılar. 2001 krizinde bankaların fonları daha çok devlet tahviline yatırılmışken, geçen süre içerisinde kamunun borçlanma ihtiyacının azalması, ihracatın artması ile bankaların fonlarının dağılımındaki kamu payı azalmış özel sektöre kullandırılan krediler artmıştır. Daha önce değinildiği gibi piyasaya hakim olan panik havası ve krizin derinliğinin tespit edilememesi bazı firmalarda olduğu gibi bazı bankalarda da hızlı ve agresif kararlar alınmasına sebep olmuştur.

Bu dönemde Türkiye'nin özellikle çok büyük ve yaygın şube ağına sahip iki bankası riskli gördükleri sektör ve firmalardaki kredilerini geri çağırmıştır. Diğer bankalarda da bazı firmalara yönelik kredi geri çağırma önlemi alınmış ancak bu tedbirler bahsi geçen iki bankanın politikası kadar sert ve yaygın olmamıştır. Kısaca hem para veren kesim için, hem de kullanan kesim için ciddi bir güven sorunu baş göstermiştir. Kredi veren kurumlar daha tedbirli davranırken, kredi alan firmalar krizin devam etmesi halinde kredilerin erken çağırılabileceği endişesi taşımaya başlamıştır. Kredi arzının azalmasındaki bir diğer etken de bankaların sendikasyon borçları ile alakalıdır. Sene sonunda sendikasyon ödemesi yapmak zorunda olan bankalar, yurt dışı finansal piyasaların tedirginliğinin devam edebileceği endişesi ile fonlarını kısa vadeli bireysel kredilere yönlendirip hem riski tabana yayma hem de sene sonunda sendikasyon kredilerini yenilemekte çıkabilecek zorluklara karşı nakdi açıdan hazırlıklı olmak istemişlerdir.

2.3.4. Güven Kaybı

Krizin yol açtığı durumlardan belki de en önemlisi piyasalarda oluşan belirsizliğin had safhaya ulaşarak tamir edilemez boyuta ulaşan güven kırılmasıdır. 2008 kürsel krizi tüm dünyada ve ülkemizde tehlikeli boyutlarda güvensizlik ortamının oluşmasına sebep olmuştur.[22] Toplumun en temel taşı

---

[22] Fatih Özatay, **a.g.e.**, s.144

bireyden başlayarak, tüm kurumların ve tüm ülkelerin aklında "acaba" sorusu kalıcı yer edinmiştir. Ülkeler, finansal kurumlar ve insanlar birbirlerine borç verirken acaba geri alabilecek miyiz sorusunu daha çok sormaya; kredi ve borç verirken daha temkinli olmaya başlamışlardır. Yine firmalar üretime devam ederken acaba yeni bir kriz çıkar mı, acaba ihtiyacım olduğunda kredi alabilecek miyim sorularını, bireyler bir işe girerken acaba işten atılır mıyım endişelerini daha çok taşımaya başlamıştır. Hatta kendi özelimize inersek bir yakınımız ya da arkadaşımız bizden borç istediğinde acaba "geri öder mi ya da acaba benim ihtiyacım olabilir mi"yi daha çok sorgulamaya başladık. Zaten tehlikenin boyutu burada ortaya çıkmakta, bireylere kadar inen güvensizlik piyasadaki nakit sıkışıklığını büyük ölçüde tetiklemektedir. Aşırı güven ve aşırı güvensizlik piyasaların dengesizleşmesine ve dış etkenlerden daha çok etkilenmesine sebep olmaktadır. Küresel krizin getirdiği aşırı güvensizlik hali hazırda piyasaların düzelmesindeki en önemli engellerden biridir.

2.3.5. Ekonominin Küçülmesi ve İşsizliğin Artması

Krizin olağan sonuçlarından biri de ekonominin küçülmesidir. Tüketimin hızlı bir şekilde kesilmesi üretime acı bir fren yaptırmıştır. Likidite sıkışıklığı, geliri olan tüketicilerin tedbir amaçlı tasarrufa yönelmesi, işini kaybeden tüketicilerin temel ihtiyaçları dışında tüketim yapmamaları, yurt içi ve yurt dışındaki talep daralması üretim sektörünü doğrudan etkilemiş ve ekonominin küçülmesine neden olmuştur. Küçülen ekonomi de beraberinde işsizliği getirmiştir.

Aşağıdaki tablo Türkiye İstatistik Kurumunun resmi web sitesinden alınmış olup Eylül 2009 itibari ile kayıtlı işgücündeki değerlerin, 2008'in Eylül ayı ile karşılaştırılmış halidir. Tablodan da görüleceği üzere işsizlik, kentlerde daha yüksek olmak üzere 2008'e göre artış göstermektedir.

Aşağıdaki tabloya göre 2009 Eylül ayında işsizlik oranı geçen yılın aynı dönemine göre %2.7 artış göstermiş olup, tarım dışı işsizlik oranı %16.9 olmuştur. Bu oranlar bu haliyle bile birçok ülke için kabul edilebilir değerlerin çok

üzerinde iken, Türkiye'nin bir gerçeği olan kayıt dışı işgücünde oluşan işsizliği göstermediği için aslında tablodaki oranlar daha yüksektir. Bilindiği gibi Türkiye'de özellikle küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin bir çoğu kayıt dışı personel çalıştırmaktadır. Özellikle bu kriz döneminde kapanan birçok işyeri ile birlikte işlerini kaybeden ve resmi kayıtları olmadığı için istatistiki verilere dahil edilemeyen, ancak göz ardı edilemeyecek kadar büyük bir kesim vardır. Dolayısı ile krizin sonu ülkemizde oluşan işsizlik açıklanan resmi rakamlardan daha ciddi boyutlardadır. Birçok işletmenin ekonomik hayatını sonlandırmış olması da oluşan işgücü kaybının uzunca bir süre sürekli iş gücüne dönüştüremeyeceğini göstermektedir.

Tablo 1. İşgücü durumu (Eylül)

	TÜRKİYE		KENT		KIR	
	2008(*)	2009	2008(*)	2009	2008(*)	2009
Kurumsal olmayan nüfus (000)	69 893	70 707	48 431	48 826	21 462	21 882
15 ve daha yukarı yaştaki nüfus (000)	50 994	51 862	35 763	36 300	15 231	15 562
İşgücü (000)	24 403	25 416	16 315	16 869	8 087	8 547
İstihdam (000)	21 802	22 020	14 270	14 138	7 532	7 882
İşsiz (000)	2 601	3 396	2 045	2 730	555	665
İşgücüne katılma oranı (%)	47,9	49,0	45,6	46,5	53,1	54,9
İstihdam oranı (%)	42,8	42,5	39,9	38,9	49,5	50,6
İşsizlik oranı (%)	10,7	13,4	12,5	16,2	6,9	7,8
Tarım dışı işsizlik oranı (%)	13,4	16,9	13,0	16,7	15,1	17,7
Genç nüfusta işsizlik oranı[1] (%)	20,6	24,3	23,2	27,3	14,9	17,9
İşgücüne dahil olmayanlar (000)	26 591	26 446	19 448	19 431	7 143	7 015

(1) 15-24 yaş grubundaki nüfus

Not: Rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

(*) 2008 Eylül dönemi sonuçları yeni nüfus projeksiyonlarına göre revize edilmiştir.

Kaynak: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?tb_id=25&tb_adi=İşgücü İstatistikleri&ust_id=8 (Erişim 01/12/2009)

İKİNCİ BÖLÜM

BANKACILIKTA KREDİ POLİTİKALARI

1. BANKACILIĞIN TANIMI VE TARİHÇESİ

Banka kelime anlamı ile İtalyanca'da sıra, tezgah anlamına gelen "Banco" kelimesinden alınmıştır.

Dünyanın her yerinde ekonomik yaşamın en yaygın ve vazgeçilmez kuruluşlarından biri olan bankaların tarihsel kökeni çok eskilere dayanmaktadır. Tarihte ilk bankacılık hizmetlerinin eski Sümer ve Babil'e kadar uzandığı sanılmaktadır. Sümerler'de İ.Ö. 3500 yılında kurulan maket, bilinen ilk banka denilebilecek kuruluştur. Maket'in rahipleri ilk borç verenlerdi. Burada çiftçilere harman zamanı geri ödenmek üzere önceleri ayni kredi, daha sonraları ise parasal kredi verildiği yapılan kazılarda bulunan belgelerden anlaşılmaktadır.[23]

Bankacılığın tarihsel gelişimi, para kavramındaki gelişmeyle paralellik gösterir. Paranın fonksiyonları arttıkça, bankacılık gelişme göstererek günümüzdeki modern bankacılık aşamasına ulaşmıştır. Paranın ekonomik yaşama girişiyle, para fazlası olan taraflarla para eksiği olan tarafları bir araya getiren kurumlar ortaya çıkmış ve zaman içinde doğrudan para ticareti yapan kurumlara, yani bankalara dönüşmüşlerdir.

Ticari bankacılık, 13.yy da bazı İtalyan tefecilerinin İngiltere'de Londra'nın merkezinde bulunan, şimdiki adıyla Lombard street'de İngiliz girişimcilere hizmetlerini sunmalarıyla başlamıştır.[24]

Günümüzde bankalar mevduat toplar, kredi verir, para ve kredi politikalarının uygulanmasına destek verir, aracılık yapar, sanayi kuruluşlarına destek olur, iştirak eder, kiralık kasalarda kişilerin menkul kıymetlerini ve değerli eşyalarını korur, borsa faaliyetlerine fiilen katılır, ülkenin kalkınmasını destekler,

---

[23] Birgül Şakar, **Banka Kredileri ve Yönetimi,** (İkinci Basım,İstanbul, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.2009), s. 3

[24] **Aynı**, s. 1

yönlendirir, gerçek kişilerin hayatlarını kolaylaştırarak kredi kartı, otomatik ödeme vb. birçok ürün sunar .

Türkiye'de gerçek anlamda bankacılık Cumhuriyetin ilanından sonra gelişim göstermiştir. 1923-1932 döneminde yerel tüccarın kredi ve banka ihtiyaçlarını karşılamak üzere çok sayıda küçük yerel banka kurulmuştur. Bu bankaların çoğu 1929 krizinin olumsuz etkileri ve şube bankacılığının yaygınlaşması nedeniyle faaliyetlerine son vermiştir. Bu dönemde 1924 yılında T.İş Bankası, 1925 yılında Sanayi ve Maadin Bankası, 1927 yılında Emlak ve Eytam Bankası (1946 yılında Türkiye Emlak Kredi Bankasına dönüştürüldü) kurulmuştur. Yine 1930 yılında TC Merkez Bankası, 1933 yılında Sümerbank ve İller Bankası, 1935 yılında Etibank, 1937 yılında Denizbank, 1938 yılında Halk Bankası, 1944 yılında Yapı ve Kredi Bankası, 1946 yılında Garanti Bankası, 1948 yılında Akbank, 1953 yılında Demirbank, 1955 yılında Pamukbank kurulmuştur.[25]

2. TİCARİ BANKALARIN TEMEL İŞLEVLERİ

Günümüz bankalarının başlıca işlevlerini dört ana grupta toplamak mümkündür.[26]

1.Mevduat Toplama: Ticari bankalar kaynaklarını öz kaynaklar ve yabancı kaynaklardan olmak üzere iki temel kaynaktan sağlarlar. Üçüncü kişilere borçlanarak sağladıkları dış kaynakların içinde en önemli yeri mevduat tutmaktadır.

2.Kredi Verme: Ticari bankalar yabancı ve öz kaynaklardan sağladıkları fonları piyasaya plase etmektedir.Belli bir bedel karşılığı (faiz, komisyon vb.) topladığı kaynaklarını kredi vererek plase eder.

3.Bankacılık Hizmetleri: Ticari bankalar mevduat ve kredi verme işlevlerinin yanında müşterilerine; çek-senet işlemleri, fatura ödemeleri, havale,

---

[25] Alptekin Güney, **Banka İşlemleri (**İkinci Basım, İstabul, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.2008), s. 3

[26] **Aynı**, s.

kiralık kasa, kredi kartı, kambiyo işlemleri, maaş ve kira ödemelerine aracılık vb. konularda hizmet vererek gelir yaratmaya çalışırlar.

4.Kaydi Para yaratmak: Ticari bankalar bankacılık sistemi içindeki çalışmaları sırasında kaydi para yaratırlar. Kaydi para yaratmak bankaların en önemli fonksiyonlarındandır. Kaydi para; bankaya yatırılan mevduatın kanuni karşılıklar düşüldükten sonra tekrar kredi olarak piyasaya sunulmasıdır.

Bankaların esas işlevleri halkın elinde duran gereksinim fazlası parayı saklamak ve değerlendirmek amacıyla halktan toplayıp, iş yapmak isteyen ya da biresyel ihtiyaçları (nakit destek, ev, araba vb. gayrimenkul ya da mal edinimiş) olan ancak kaynak bulamayan girişimcilere ve bireylere belli bir bedel karşılığında kullandırmaktır.

3. KREDİNİN TANIMI VE UNSURLARI

Kredi deyimi "güvenmek" anlamına gelen credere kökünden gelmektedir.[27] Günlük dilde çoğunlukla itibar, güven anlamında kullanılmaktadır.

Kredi genel anlamda, herhangi bir kimseye adına para vermek ya da parasını sonra almak kaydıyla ona mal vermeyi kabul etmek ya da alınacak bir mal, yapılacak bir hizmetin yerine getirilmesine kefalet etmek, garanti etmek şeklindeki uygulamaya verilen isimdir.[28]

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 48.maddesinde, "Bankalarca verilen nakdî krediler ile teminat mektupları, kontrgarantiler, kefaletler, aval, ciro, kabul gibi gayri nakdi krediler ve bu niteliği haiz taahhütler, satın alınan tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları, tevdiatta bulunmak suretiyle ya da herhangi bir şekil ve surette verilen ödünçler, varlıkların vadeli satışından doğan alacaklar, vadesi geçmiş nakdî krediler, tahakkuk etmekle birlikte tahsil

---

[27] Vecdi Ünay, **Bankalarca İç Ticaretin ve Sanayinin Finanse Edilmesi,** (Beşinci Basım, İstanbul, Ekonomik ve Sosyal Yayınlar A.Ş. 1989), s. 57

[28] İlker Parasız, **Para Banka ve Finansal Piyasalar (Teori ve Politikalar)**, (Bursa, Ezgi Kitabevi, 1997), s. 173

edilmemiş faizler, gayri nakdi kredilerin nakde tahvil olan bedelleri, ters repo işlemlerinden alacaklar, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler nedeniyle üstlenilen riskler, ortaklık payları ve Kurulca kredi olarak kabul edilen işlemler izlendikleri hesaba bakılmaksızın bu Kanun uygulamasında kredi sayılır.

Birinci fıkrada belirtilenlere ilâve olarak, kalkınma ve yatırım bankalarının finansal kiralama yöntemiyle sağladığı finansmanlar ile katılım bankalarının taşınır ve taşınmaz mal ve hizmet bedellerinin ödenmesi suretiyle veya kâr ve zarar ortaklığı yatırımları, taşınmaz, ekipman veya emtia temini veya finansal kiralama, mal karşılığı vesaikin finansmanı, ortak yatırımlar veya benzer yöntemlerle sağladıkları finansmanlar da bu Kanun uygulamasında kredi sayılır" denilmektedir.

Kredinin işlevinin gerçekleşebilmesi için gerekli olan unsurları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz.[29]

1. Borçlu: Krediyi alan kişi ya da kurum.

2. Alacaklı: Krediyi veren kişi ya da kurum.

3 .Süre (Vade): Kredi kullanımlarında ödünç verilen paranın ve sağlanan itibarın belli bir süre sonra geri dönmesi söz konusudur. Kredi verildiği andan itibaren geri ödenmesi gereken tarih arasında kalan süre kredinin vadesidir.

4. İtimat ve İtibar: Krediler belirli bir süre sonunda geri alınmak üzere farklı teminatlar karşılığında kullandırılabilirler. Ancak alınacak teminatlardan önce, kredi alan gerçek veya tüzel kişinin banka nezdinde güvenilirlik ve saygınlığının olması gereklidir.

5 .Risk: Bankacılıkta risk, gerçek veya tüzel kişiye nakit, mal, kefalet ve teminat şeklinde kullandırılan kredilerin toplamı olarak tanımlanabilir. Risk zaman itimat ve ödenmeme anlamında da kullanılmaktadır. Risk ödünç verilen

---

[29] M.Metin Artukoğlu, **Türk Bankacılık Sektörünün Kredi Hacmi ve Tarımsal Kredi İlişkileri**, (Banka ve Ekonomik Yorumlar, İstanbul, Ekonomik ve Sosyal Yayınlar A.Ş.2001), s. 35

paranın geri alınmasına ve verilen garantiye konu taahhüdün yerine getirilmesine kadar olan sürede oluşabilecek tehlikelerin toplamıdır.[30]

6. Teminat (Garanti): Kredinin yapısında, borcun, işin ya da hizmetin çeşitli nedenlerle yerine getirilememe tehlikesi vardır. Bu nedenle bankalar kredi değerlemesi yaparken verilecek kredinin türüne, amacına ve kredi borçlusuna göre farklı yapıda maddi, nakdi ya da gayrinakdi teminatlar isteyebilirler.

7. Gelir: Ticari bankaların öncelikli amaçları kar elde etmektir. Bedelsiz (vadesiz mevduat) ya da belli bir bedel karşılığı (vadeli mevduat, sendikasyon kredileri vb.) topladıkları fonları kredi olarak kullandırdıklarında ödedikleri bedelden daha fazla getiri elde etmeyi beklerler.

4. BANKACILIKTA KREDİ POLİTİKASININ BELİRLENMESİ VE BASEL II KRİTERLERİNİN ETKİLERİ

Kredi politikası bankanın temel yönetim felsefesi ile kredilere ilişkin porsedürlerin (uygulamaların) birleştirilmesi olarak tanımlanabilir .[31]

Bankacılıktaki en önemli risklerden biri aktif kalitesidir. Bankaların verdikleri kredilerin kalitesi uyguladıkları kredi politikası ile doğrudan bağlantılıdır.

Bütün bankalar kredi değerlemesinde dikkate alınacak strateji ve politikalarını banka çalışanlarına yazılı olarak yayınlar ve sürekli olarak ekonomik ve politik etkenlere bağlı olarak günceller.

Basel II uzlaşısı, genel tanımıyla bankaların üstlenmiş oldukları risklere karşılık ne miktarda sermaye ayırmaları gerektiğini belirleyen bir kurallar ve standartlar bütünüdür. Bu standartlarla hedeflenen, riske ve protföy çeşitlendirmesine duyarlı, etkin bir risk yönetimi ve piyasa disiplininin sağlanmasıdır.

---

[30] Birgül Şakar, **a.g.e**, s. 4

[31] Belkıs Seval, **Kredilendirme Süreci ve Kredi Yönetimi,** (Onbirinci Basım, İstanbul, Avcıoğlu Matbaası, 1990), s. 251

1930 yılında, dünyada yaşanan ekonomik buhranın ardından uluslar arası piyasalarda finans ve ödeme işlemlerini düzenlemek ve finansal istikrarı sağlamak üzere İsviçre'nin Basel şehrinde G -10 ülkelerinin Merkez Bankaları tarafından Uluslararası Ödemeler Bankası (BIS) kurulmuştur. 1974 yılı sonunda bu bankanın bünyesinde yine gelişmiş ülkelerin Merkez Bankası Başkanları tarafından BASEL komitesi adı altında özerk bir komite kurulmuştur. Belçika, Lüksemburg, İtalya, Hollanda, Almanya, İngiltere, Fransa, Japonya, İsveç, İsviçre, Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve İspanya'nın üyeliğinden oluşan Basel Komitesi, resmi olarak kanun ve kurallar değil,tasarı ve teklifler üreterek bunları tartışmaya açmak yoluyla özellikle sermaye yeterliliği ve finansal piyasaların stabilizasyonu konularında iyileştirmeler hedeflemektedir.[32]

Komitenin yayınladığı düzenlemeler tavsiye niteliği taşımakla birlikte, bu düzenlemelere uymayan ülkeler uluslar arası bankacılık platformundan dışlanarak kaynak bulmakta zorluk çekmekte ve bu ülkelerin risk pirimleri bu nispette olumsuz etkilenmektedir.

1988 yılında Basel Komitesi, uluslar arası bankaların sermaye hesaplarını nasıl yapmaları gerektiğine dair standartları belirleyen bir uzlaşı metni yayımlamıştır. Bu doküman, Basel-I Sermaye Uzlaşısı veya kısaca Basel-I olarak adlandırılmaktadır. Bu uzlaşıda vurgulanan ana husus, bankaların sahip olmaları gereken sermaye miktarının, taşıdıkları risk ağırılıklı varlıkları toplamının asgari %8'i kadar olması gerektiği kuralıdır. Özellikle 90'lı yıllar ve sonrasında finans piyasalarında yaşanan gelişmeler ve dalgalanmalar risk odaklı hesaplamalarda Basel-I'in yetersiz kaldığını ortaya koymuştur.

Basel-I'in eksik kaldığı yönler özetlenecek olursa;

1. Kredi riski, kredinin türü baz alınarak direkt hacme göre hesaplanmakta, borçlunun risklilik düzeyi dikkate alınmamaktadır. Örneğin, Türkiye'nin en büyük ve güçlü firmalarından birine verilen 100.000 TL'lik kredi ile yeni kurulmuş küçük bir firmaya verilen 100.000 TL'lik kredi için aynı

---

[32] K.Evren Bolgün; Akçay M.Barış, **Risk Yönetimi** (İkinci Basım,İstanbul, Scala Yayıncılık, 2005), s. 84

miktarda (bu örnek için 8 TL) ayrılmaktadır. Bütün firmalar risklilik açısından ayrılacak sermaye bağlamında aynı kabul edilmektedir.

2. Özellikle %8'lik Sermaye Yeterlilik Rasyosu'nu tutturabilmek üzerine odaklanılması bankaların maruz kaldığı gerçek risk düzeyinin gözardı edilmesine yol açmıştır.

3. OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı) üyesi olma kriterine göre tüm üye ülkelere %8 yükümlülük uygulandığından, üye ülkeler arasında var olan farklı risklilik düzeyi ihmal edilmiştir.

4. Günümüz bankacılık sektöründe kullanılan gelişmiş risk yönetimi ve ölçüm yöntemleri gözardı edilmektedir

5. Geçerli kabul edilen teminat türleri çok kısıtlıdır.

6. Operasyonel riskler (çalışan, süreç, teknoloji zafiyetleri ve doğal afet riskleri) hesaba katılmamaktadır.[33]

Bu eksikliklerin giderilmesi gereğinden yola çıkılarak Basel-II dokümanı hazırlanmış ve 2004 yılından yayımlanmıştır.

Bir projenin kredilendirilmesinde Basel - 1 kriterleri üç kavramı dikkate almakta ve bunların formülasyonuna göre kredi talebinin değerlendirilmesini öngörmektedir. Buna göre, bir bankanın kredi vermesinde dikkate alınacak kavramlar özkaynak, kredi riski ve piyasa riskidir. Müşterinin kredi talebinin olumlu cevaplandırılabilmesi için özkaynakların kredi riski ile piyasa riski toplamına bölünmesi neticesinde ortaya çıkan değerin, bankanın sermayesinin yüzde sekizine eşit veya daha büyük olması gerekir. Aksi takdirde kredi talebinin olumsuz karşılanması gerekir.

Basel-II kriterleri ise üç kavrama ilave olarak dördüncü bir kavrama yer vermektedir. Basel - 2 kriterlerine göre kredi riski ve piyasa riskine operasyonel riskin de ilave edilmesi gerekmektedir. Böylelikle, kredi tahsisi sırasında banka

---

[33] Dilek Leblebici Teker, **Bankalarda Operasyonel Risk Yönetimi**, (Literetür Yayıncılık A.Ş. 2006), s.23

veya kredi kuruluşları daha seçici olmak durumunda kalacakları gibi kendi sermaye yapılarını da güçlendirmek zorunda olacaklardır.[34]

Basel-II uzlaşısının temel dayanağı, bankaların taşımakta oldukları riskleri ölçmeleri ve bur risklere bağlı olarak varlıklarında meydana gelebilecek muhtemel zararları karşılamak üzere yeterli miktarda sermaye tutmalarını sağlamaktır. Banka sermayesi, oluşacak muhtemel zarara karşılık bir "tampon" vazifesi görmekte ve bankanın faaliyetini sağlıklı olarak yürütmesini güvence altına almaktadır.

Ayırmak zorunda oldukları sermaye bankalar üzerinde bir maliyet unsuru olduğundan söz konusu maliyet kullandırılan kredinin faizine yansımaktadır. Bu nedenle, kredi - sermaye ilişkisinin doğal sonucu olarak bankaların sermaye hesaplarını etkileyen her düzenleme kredi müşterilerini de ilgilendirmektedir.

Basel–II uzlaşı metninde bankaların kullandırdıkları kredilere karşılık maruz kaldıkları kredi riskinin nasıl hesaplanacağına dair iki ana yöntem öngörülmüştür:[35]

a. Standart Yöntem

b. İçsel Derecelendirme Yöntemi

Standart Yöntem: Perakende sınıfına giren krediler (max 1mio EUR) için hesaplanan risk ağırlığı %75'dir. Perakende krediler dışındaki kurumsal kredilerin risk ağırlıklarının belirlenmesinde Bağımsız Kredi Derecelendirme Kuruluşlarınca (Moddy's,S&P gibi) verilen notlar kullanılacaktır. Firmaya ait dışsal bir rating notunun bulunmaması durumunda risk ağırlığı %100 kabul edilecektir.

---

34 İbrahim Arslan, "Basel Kriterler ve Türk Bankacılık Sektörüne Etkileri" ,**Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**,(2007/18), s.49

35 Reha Uz, "Risk Yönetimi ve Basel II'nin Kobilere Etkileri"(Eylül 2004) http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/userfiles/file/onemli_basliklar/Konferans_KOBI_Kitapcigi.pdf (Erişim:13/01/2010)

Tablo 2.Risk Ağırlık Tablosu

Derecelendrime Notu	Risk Ağırlığı (Kobi/Perakende)	Risk Ağırlığı (Kurumsal)
AAA'dan AA-'ye kadar	%75	%20
A+'dan A-'ye kadar	%75	%50
BBB+'dan BB-'ye kadar	%75	%100
BB-'den düşük	%75	%150
Derecelendirilmemiş	%75	%100

Kaynak: Belma Bulut ,Basel II http://www.kobitek.com/makale.php?id=340 (Erişim:13/02/ 2010)

İçsel Derecelendirme Yöntemi: Bu yöntemde banka, kredi riskine karşılık ayrılması gereken sermaye miktarını kendi içsel derecelendirme sisteminin ürettiği verilere göre hesaplayacaktır.Uygulanacak risk ağırlıkları, bankanın kullanmakta olduğu dereclendirme (rating,scoring vb.) sisteminden elde edilecektir.

Bankanın içsel derecelendirme modelinden sağlanacak olan risk verileri ve tanımları aşağıdaki gibidir.

Temerrüt Olasılığı (PD): Kredi müşterisinin bankaya olan kredi borcunu geri ödeme yükümlülüğünü yerine getirememe olasılığını ifade eder.

Temerrüt Halinde Kayıp (LGD): Temerrüt ihtimali gerçekleştiğinde kredinin ne kadarının bankaya geri dönmeyeceğini ifade eder.

Temerrüt Halinde Risk Tutarı (EAD): Firmanın temerrüde düştüğü andaki risk tutarını ifade eder.

PD değeri firmanın direkt rating notu ile ilgili, LGD değeri ise firmanın sağladığı teminatlarla ilgilidir. Bankalar, bu verileri kullanarak taşıdıkları kredi riskine karşılık ayırmaları gereken sermayeyi hesaplayacaklardır.

Türkiye'deki bankalar Basel-II kriterlerine uyum sürecinde kendi içsel derecelendirme, rating, scoring sistemlerini kurmuşlardır. Firma verilerinin (aktif yapısı, borçlanma yapısı, likidite, karlılık, sektördeki faaliyet süresi, sektörün yapısı vb.) derecelendirme sistemine girmesi sonucunda, sistem tarafından firmanın rating, scoring notu üretilir. Bu not firmanın temerrüde düşme olasılığını, dolayısıyla kredi değerliliğini yansıtmaktadır. Firmanın scoring notu ne kadar yüksekse , temerrüt olasılığının o nispette düşük olduğu kabul edilir.

Scoring sisteminin çalışma mantığı aşağıdaki şemada özetlenmiştir:

Tablo 3.Banka Scoring Modeli

Firma Bilgileri -Firmadan Edinilen Bilgiler -Bankanın mevcut müşterisi olması durumunda, bankanın kendi sisteminde depoladığı bilgiler. -Memzuç Kayıtları (Başka bankalardaki kredi kullanım ve temerrüt verileri)
Firmanın mali verileri (bilanço, gelir tablosu, mizan vb.) Firmanın rasyoları (Likidite oranı, karlılık oranı, borçluluk oranı vb.) Firmanın niteliksel verileri (Faaliyet süresi, sektör yapısı, faaliyet konusu vb) Banka tarafınca kredi değerlendirmesinde etkin olacak bilgi ve belgeler.
Bankanın scoring sisteminin matematiksel alt yapısı.
SCORİNG NOTU

Kaynak: www.tbb.org.tr (Erişim:12/01/2010)

Bankaların derecelendirme sisteminden elde edilen notlar, kredi süresince yaygın olarak şu alanlarda kullanılmaktadır:

- Kredilerin onaylanmasında veya reddedilmesinde,
- Kredi limitlerinin belirlenmesinde,

- Faiz oranı ve nihai fiyatlamanın tespitinde,
- Alınacak teminatların yapısında,
- Kredilerin izlenmesi ve sorunlu kredilerin erken tespiti sürecinde,
- Kredi riski karşılığında ayrılacak sermayenin hesaplanmasında.

Tüm bu bilgiler değerlendirildiğinde bankalarda kullanılan scoring,rating derecelendirme sistemlerinin sonucunda,

- Bankalar, verecekleri kredilerin risk düzeyini daha doğru bir şekilde hesaplamak üzere altyapılarını güçlendirecek ve taşıdıkları risk ile uyumlu sermaye ayırmak durumunda kalacak,
- Kredi verilecek müşterinin riski ve ayrılacak sermaye maliyeti kredi fiyatına yansıtılacak,
- Scoring sistemini etkin kullanan bankaların sermaye ihtiyacı azalacak, diğer bankalara karşı avantajlı duruma geçecekler,
- Basel-II için yeterli altyapı kurmayan bankaların rekabet güçleri azalacak, sendikasyon kredisi almakta zorlanacak ya da yüksek faize katlanmak zorunda kalacaklardır.

5. 2008 KÜRESEL KRİZİNİN GENEL KREDİ POLİTİKALARI ÜZERİNE ETKİLERİ

Bankaların kredi politikaları ekonomik ve politik etkenlere bağlı olarak sürekli güncellenmektedir.Ancak kriz zamanlarında kredi politikaları hızlı bir şekilde gözden geçirilerek kuralları çok daha katı hale getirilir. Özellikle küçük ölçekli bankalar büyük bankalara nazaran daha zayıf sermaye yapısına sahip oldukları için krizin türüne ve büyüklüğüne göre kredilerini durdurma ve mevcut kredilerini hızlı bir şekilde geri çağırma yoluna gidebilmektedirler. 2008 kürsel krizinin Türk Bankacılık sektörünü birçok dünya ülkesine göre daha az

etkilediğini belirtebiliriz. Bunun temel sebeplerinden krizin başlangıç noktasını oluşturan mortgage sisteminin Türkiye'de dünyadaki haliyle uygulanmayışı ve 2001 krizinden sonra BDDK'nın katı düzenlemeleri ve bankaların kendi aldıkları tedbirlerin etkili olduğunu belirtebiliriz. Bu önlemler alınmamış olsaydı ve yurtdışındaki örneği ile çarpık bir mortgage sistemi ve NINJA kredilerle ağırlıklı yapılandırılmış zayıf aktif yapısına sahip olunsaydı, kriz Türk bankacılık sektörünü de içine alarak ülkemiz için daha yıkıcı sonuçlar doğurabilirdi.

Bir diğer olumlu nokta ise Basel I -II uyum sözleşmesi uyarınca bankaların ağırlıklı olarak son 5 yıldır risk takibini daha etkin yapmaları, kredi değerlemesi yaparken içsel derecelendirme sistemlerini kullanmaya başlamaları ve plase ettikleri kredilere karşılık ayırmak zorunda oldukları sermaye nedeni ile kredi kullandırdıkları firmalara karşı daha seçici davranmaya başlamış olmalarıdır. Bütün bunlar bankaların aktiflerini daha kaliteli ve dayanıklı hale getirmiştir.

Tüm bunlara rağmen 2008 krizinin kürsel hale dönüşmesi, derinliğinin ve süresinin tam öngörülemiyor olması Türkiye'deki bütün bankaların kredi politikalarını yeniden ve süratle gözden geçirmelerine neden olmuştur. Öncelikle mevcut kredilerindeki sorunlu krediler tespit edilip zaman yitirilmeden tahsiline çalışılmış, çözüm bulunamadığı noktada hızlıca hukuksal işlemlere başlamışlardır.Krizin daha fazla etkilediği sektörler belirlenerek bu sektörde faaliyet gösteren firmaların risk katsayısı yükseltilmiş, bu firmalara yönelik kredi verilmesi geçici olarak durdurulmuş yada nakde dönüşmesi hızlı olabilecek güçlü teminatlarla kredi verilmeye başlanmıştır. Büyüyen iş alanlarının dışında yeni verilecek kredilere daha temkinli yaklaşılmış, öte yandan gelir kaybını önlemek için büyük firmalar verilen büyük montanlı krediler yerine riski tabana yaymak amacıyla küçük montanlı ama daha fazla firmaya kredi kullandırma yoluna gidilmiştir. Şubelerin kredi yetkileri hızla küçültülmüş ve kredilerin çoğunlukla genel müdürlük birimlerinde değerlendirilmesi için limit - yetki skalaları güncellenmiştir. Ayrıca bankaların zaten kullandıkları risk izleme sistemleri daha etkin hale getirilmiştir. Firmaların başka bankalardan arkası yazılan çekleri, ödenmeyen senetleri, firma özelinde piyasa duyumları, maliye bakanlığının haciz kaydı çıkardığı firmaların listeleri, iflas başvurusunda

bulunan, başka banka kredilerini ödemede zorlanan firmaların bilgileri daha etkin bir şekilde ve güncel olarak şubelere gönderilmeye başlanmıştır. Mevcut kredili firmalarındaki teminatların zayıf olması veya teminat eksiği olan firmalarla ilgili aksiyonlar alınmıştır. Krizin etkilerinin ilk zamandaki şiddetinde olmasa da, henüz tamamen bittiğini söyleyemediğimiz bir ortamda olmamız dolayısı ile bu önlemler, ihtiyatlı olarak devam etmekte ve bankalar kredilerinde kontrollü büyümeyi hedeflemektedirler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KRİZ ORTAMINDA KREDİ DEĞERLENDİRME VE MALİ ANALİZ

1. KREDİLENDİRME SÜRECİ VE TEMEL VERİLERİN DÜZENLENMESİ

Modern iş bölümünün yer aldığı bir ekonomide kredi kurumlarının işletmelere kredi sunması işlevi, eldeki kaynakları işletmelere ya da özel müşterilere güvenceli bir şekilde dağıtmaktan ibaret sayılamaz. Bu sürecin aynı zamanda gerçekten fon gereksinmesi olan projelerin önem sırasına göre kredilendirilmesini, diğer bir ifade ile ulusal ekonomide optimum kaynak dağılımını da belirleme açısından oldukça önemli bir işlevi vardır.[36]

Kredilendirme süreci, kredi talebi olan müşteri ile yapılan ilk görüşme ile başlayan ve kredinin geri ödenmesine kadar olan işlemlerin tümünü kapsayan bir süreçtir. Riskin minimum seviyede kalabilmesi için sürecin her aşamasında banka başarılı kredi yönetimi yapmak zorundadır.[37]

Kredilendirme sürecini etkileyen koşulların başında genel ekonomik veriler gelir. Ekonomik çevre, kredi kararlarında ve kredi politikasının belirlenmesinde önemli bir belirleyicidir. Bu bakımdan kredi işlemlerinin gelişimi hem kısa süreli konjoktür hareketleri hem de uzun süreli toplumsal ve yapısal değişimlerden etkilenir.

Bankacılık uygulamasında firmaların kredilendirme sürecinde dikkate alınan prensipler aşağıdaki gibi sıralanabilir:[38]

- Bir firmanın kredilendirilmesinde temel koşullardan biri firmanın ortak ve yöneticilerinin, moralite, yetenek, kapasite ve bilgi düzeyinin belirlenmesidir.

---

[36] Niyazi Berk, **Bankacılıkta Pazara Yönelik Kredi Yönetimi**, (Üçüncü Basım, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. 2001), s. 111

[37] Alptekin Güney, **a.g.e.**, s. 23

[38] Niyazi Berk, **a.g.e.**, s. 111

- Kredinin seyyal olması.Kredinin belirlenen vadelerde ya da öncesinde ödenmesi, donuklaşmaması, firmaların faaliyet yapısına ve sezona uygun olarak hareketli kullandırılmasıdır.
- Kredinin Pazar şartlarına göre rantabl (verimli) kullandırılması.
- Kredi kurumu sektör, bölge ve işletme ölçeğine göre optimal müşteri portföyü oluşturulmalıdır.
- Kredinin açılma amacı geri ödenme temel koşulunu da içermelidir.
- Faaliyetlerin niteliği ve sektörün özellliklerine göre firma yeterli bir özsermaye ile donatılmış olmalıdır.
- Verilen krediler finanse edilen projeden sağlanan gelirler ve gerektiğinde güvenceler olmak üzere, iki yoldan tahsil edilebilmelidir.
- Kredi kararı aceleye getirilmeden, rahat ve özgür bir ortamda alınmalıdır.
- Yeterince tanınmayan yeni müşterilere verilecek kredi kararları kapsamlı bilgilere ve ayrıntılı incelemelere dayandırılmalıdır.
- Kullandırılan kredinin firmaca belirlenen amaca uygun kullanıp kullanmadığı özenle izlenmelidir.
- Kredinin verimliliği ya da kalitesi sağlanan ek gelirlerle arttırılabilmelidir (komisyon gelirleri).
- Şirket yönetiminde sorumluluk ilişkilerindeki (bireysel-müteselsil) gelişmeler özenle izlenmelidir.
- Değerlendirmede rasyonelliğin artıtılabilmesi için olabildiği kadar çok sayıda bilgi ve belge analiz edilmelidir.
- Kredi müşterisinin yer aldığı sektörün konjonktürel dalgalanmaları, kredi kullandırım süresince özenle değerlendirilmelidir.
- Müşterilere uygulanacak faiz oranı ve kredi limiti risk sınıfına göre belirlenmelidir.

Bankacılıkta bir firmaya dair kredi değerlemesine başlarken sorulan ilk soru "bu krediyi nasıl reddedebiliriz" sorusudur. Bu sorya bulunacak cevap azaldıkça kredinin onaylanma olasılığı yükselir.Unutulmaması gereken nokta kredi sürecinde üstünlük kredi verirken bankacıda, kredi aldıktan sonra müşteride olduğudur. Bu nedenle bankacılıkta ticari kredi değerleme süreci oldukça detaylı ve kontrollü bir şekilde yönetilmelidir.

2. KREDİLENDİRMEDE MALİ ANALİZ TEKNİKLERİ

Mali tablolar analizi ,bir firmanın mali durumunu ,faaliyet sonuçlarını ve finansal yönden gelişmesini değerlendirebilmek ,gelişme yönlerini saptayabilmek ve o firma ile ilgili geleceğe dönük tahminlerde bulunabilmek için ,mali tablolarda yer alan kalemler arasındaki ilişkilerin ve bunların zaman içinde göstermiş oldukları eğilimlerin incelenmesidir.

Finansal tablolar analizi dört teknikle yapılmaktadır:

1.Karşılaştırmalı (Mukayeseli)Tablolar Tekniği

2.Dikey Yüzdeler Tekniği

3.Eğilim(Trend)Yüzdeleri Tekniği

4.Oran Analizi Tekniği

Bankalarda kredi değerlemesi yapılırken çoğunlukla Karşılaştırmalı Tablolar Tekniği ve Oran Analizi Tekniği kullanılmaktadır.Aşağıda çoğunlukla kullanılan bu iki teknik ,gerçek işletme mali tabloları örneği ile incelenmiştir.

2.1. Karşılaştırmalı Tablolar Analizi (Yatay Analiz)

Karşılaştırmalı tablolar analizi ,işletmenin iki veya daha fazla döneme ait finansal tablolarının birbirini izleyen dönemler bakımından karşılaştırmalı olarak düzenlenmesi ve bu tablolarda yer alan kalemlerin zaman içinde göstermiş

olduğu değişikliklerin incelenerek değerlendirilmesidir.Finansal tabloların karşılaştırılması ile,firmanın geçmişteki ve bugünkü durumu görülerek aradaki farklar tespit edilmekte ve bu elde edilen bilgilerle geleceğe yönelik tahminler öngörülmektedir.Karşılaştırmalı tablolar analizi ile yapılan tahminlerin gerçeğe daha yakın sonuçlar verebilmesi için ;

-Karşılaştırılan faaliyet dönemlerinin aynı uzunlukta olması gerekir.

-Tabloların içerikleri aynı muhasebe kural ,ilke ve tekniklerine göre hazırlanmış olmalıdır.

-Tablolar enflasyondan arındırılmış olmalıdır.

Yatay analiz olarak da adlandırılan bu teknikte mali tablolardaki artış veya azalışlar ya bir önceki döneme ait verilere göre saptanır, ya da belli bir dönem temel olarak seçilerek ,artış ya da azalışlar temel yıla ait verilere göre hesaplanır.Karşılaştırmalı tablolar tekniğine göre artış veya azalış yüzdeleri aşağıdaki formüle göre hesaplanır.[39]

Artış veya Azalış Oranı =(Cari Dönem Tutarı-Önceki(ya da Belli Bir Dönem) Tutarı x100)/Önceki (ya da Belli Bir Dönem)Tutarı

Karşılaştırmalı mali tabloların yorumunda ,ele alınan bilanço ya da gelir tablosu kalemlerindeki artış ya da azalışlar fark ve yüzde olarak bulunur ve karşılaştırmalı mali tablo hazırlanır.

Karşılaştırmalı bilançolarda önce varlıklar ,sonra da kaynaklar incelenir.Varlıklar ve kaynaklardaki gruplar ve bu grupları oluşturan kalemler ele alınır.Bu grupları oluşturan kalemler ve grupların toplamlarındaki değişmelerin nedenleri araştırılır.Karşılaştırmalı bilançolarda bir kalemin değişmesi gelir tablosu kalemlerine de bağlı olabilir.Dolayısıyla gelir tablosundaki değişmelerin de incelenmesi gerekir.

Bulunan nedenler ile tespit edilen değişmeler karşılaştırılarak değişmeler firma açısından açıklanmaya çalışılır.

---

[39] Sudi Apak ve Engin Demirel.**Finansal Yönetim: Cilt2**.(Birinci Basım,İstanbul.Papatya Yayıncılık Eğitim 2010), s. 104

Tablo 4. Örnek Bilanço ve Gelir Tablosu Karşılaştırmalı Analiz Tekniği ve Yorumlanması

X YAPI İNŞAAT LTD ŞTİ BİLANÇO (1000) TL			TL FARK	%
AKTİF	31.12.2007	31.12.2008		
I-DÖNEN VARLIKLAR				
A-HAZIR DEĞERLER	60	369	309	515
1. Kasa	44	368	324	736
3. Bankalar	15	1	-14	-93
B-MENKUL KIYMETLER	1	110	109	10.900
C-TİCARİ ALACAKLAR	3.028	3.036	8	0
1. Alıcılar	855	1.090	235	27
2. Alacak Senetleri (Net)	2.172	1.940	-232	-11
6. Diğer Ticari Alacaklar	1	6	5	500
D-DİĞER ALACAKLAR	2	61	59	2.950
1. Ortaklardan Alacaklar	1	56	55	5.500
5. Diğer Çeşitli Alacak	1	5	4	400
E-STOKLAR	1.370	1.956	586	43
1. Ticari Mallar	1.358	1.869	511	38
7. Verilen Sipariş Avansları	12	87	75	625
G-DİĞER DÖNEN VARLIK	31	29	-2	-6
DÖNEN VARLIKLAR TOP.	4.492	5.561	1.069	24
II-DURAN VARLIKLAR				
A-TİCARİ ALACAKLAR	101	112	11	11
1. Alacak Senetleri	101	112	11	11
D-MADDİ DURAN VARLIK.	201	185	-16	-8
5. Taşıtlar/Demirbaşlar	328	392	64	20
8. Birikmiş Amortisman (-)	127	207	80	63
E-DİĞER DURAN VARLIK.	4	5	1	25
DURAN DEĞER. TOP.	306	302	-4	-1
AKTİF TOPLAM	4.798	5.863	1.065	22

X YAPI İNŞAAT LTD ŞTİ BİLANÇO (1000 TL)			TL FARK	%
PASİF	**31.12.2007**	**31.12.2008**		
I-KISA VAD. YAB. KAY.				
A-MALİ BORÇLAR	**745**	**48**	**-697**	**-94**
1. Banka Kredileri	745	48	**-697**	**-94**
B-TİCARİ BORÇLAR	**2.305**	**2.655**	**350**	**15**
1. Satıcılar	510	343	**-167**	**-33**
2. Borç Senetleri	1.764	2.288	**524**	**30**
5. Diğer Ticari Borçlar	31	24	-7	**-23**
C-DİĞER BORÇLAR	**45**	**21**	**-24**	**-53**
1. Ortaklara Borçlar	44	20	**-24**	**-55**
3. Diğer Çeşitli Borçlar	1	1	**0**	**0**
D-ALINAN AVANSLAR	**315**	**1.753**	**1.438**	**457**
F-ÖD.VERG.DİĞ.YÜKÜM.	**110**	**29**	**-81**	**-74**
G-BORÇ ve GİD.KARŞ.	**1**	**5**	**4**	**400**
1. D.K.Verg.Diğ.Yas.Yük.Karş.	1	5	4	**400**
H-GEL.AY.GELİR/GİDER TAH.	**16**	**1**	**-15**	**-94**
KISA VAD.YAB.KAY.TOP.	**3.537**	**4.512**	**975**	**28**
III-ÖZ KAYNAKLAR				
A-ÖDENMİŞ SERMAYE	**1.000**	**1.000**	**0**	**0**
1. Sermaye	1.000	1.000	**0**	**0**
C-KAR YEDEKLERİ	**133**	**257**	**124**	**93**
E-DÖN.NET KAR./ZARAR	**128**	**94**	**-34**	**-27**
ÖZ KAYN. TOPLAMI	**1.261**	**1.351**	**90**	**7**
PASİF TOPLAM	**4.798**	**5.863**	**1.065**	**22**

X YAPI LTD ŞTİ GELİR TABLOSU (1000TL)			TL FARK	%
	31.12.2007	31.12.2008		
A-BRÜT SATIŞLAR	**14.087**	**11.041**	-3.046	-22
1. Yurt İçi Satışlar	12.925	10.876	-2.049	-16
3. Diğer Gelirler	1.161	164	-997	-86
B-SATIŞTAN İNDİRİMLER (-)	**1.282**	**2.003**	721	56
C-NET SATIŞLAR	**12.805**	**9.038**	-3.767	-29
D-SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	**9.718**	**6.731**	-2.987	-31
2. Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	9.718	6.731	-2.987	-31
E-BRÜT SATIŞ KAR VEYA ZARARI	**3.087**	**2.307**	-780	-25
F - FAALİYET GİDERLERİ (-)	**2.646**	**2.216**	-430	-16
1. Paz., Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	2.646	2.216	-430	-16
G-FAALİYET KARI VEYA ZARARI	**441**	**91**	-350	-79
H-DİĞ.FAAL.OL.GEL. VE KARLAR	**25**	**197**	172	688
4. Diğer Olağan Gelir ve Karlar	25	197	172	688
I-DİĞ.FAAL.OL.GİD. VE ZARAR (-)	**194**	**20**	-174	-90
1. Komisyon Giderleri (-)	178	1	-177	-99
2. Kambiyo Zararı (-)	4	18	14	350
3. Diğer Olağan Gider ve Zarar (-)	12	1	-11	-92
J-FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	**55**	**107**	52	95
1. Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	55	107	52	95
K-OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	**217**	**161**	-56	-26
M-OL.DIŞI GİD.VE ZARAR.(-)	**49**	**35**	-14	-29
N-DÖNEM KARI VEYA ZARARI	**168**	**126**	-42	-25
DÖN.KARI VE YAS.YÜK.KARŞILIĞI	40	32	-8	-20
DÖNEM NET KARI	**128**	**94**	-34	-27

X Yapı İnşaat Ltd Şti Bilançolarının Karşılaştırmalı Analiz Tekniğine Göre Yorumlanması

Hazır Değerler :2008 yılında 2007 yılına göre hazır değerler toplamı 309.000 TL ve %515 artış göstermiştir. Hazır değerlerdeki artış büyük ölçüde Kasa kaleminden oluşmuştur. Bu da işletmenin elinde bir önceki yıla göre büyük ölçüde nakit olduğunu göstermektedir.Bunun sebebi bir ölçüde sene sonunda nakde dönen kısa vadeli alacaklarından ve kısa vadeli alacak senetlerinin tahsilatından kaynaklı olabilir. Hazır değerlerin bir önceki yıla göre bu kadar yüksek olması 2008 deki kriz nedeni ile firmanın olası likidite problemlerine karşı hazırlıklı olmak istemesi olarak yorumlanabilir.

Menkul Kıymetler :2008 yılında 2007 yılına göre 109.000 TL ve %10.900 artış göstermiştir.% oranın çok yüksek çıkmasının sebebi firmanın bir önceki yıl gözardı edilecek tutarda menkul kıymet tutmasından kaynaklıdır. Artıştaki mutlak TL değer değerlendirilirse,hazır değerlerdeki artışa eş yorumla firmanın likiditesini kontrol altında tutma eğilimi olarak değerlendirilebilir.

Ticari Alacaklar : 2008 yılında 2007 yılına göre 8000 TL ve %0.26 artış göstermiş olup ,tutar ve % olarak gözardı edilecek kadar düşüktür ancak alt kalemleri incelememiz gerekir. Firmanın Alıcılar kalemi bir önceki yıla göre %27 artış göstermiştir. Gelir tablosunda satışların bir önceki yıla düştüğünü gözlemliyoruz. Bu durumda Alıcılar kalemindeki artış satışlardan kaynaklı değil ,firmanın alacaklarını tahsil edemeyişinden ya da bir önceki yıla göre peşin satışlarının azalıp vadeli satışlarının artmasından kaynaklı olabilir Ayrıca vadeli satışlarını çek yada senede bağlayamadığını açık hesap çalıştığını gösterir.Kriz dönemi dikkate alındığında bu durum olağan ancak olumlu bir gelişme değildir. Alacak senetleri kalemi incelendiğinde bir önceki yıla göre %11 azalış olduğu görülmektedir. Bu durum firmanın bir önceki yıla göre satışlarında artış olmadığı da dikkate alındığında alacak senetlerini tahsil edebiliyor olması olumlu olarak yorumlanabilir.

Stoklar: Stoklar kaleminde bir önceki yıla göre 586.000 TL lik ve %43 artış görülmektedir. Alt kalemler incelendiğinde artışın sebebinin Ticari Mallar olduğu görülmektedir. Firmanın imalat değil ticaret limited şirket olması dolayısı ile stoklarını bitmiş mamuller oluşturmaktadır. Kriz dikkate alındığında stoklarda

artış olması olağan ama olumlu bir durum değildir. Bu artışın firmanın faaliyet gösterdiği sektör de dikkate alınarak incelenmesi gerekir. Krizden sonra toparlanma eğilimine giren bir sektörde faaliyet gösteriyorsa bu durum kontrollü olarak gözardı edilebilir ancak sektörün krizden kısa vadede çıkma olasılığı yoksa stoklardaki şişkinlik firmanın faaliyetine devam edemeyeceğinin ön habercisi olabilir.

Diğer Dönen Varlıklar : 2008 yılında 2007 yılına göre –2000 TL ve %6 lık bir azalma söz konusu olup ,yüzdesel değişim değil tutar dikkate alındığında gözardı edilebilecek kadar küçük bir değişimdir.

Uzun Vadeli Ticari Alacaklar: 2008 yılında 2007 yılına göre 11.000 TL ve %11 lik artış söz konusudur.Tutar olarak çok yüksek olmadığı için gözardı edilebilir ancak ticaret şirketlerinde uzun vadeli alacaklarda artış olması çok olumlu yorumlanmaz.Ticaret şirketleri nihai malı sattıkları ve bir üretim sürecine girmedikleri için sattıkları ürüne göre değişmekle beraber genelde alacaklarının kısa vadeye yayılması tercih edilir.Yine kriz döneminde alacak vadelerinin uzaması olağan ancak istenmeyen bir durumdur.

Maddi Duran Varlıklar : 2008 yılında 2007 yılına göre 16.000 TL ve %8 azalış göstermiştir.Taşıtlar/Demirbaşlar kalemindeki artışa rağmen amortismanlardan kaynaklı ana kalemde düşüş görülmektedir. Olağan bir durum olması ve TL tutarların düşük olması nedeni ile bu kalem gözardı edilebilir.

Diğer Duran Varlıklar : 2008 yılında 2007 yılına göre 1.000 TL ve %25 artış görülmektedir.%25 yüksek bir oran olmasına rağmen sadece 1.000 TL lik bir artıştan kaynaklanıyor olması nedeni ile gözardı edilebilir.

Mali Borçlar : 2008 yılında 2007 yılına göre 697.000 TL ve %94 azalmıştır.Mali borçların tamamı banka kredilerinden oluşmaktadır. Ekonomide herşeyin yolunda gittiği bir dönemde kısa vadeli borçların azalması iyi olarak yorumlanabilir. Bu durum işletmenin kendini daha uzun vadeli kaynaklarla , ya da öz kaynaklarla finanse ettiğinin göstergesi olarak kabul edilebilir. Ancak bu örnekte azalış kriz senesine denk geldiği için ,işletmenin satışlarındaki düşüş de dikkate alınarak firmanın iş hacminin daralmaya başladığının uyarısı olarak kabul edilebilir.Ancak bunu kısa vadeli yabancı kaynakların toplamındaki

değişime bakarak yorumlamak daha sağlıklı olacaktır.Firmanın banka kredileri azalıyorken diğer kısa vadeli yabancı kaynak değişimlerin de dikkate alınması gerekmektedir.

Ticari Borçlar : Firmanın kısa vadeli ticari borçları 2008 yılında 2007 yılına göre 350.000 TL ve %15 artış göstermiştir. Burada satıcılar kalemindeki 167.000 TL azalış buna karşın borç senetleri kalemindeki 524.000 TL artış dikkat çekmektedir. Bu durum firmanın borçlandığı diğer firmaların ,alacaklarını senete bağlayarak çalışmaya başladığını göstermekte, firmanın açık hesapla mal alacağı firma bulmakta zorlandığını göstermektedir. Ancak kriz dönemi söz konusu olduğunda bu durum olağandır.Yine borç senetlerindeki artışın ,banka kredilerindeki azalışa yakın seviyede olması (banka kredilerindeki 697.00 TL azalışa karşın borç senetleri kalemi 524.000 TL artmıştır.) bir yönü ile firmanın banka kredi temin etmekte zorlanması bir yönü ile de banka kredi faiz yükünü azaltmak amacıyla piyasa vade farkını üstlendiğinin göstergesi olabilir.

Ortaklara Borçlar : Ortaklara borçlar kalemi genelde giderleştiremediği masrafların yansıtıldığı bir hesaptır. Bu örnekte bir önceki yıla göre 24.000 TL ve %53 azalış göstermiştir. Olumlu bir gelişme olmasına karşın TL tutarın düşük olması nedeniyle gözardı edilebilir.

Alınan Avanslar : 2008 yılında 2007 yılına göre 1.438.000 TL ve %457 artış göstermiştir. Alınan avanslar bu 2008 yılındaki satışların düşüşü ile birlikte değerlendirildiğinde yılın son dönemlerinde firmanın yüklü siparişler aldığını ve 2009 /1.üç aylık dönemde bunun satışlara yansıyacak olumlu bir artış olduğu öngörülebilir. Aynı zamanda hazır değerlerde kasa kalemindeki 309.000 TL ve stoklar kalemindeki 511.000 TL artış birlikte değerlendirildiğinde alınan avansların bir bölümümün mal alımı için nakit olarak tutulduğu bir bölümünün de 2009 da ilk üç aylık döneninde satışa döneceği öngörülen stoklara aktarıldığını göstermektedir. Alınan avansların özellikle kriz döneminde yüksek artış göstermesi olumlu bir gelişmedir.

Kar Yedekleri :Kar yedeklerindeki bir önceki yıla göre 124.000 TL ve %94 lük artış olumlu olarak değerlendirilir. Ancak yine de sermayeye eklenmiş olması

firmanın özkaynaklarındaki sermaye yüzdesini artırmış olması tercih edilen bir gelişme olurdu.

X Yapı İnşaat Ltd Şti Gelir Tablolarının Karşılaştırmalı Analiz Tekniğine Göre Yorumlanması

Brüt Satışlar : 2008 yılında 2007 yılına göre 3.046.000 TL ve %22 lik bir azalış görülmektedir. Firmanın satışlarındaki azalış kriz dönemi olduğu dikkate alındığında olağan ama istenmeyen bir durumdur. Bu azalışın sadece satışların düşmesinden mi kaynaklandığı incelenmeli , firmanın satış birim fiyatının da bir önceki yıla göre azalıp azalmadığının tespit edilmesi gerekir. Bilanço kalemlerinde Alınan Avanslardaki 1.438.000 TL artış firmanın sene sonuna doğru sipariş alarak devam eden bilanço döneminde cirosuna yansıyacağını düşünebiliriz. Ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta firmanın faaliyet gösterdiği sektörün krizden ne derce etkilendiğinin çok dikkatle izlenmesi gereğidir. Her ne kadar alınan sipariş avansları olumlu bir gelişme olsa da bunun sürdürülebilir bir artış olup olmadığının sektörle birlikte değerlendirilmesi gerekir.

Satışların Maliyeti :Bir önceki yıla göre 2.987.000 TL ve %31lik azalış göstermiştir.Bu azalış TL değeri Brüt Satışlardaki TL azalış değerine (3.046.000 TL) çok yakın olduğu için , bunun sebebinin satışlardaki azalmadan kaynaklandığı görülmektedir. Brüt satışlar artarken ya da aynı seviyedeyken satışların maliyetinin düşmesi olumlu karşılanırken , satışların düşmesinden kaynaklı olan bu azalış kriz ortamında olağan ancak olumsuz değerlendirilen bir durumdur.

Faaliyet Giderleri : Satışların düşmesine bağlı olarak Pazarlama Satış ve Dağıtım giderlerinde de %16 lık azalış izlenmektedir.

Diğer Faaliyetlerden Olağan Gelir ve Karlar : Bir önceki yıla göre 172.000 TL ve%688 artış göstermektedir.Yüzdesel oran çok yüksek çıkmasına rağmen TL tutar makul seviyede olup , firmanın likit varlıklarını repo ,hazine bonosu ,döviz alım satım işlemlerinde değerlendirip kar elde ettiği düşünülebilir. Genel olarak firmanın olağan faaliyetlerden elde ettiği karın artması tercih edilir ancak kriz

dönemi olması ve firmanın satışlarının düşmüş olması dikkate alındığında bu kalemdeki artış olumlu karşılanmaktadır.

Diğer Faaliyetlerden Olağan Gider ve Zararlar : 2008 yılında 2007 yılına göre 174.000 TL ve ve %99 azalış olup,bu kalemdeki azalış her zaman için olumlu yorumlanmaktadır.

Finansman Giderleri :2008 yılında 2007 yılına göre 52.000 TL ve %95 artış görülmektedir.Kriz dönemi nedeniyle finansman giderlerinin artmış olması beklenen bir sonuç olmakla birlikte , firmanın cirosunda yaklaşık %30 luk azalış dikkate alındığında finansman giderlerinin artmış olması olumsuz olarak değerlendirilmektedir.

Dönem Net Karı :Bir önceki yıla göre 34.000 TL ve %27 azalış görülmektedir.Bu durum olumsuz olarak değerlendirilmesine rağmen ,krizden kaynaklı firmanın satışlarındaki düşüşle değerlendirildiğinde beklenen bir azalıştır.

2.2. Oran Analizi (Rasyolar)

Firmaların kredi analizinde en çok kullanılan yöntem " oran (ratio) analizi"dir. Mali tablolarda yer alan iki kalem arasındaki ilişkinin basit matematik ifadesine oran (ratio) denilmektedir.[40]

Bankalarda oran analizi ile yapılan kredi değerlemesine spread denilmektedir. Kurumlar arasında farklılık olmakla birlikte genel olarak kredi değerlemesinde kullanılan oranlar aşağıdaki gibi sıralanabilir.

Cari Oran =Dönen Varlıklar /Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar

Cari Oran dönen varlıkların kısa vadeli borçlara oranıdır.Firmanın kısa vadeli borçların karşılayabilme gücünü gösterir.Yüksek çıkması iyidir.İşletme sermayesi dönen varlıklar ile kısa süreli borçlar arasındaki farkı gösterdiğine göre ,cari oranın 1 olması net işletme sermayesinin "0 " olduğunu ,oranın 1 den küçük olması ise net işletme sermayesi açığını ifade eder. Oran payında yer

---

[40] Öztin Akgüç,**Mali Tablolar Analizi**,(Onikinci Basım,İstanbul,Arayış Basım Yayıncılık,2006), s. 396

alan dönen varlıklar toplamı ,Şüpheli alacaklar karşılığı ,stok değer düşüklüğü karşılığı gibi aktifi düzenleyici hesapların toplamından düşüldükten sonraki tutarını yansıtmaktadır .[41]Ülkemizde bu oranın en az 1,5 olarak çıkması olumlu olarak değerlendirilir.

Likidite Oranı (Asit Test Oranı)=(Dönen Varlıklar –Stoklar)/Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar

Bu oranın en az 1/1 , 1 in üzerinde çıkması beklenir.Bu durum ,frimanın kısa vadeli alacaklarının tamamını tahsil ettiğinde , portföyündeki menkul kıymetleri en az bilançoda görülen değeri ile paraya çevirebildiğinde stoklardan satış yapamasa bile kısa vadeli borçlarını ödeyebileceğini gösterir. Ancak ülkemizde işletmeler genelde uzun süreli yabancı kaynak bulmakta zorlandığından bur oranın %65-%80 aralığında çıkması kredi değerlendirilirken kabul edilebilir bir orandır.

Nakit Oranı :Hazır Değerler+ Serbest Menkul Kıymetler /Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar

Nakit oran ,para mevcudu ile para benzerlerinin kısa vadeli yabancı kaynaklara bölünmesi yolu ile hesaplanmaktadır. Para ve benzerlerine geniş anlamda kasa mevcudu,bankalardaki vadesiz mevduat ve sermaye piyasalarının gelişmiş olduğu ülkelerde her an pazarlanabilir serbest menkul değerler (repo, likit fon ,devlet tahvili vb) dahil bulunmaktadır.[42]

Kredi değerlemesi yapılırken bu oranın %20 nin üzerinde olması istenir. Ancak yine ülkemizde firmaların faaliyetlerini çoğunlukla kısa süreli yabancı kaynaklarla finanse edebiliyor olması dikkate alındığında firmanın içinde bulunduğu sektöre göre bu oranın %20 nin altında olması kabul edilebilir bir orandır.

---

[41] Gürel Konuralp,**Sermaye Piyasaları Analizler Kuramlar ve Portföy Yönetimi**,(2.Baskı İstanbul .Alfa Basım Yayın 1999), s.47

[42] Öztin Akgüç ,**a.g.e.**, s.405

Finansal Borçlar/Toplam Yabancı Kaynaklar

Toplam yabancı kaynaklar içinde finansal borçların payını gösteren bu oran firmanın yabancı kaynakları hakkında görüş verir. Oranın yüksek çıkması firmanın özkaynak dışında daha çok finansal borç özellikle banka kredisi,leasing,factoring kredisi kullandığını ;oranın düşüklüğü ise firmanın finansman kaynağı olarak banka ya da finans kurumları dışı kaynaklardan (satıcı kredisi,ilişkili taraflardan alınan borçlar ,müşteri avansı vb.) yararlandığını ortaya koyar.

Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar/Toplam Yabancı Kaynaklar

Kısa vadeli yabancı kaynakların toplam yabancı kaynaklara oranı ,bir firmanın borçlarının süre yapısı hakkına bilgi verir. Üretim firmalarında bu ürün daha düşük çıkarken üretim kolu olmadan sadece ticaret yapan firmalarda bu oran daha yüksek çıkması beklenir. Bunun sebebi üretim yapan firmaların varlıkları içinde duran varlıkların dönen varlıklardan daha yüksek olması ve duran varlıkların da uzun vadeli yabancı kaynaklarla fonlanmasının bekleniyor olmasıdır. Buna karşın varlık toplamı içinden dönen varlıkları duran varlıklara göre daha fazla pay taşıyan firmalarda ,emek yoğun teknoloji kullanan firmalarda döne varlıkların kısa vadeli yabancı kaynaklarla fonlanıyor olması nedeni ile bu oran daha yüksek çıkmaktadır.

Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar /Öz Kaynaklar

Bu oran, kısa süreli yabancı kaynaklarla öz sermaye tutarı arasındaki dengeyi gösterir.İşletmelerin faaliyet gösterdiği sektöre göre kısa süreli yabancı kaynaklar uzun süreli yabancı kaynaklardan fazla veya düşük olabilir. Ancak ülkemizde şirketlerin güçlü sermaye tabanlarının olmayışı ve ekonomideki genel belirsizlik bir çok firmanın faaliyetlerini uzun dönemli yabancı kaynakla fonlamasını engellemektedir. Bu oranın mümkün olduğunca düşük çıkması istenmekle birlikte birçok işletmede kısa süreli borç oranı olması gerekenden yüksektir.

Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar/Pasif Toplamı

Bir işletme bilançosunun pasifi, aktif değerlerin hangi tür kaynaklar kullanılarak oluşturulduğunu gösterir. Kısa süreli yabancı kaynakların ,toplam yabancı kaynak+öz kaynaklara oranın işletmenin varlıklarının yüzde kaçının kısa süreli yabancı kaynaklarla finanse edildiğini ortaya koyar. Ülkemizde bir çok işletmede kısa süreli yabancı kaynakla finanse ediliyor olmasına karşın özellikle sınai işletmeler ve inşaat firmalarında bu oranın 1/3 den yüksek olmaması beklenir.

Banka Kredileri/Net Satışlar

Bu oran satışların %kaçının banka kredisi ile finanse edildiğini gösterir.Bu oranın 1 e yaklaşması olumsuzluk olarak kabul edilir.

Toplam Yabancı Kaynaklar /Toplam Aktif

Bu oran işletmenin kaynak yapısında kullanılan borcun oranını bulmak için kullanılır.Kaldıraç oranı olarak da adlandırılan bu oran işletmenin varlılarının yüzde kaçının yabancı kaynaklarla finanse edildiğini gösterir .Mümkün olduğunca düşük çıkması tercih edilmekle birlikte , çok düşük çıkması da firmanın yabancı kaynak bulmakta zorlandığının göstergesi olabilir.

Öz Kaynak /Toplam Yabancı Kaynaklar

Bu oran ,işletmenin öz kaynaklarının toplam yabancı kaynaklarla karşılaştırılmasıdır.Yüksek çıkması tercih edilmekle birlikte ,işletme özelinde incelenmelidir. Çok yüksek çıkması bir yönü ile firmanın yabancı kaynak maliyetine katlanmak istemeyişini bir yönü ile de firmanın yabancı kaynak bulmakta zorlandığının göstergesi olabilir.

Maddi Duran Varlık /Öz Kaynaklar

Bu oran işletmenin maddi duran varlıklarının ne kadarının işletme sermayedarları tarafından karşılandığını gösterir. Oranın 1 den küçük çıkması firmanın maddi duran varlıklarının tamamının öz sermaye ile karşılandığını gösterir, 1 den yüksek çıkması ile firmanın öz sermaye gereksinimi olduğunu

göstermektedir. Ancak yine firma özelinde ve sektöre göre bu oranın 1 den yüksek çıkması bazı durumlarda kabul edilebilir.

Banka Kredileri /Aktif Toplamı

Firmanın varlıklarının ne kadarının banka kredileri ile finanse edildiğini göstermektedir. Yüksek çıkması tercih edilmemektedir.

Stok Devir Hızı

Bir işletmede stokların ne kadar hızla satışa çevrildiğini gösteren bir orandır. Satılan malın maliyetinin ortalama stoklara bölünmesi ile hesaplanır. Ortalama stoklar işletmelerin stoklarında yıl içinde büyük dalgalanmalar görülmüyorsa dönem başı stoklarla dönem sonu stokların toplamının 2 ye bölünmesi ile hesaplanabilir. Ancak stoklarında büyük dalgalanma görülen firmaların her ay sonunda aritmetik ortalamasının alınması daha doğru sonuç verecektir.

Stok Devir Süresi (Gün)

Bir yıldaki gün sayısının (365) stok devir hızına bölünmesi ile stok devir süresi gün olarak hesaplanabilir. Stok devir hızının yüksek olması ,stok devir süresinin düşük çıkmasını sağlamakta bu da işletmenin elindeki stokları kısa sürede satışa çevirebildiğini göstermektedir.

Alacak Devir Hızı

İşletmenin alacaklarının ,bir hesap dönemi içinde paraya dönüşüm hızını gösterir.İşletmenin alacak devir hızı firmanın tahsil kabiliyetini ve likiditesini gösteren önemli bir göstergedir. Net satışların ortalama kısa vadeli ticari alacaklara oranlanması ile bulunur.

Alacak Tahsil Süresi

Bir yıldaki gün sayısının (365) alacak devir hızına bölünmesi ile alacak tahsil süresi gün olarak hesaplanabilir. Alacak tahsil süresi yorumlanırken hem işletmenin faaliyet gösterdiği sektör hem da işletmenin borç ödeme süresi dikkate alınır. Alacak tahsil süresinin borç ödeme süresinden uzun olması olumsuzdur.

Brüt İşletme Sermayesi Devir Hızı

Dönen varlıklar brüt işletme sermayesi olarak kabul edilir. (Net işletme sermayesi dönen varlıklardan kısa vadeli yabancı kaynakların çıkarılması ile bulunur) Brüt işletme sermayesi devir hızı , net satışların dönen varlıklara oranlanması ile hesaplanır .

Brüt İşletme Sermayesi Süresi (Gün)

Bir yıldaki gün sayısının (365) brüt işletme sermayesi devir hızına bölünmesi ile hesaplanır.

Borç Devir Hızı

Ticari borçların hangi hızda ödendiğini gösterir.Satışların maliyetinin ticari borçlara oranlanması ile hesaplanır. Sonuç çarpan olarak çıkmaktadır düşük çıkması olumludur. Gün olarak hesaplandığında ise yüksek çıkması olumludur.

Ortalama Borç Ödeme Süresi (Gün)

Bir yıldaki gün sayısının (365) borç devir hızına oranlanması ile bulunur.Gün olarak hesaplandığı için uzun çıkması olumludur.Genel olarak işletmelerde borç ödeme süresinin alacak tahsil süresinden uzun olması tercih edilir.

Nakit Çevirim Süresi (Gün)

Nakit çevirim süresi ,işletmenin borç ödeme süresinden ,etkinlik süresinin çıkartılması ile hesaplanır. Etkinlik süresi,işletmelerin alacak tahsil süresi ve stok devir süresinin toplamından oluşur.

Öz Kaynak Devir Hızı

Net satışların öz kaynaklara oranlanması ile hesaplanır.

Kredi değerlemesi yapılırken bu oranların yanısıra Brüt Satış Karı / Net Satışlar, Vergi Öncesi Kar / Net Satışlar ,Net Kar / Özkaynaklar, Net Kar / Aktif Toplamı, Faaliyet Karı / Net Satışlar, Net Kar / Net Satışlar hesaplanarak işletmenin karlılık analizi de yapılır.

Oran analizi yapılırken aşağıdaki hususların dikkate alınmasında fayda vardır.

- Oranlar doğru ve amaca uygun şekilde yorumlanmalıdır.
- Ülkemizde birçok işletmede mali tablolara reel rakamların yansıtılmadığı dikkate alınarak her analiz işletme özelinde mutlaka ek bilgilerle desteklenerek yapılmalıdır.
- Oranlar üzerindeki mevsimlik ve konjonktür hareketlerinin etkileri dikkate alınmalıdır.
- Oran sonuçları ,oranda yer alan değerlerin tutarları da dikkate alınarak hesaplanmalıdır.
- İşletmenin faaliyet süresine göre mutlaka geçmiş yıl verileri ile karşılaştırılmalıdır.
- Birçok oran işletmenin faaliyet gösterdiği sektöre göre farklı anlam ifade edebilmektedir.Analiz yapılırken işletmenin faaliyet gösterdiği sektöre ilişkin önceden araştırılmış örnek veriler var ise bunlardan yararlanılmalıdır.

Kredilendirme sürecinde oran analizinin tek başına yeterli olmadığı dikkate alınmalı,işletmenin piyasa kredibilitesinin ,firma ortaklarının sektördeki deneyiminin ,ticari prensiplerinin, mevcut ekonomik ve sektörel koşulların irdelenmesi gereği gözardı edilmemelidir.

Tablo 5. Oran Analizine Örnek Bilanço Gelir Tablosu 1.

ATEKNOLOJİ TİC LTD ŞTİ					
AKTİF	31.12.2007	31.12.2008	PASİF	31.12.2007	31.12.2008
I-DÖNEN VARLIKLAR			I-KISA VAD. YAB. KAY.		
A-HAZIR DEĞERLER	238.330	649.771	A-MALİ BORÇLAR	0	390.449
1. Kasa	28.413	58.634	1. Banka Kredileri	0	262.325
2. Bankalar	6.233	581.626	2. U.V.Kre.Anapara Tak.Faiz	0	0
3. Diğer Hazır Değerler	203.684	9.511	3. Diğer Mali Borçlar	0	128.124
B-MENKUL KIYMETLER		11	B-TİCARİ BORÇLAR	2.145.523	8.897.976
C-TİCARİ ALACAKLAR	1.112.178	5.784.049	1. Satıcılar	1.254.507	3.530.794
1. Alıcılar	1.034.483	2.117.357	2. Borç Senetleri	891.016	5.367.182
2. Alacak Senetleri (Net)	77.416	3.661.917	3. Alınan Dep.ve Tem.	0	0
3. Diğer Ticari Alacaklar	279	4.775	4. Diğer Ticari Borçlar	0	0
D-DİĞER ALACAKLAR	25.378	55.225	C-DİĞER BORÇLAR	3.794	3.254
3. Diğer Çeşitli Alacak	25.378	55.225	3. Diğer Çeşitli Borçlar	0	0
E-STOKLAR	1.229.366	3.259.064	D-ALINAN AVANSLAR	527.218	215.395
1. İlk Madde ve Malzeme	0	0	E-İNŞ. VE ON.HAKEDİŞ.	0	0
2. Yarı Mamuller	0	0	F-ÖD.VERG.DİĞ.YÜKÜM.	5.919	7.599
3. Mamuller	0	0	G-BORÇ ve GİD.KARŞ.	10.090	10.150
4. Ticari Mallar	160.204	771.781	1. D.K.Verg.Diğ.Yas.Yük.Karş.	0	0
6. Verilen Sipariş Avansları	1.069.162	2.487.283	3. Diğer Borç ve Gid. Karş.	0	0
F-YIL.YAY.İNŞ.ON. MAL.	0	0	H-GEL.AY.GELİR/GİDER TAH.		
G-DİĞER DÖNEN VARLIK	118.658	66.405	I-DİĞ.KIS.VAD.YAB.KAY.		
DÖNEN VARLIKLAR TOP.	2.723.910	9.814.525	KISA VAD.YAB.KAY.TOP.	2.692.544	9.524.823
II-DURAN VARLIKLAR			II-UZUN VAD.YAB.KAY.		
A-TİCARİ ALACAKLAR	0	0	A-MALİ BORÇLAR	144.865	0
2. Alacak Senetleri	0	0	2. Diğer Mali Borçlar	144.865	0
3. Verilen Depozito ve Tem.	0	0	B-TİCARİ BORÇLAR	0	0
B-DİĞER ALACAKLAR	0	0	2. Borç Senetleri	0	0
C-MALİ DURAN VARLIK.	163.286	115.615	3. Diğer Çeşitli Borçlar	0	0
1. Bağlı Menkul Kıymetler	0	0	D-ALINAN AVANSLAR	0	0
4. Diğer Mali Duran Varlık.	0	0	U.V. YAB. KAYN.TOP.	144.865	0
D-MADDİ DURAN VARLIK.	23.057	8.130	III-ÖZ KAYNAKLAR		
1. Arazi ve Arsalar	0	0	A-ÖDENMİŞ SERMAYE	58.715	358.715
2. Yer altı-üstü Düzenleri	0	0	1. Sermaye	58.715	358.715
5. Taşıtlar/Demirbaşlar	42.403	21.810	1. M.D.V./İşt.Yen.Değ.Artışı	0	0
8. Birikmiş Amortisman (-)	-19.346	-13.680	C-KAR YEDEKLERİ	69.236	7.364
9. Yapılmakta Olan Yatırım	0	0	D-GEÇ.YIL.KAR./ZARAR.	-86.894	6.768
10. Verilen Avanslar	0	0	E-DÖN.NET KAR./ZARAR	31.787	40.600
DURAN DEĞER. TOP.	186.343	123.745	ÖZ KAYN. TOPLAMI	72.844	413.447
AKTİF TOPLAM	2.910.253	9.938.270	PASİF TOPLAM	2.910.253	9.938.270
NAZIM HESAPLAR	0	0	NAZIM HESAPLAR	0	0
GENEL AKTİF TOPLAMI	2.910.253	9.938.270	GENEL PASİF TOPLAM	2.910.253	9.938.270

A TEKNOLOJİ LTD ŞTİ GELİR TABLOSU	31.12.2007	31.12.2008
A-BRÜT SATIŞLAR	**7.698.228**	**11.965.517**
1. Yurt İçi Satışlar	7.328.538	9.599.742
2. Yurt Dışı satışlar	60.383	0
3. Diğer Gelirler	309.307	2.365.775
B-SATIŞTAN İNDİRİMLER (-)	**454.488**	**246.772**
C-NET SATIŞLAR	**7.243.740**	**11.718.745**
D-SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	**5.816.671**	**8.433.665**
1. Satılan Mamuller Maliyeti (-)	0	0
2. Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	5.791.382	6.877.493
3. Satılan Hizmet Maliyeti (-)	25.289	1.556.172
4. Diğer Satışların Maliyeti (-)	0	0
E-BRÜT SATIŞ KAR VEYA ZARARI	**1.427.069**	**3.285.080**
F - FAALİYET GİDERLERİ (-)	**843.254**	**2.682.673**
1. Paz., Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	146.674	1.771.630
2. Ar-Ge/Genel Yönetim Giderleri (-)	696.580	911.043
G-FAALİYET KARI VEYA ZARARI	**583.815**	**602.407**
H-DİĞ.FAAL.OL.GEL. VE KARLAR	**39.504**	**318.996**
1. İşt./Bağlı Ort.Temettü Gelirleri	0	0
2. Faiz/Komisyon Gelirleri	1.379	12.994
3. Kambiyo Karları	34.259	268.014
4. Diğer Olağan Gelir ve Karlar	3.866	37.988
I-DİĞ.FAAL.OL.GİD. VE ZARAR (-)	**219.311**	**726.031**
1. Komisyon Giderleri (-)	0	0
2. Kambiyo Zararı (-)	58.935	726.031
3. Diğer Olağan Gider ve Zarar (-)	160.376	0
J-FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	**365.057**	**151.868**
1. Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	365.057	151.868
2. Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	0	0
K-OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	**38.951**	**43.504**
L-OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR	**2.928**	**7.247**
M-OL.DIŞI GİD.VE ZARAR.(-)	**0**	**0**
N-DÖNEM KARI VEYA ZARARI	**41.879**	**50.751**
DÖN.KARI VE YAS.YÜK.KARŞILIĞI	10.092	10.151
DÖNEM NET KARI	**31.787**	**40.600**

A TEKNOLOJİ LTD ŞTİ MALİ ORANLAR	31.12.2007	31.12.2008
NET İŞLETME SERMAYESİ	31.366	289.702
Cari Oran (%)	101	103
Likidite Oranı (%)	51	68
Nakit Oranı (%)	9	7
Banka Kredileri / Toplam Borçlar (%)	5	4
Kısa Vad.Borçlar / Toplam Borçlar (%)	95	100
Kısa Vad. Borçlar / Özkaynaklar (%)	3696	2304
Kısa Vad. Borçlar / Pasif Toplamı (%)	93	96
Banka Kredileri / Net Satışlar (%)	2	3
Finansal Kaldıraç Oranı (T.Borç / Aktif Top.) (%)	97	96
Finansman Rasyosu (Özkaynak / T.Borç) (%)	3	4
Maddi Duran Varlık / Özkaynaklar (%)	32	2
Banka Kredileri / Aktif Toplamı (%)	5	4
Stok Devir Hızı	5	4
Stok Devir Süresi (gün)	77	97
Alacak Devir Hızı	13	3
Alacak Tahsil Süresi (gün)	28	108
Brüt İşletme Sermayesi Devir Hızı	3	2
Brüt İşletme Sermayesi Süresi (gün)	137	196
Borç Devir Hızı	3	1
Ortalama Borç Ödeme Süresi (gün)	135	386
Nakit Çevirim Süresi (gün)	29	181
Özkaynak Devir Hızı	99	48
Brüt Satış Karı / Net Satışlar (%)	20	28
Vergi Öncesi Kar / Net Satışlar (%)	1	0
Net Kar / Özkaynaklar (%)	44	10
Net Kar / Aktif Toplam (%)	1	1
Faaliyet Karı / Net Satışlar (%)	8	5
Net Kar / Net Satışlar (%)	0	0

A Teknoloji Tic Ltd Şti Oran Analizi

Kredi değerlemesi yapılırken sadece hesaplanan oranlara göre yorum yapmak çok sağlıklı sonuç vermez. Bu çalışmada verilen örnek tablolarda genel olarak dikkat çeken oranlar yorumlanmış olup ,günün ekonomik koşulları firmanın faaliyete bulunduğu sektördeki genel oranlar, ülkedeki genel ekonomik durum ,beklentiler ve firma özelindeki ek bilgilerle analize bütünlük katılması gerektiği dikkate alınmalıdır. Hesaplanan oran tablosunda 100 taban kabul edilmiş olup 51 çıkan bir oran %51 veya 0.51geçekleşme ,130 çıkan bir oran %130 veya 1.30 olarak dikkate alınmıştır.

A Teknoloji Firmasının cari oranı bire oldukça yakın ve üzerinde çıkmıştır (2007 senesi 1.01 ve 2008 senesi 1.03) .Bu oran firmanın kısa vadeli borçlarını ödeyebilme gücünde olduğunu gösterir. Likidite oranı 0.51 ve 0.68 çıkmıştır .Genel olarak 1 in üzerinde çıkması istenen bir durumdur. Ancak Türkiye de %65-80 aralığında çıkması kabul edilebilir bir durumdur. Banka kredilerinin aktif toplamı içindeki payı yıllara göre %5 ve %4 olup oldukça düşük seviyededir.Genel olarak düşük mali kredi , bir firmanın finansmanını özkaynaklarla veya ticari borçlarla finanse etmekte zorlanmadığını gösterir.Bir yönü ile de banka kredisi temin etmede zorlandığı düşünülebilir. Buradaki kritik nokta budur .Firmanın banka kaynaklı kredi kullanması sonucu katlanacağı faiz ,ticari borcuna ödeyeceği vade farkında düşük iken ticari borcu tercih ediyorsa banka kredisi almakta zorlandığı düşünülebilir. Nitekim kısa vadeli borçların özkaynaklara oranının 3696 ve 2304 çıktığı dikkate alındığında bu firmanın aktiflerini büyük ölçüde ticari borçlarla finanse ettiği söylenebilir. Firmanın alacak tahsil süresinin 2007 de 28 gün 2008 de 108 gün olduğunu gözlemliyoruz.Alacak tahsil süresinin artması genel olarak olumsuzdur ancak firmanın borç ödeme süresinin de 137 gün ve 386 gün olarak değiştiğini dikkate aldığımızda genel olarak piyasadaki değişimden kaynaklı olduğunu belirtebiliriz. Firmanın borç ödeme süresinin ortalama 1 yıl ,alacak tahsil süresinin de 3.5 ay olması olumlu olarak değerlendirilebilir. Karlılık oranlarında ise brüt satış karının net satışlara oranının %28 olması mevcut piyasa şartlarında olumlu bir orandır. Bu firma özelinde dikkate alınması gereken husus işetmenin faaliyet konusudur.

Örneğimizdeki işletme , özel hastanelerde ve yayın kuruluşlarında kullanılan tıbbi makineler ve ses kayıt cihazlarına yönelik bilgisayar donanımını yurt dışından getirip satmaktadır. Banka kredi değerlemesi yaparken bu sektöre yönelik genel kabul edilebilir oranları araştırmalı ve satılan mallar yüksek rakamlı olduğu için firmanın alacak kabiliyetini ölçmek amacıyla yoğun satış yaptığı firmaların piyasa kredibilitesini de dikkate almalıdır.

Tablo 6. Oran Analizine Örnek Bilanço Gelir Tablosu 2.

B EV GEREÇLERİ A.Ş.				
AKTİF	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008
I-DÖNEN VARLIKLAR				
A-HAZIR DEĞERLER	40.098	123.346	342.376	69.736
1. Kasa	9.168	0	1.441	4.301
2. Bankalar	17.384	16.989	9.365	7.156
3. Diğer Hazır Değerler	13.546	106.357	331.570	58.279
B-MENKUL KIYMETLER			0	0
C-TİCARİ ALACAKLAR	2.183.942	13.772.965	4.014.054	3.113.476
1. Alıcılar	974.991	11.120.658	2.103.566	557.431
2. Alacak Senetleri (Net)	250.344	143.707	476.757	55.961
3. Diğer Ticari Alacaklar	958.607	2.508.600	1.433.731	2.500.084
D-DİĞER ALACAKLAR	42.753	141.306	58.277	103.561
1. Ortaklardan Alacaklar	26.354	101.110	6.810	95.861
2. İşt./Bağ.Ort Alacak.	0	0	0	0
3. Diğer Çeşitli Alacak	16.399	40.196	51.467	7.700
E-STOKLAR	2.166.649	2.954.997	4.313.674	3.110.639
4. Ticari Mallar	1.925.223	2.339.858	4.144.846	2.959.836
5. Diğer Stoklar	0	0	0	0
6. Verilen Sipariş Avansları	241.426	615.139	168.828	150.803
G-DİĞER DÖNEN VARLIK	51.706	0	48.235	380.024
DÖNEN VARLIKLAR TOP.	4.485.148	16.992.614	8.776.616	6.777.436
II-DURAN VARLIKLAR				
A-TİCARİ ALACAKLAR	0	0	0	0
B-DİĞER ALACAKLAR	0	0	0	0
C-MALİ DURAN VARLIK.	0	0	0	0
D-MADDİ DURAN VARLIK.	81.230	72.839	126.493	146.118
5. Taşıtlar/Demirbaşlar	136.531	156.329	230.873	304.453
7. Diğer Maddi Duran Varlık.			0	0
8. Birikmiş Amortisman (-)	-55.301	-83.490	-104.380	-158.335
E-DİĞER DURAN VARLIK.	21.542	23.389	33.884	23.825
DURAN DEĞER. TOP.	102.772	96.228	160.377	169.943
AKTİF TOPLAM	4.587.920	17.088.842	8.936.993	6.947.379
GENEL AKTİF TOPLAMI	4.587.920	17.088.842	8.936.993	6.947.379

B EV GEREÇLERİ A.Ş.				
PASİF	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008
I-KISA VAD. YAB. KAY.				
A-MALİ BORÇLAR	88.264	38.662	218.920	241.479
1. Banka Kredileri	88.264	38.662	218.920	241.479
B-TİCARİ BORÇLAR	3.416.912	16.437.023	8.175.939	6.561.403
1. Satıcılar	3.416.912	16.437.023	8.175.939	6.034.770
2. Borç Senetleri	0	0	0	526.633
C-DİĞER BORÇLAR	37.842	54.481	68.707	99.717
1. Ortaklara Borçlar	29.014	32.545	49.920	23.372
3. Diğer Çeşitli Borçlar	8.828	21.936	18.787	76.345
D-ALINAN AVANSLAR	1.393.770	725.346	347.077	376.842
E-İNŞ. VE ON.HAKEDİŞ.	0	0	0	0
F-ÖD.VERG.DİĞ.YÜKÜM.	11.693	36.767	212.778	67.964
G-BORÇ ve GİD.KARŞ.	0	13.682	28.392	0
I-DİĞ.KIS.VAD.YAB.KAY.				
KISA VAD.YAB.KAY.TOP.	4.948.481	17.305.961	9.051.813	7.347.405
II-UZUN VAD.YAB.KAY.				
A-MALİ BORÇLAR	0	0	0	0
B-TİCARİ BORÇLAR	0	0	0	0
F-DİĞ.U.V.YAB. KAYN.	0	0	0	0
U.V. YAB. KAYN.TOP.	0	0	0	0
III-ÖZ KAYNAKLAR				
A-ÖDENMİŞ SERMAYE	150.000	150.000	150.000	209.500
1. Sermaye	500.000	500.000	500.000	500.000
2. Ödenmemiş Sermaye (-)	-350.000	-350.000	-350.000	-290.500
B-SERMAYE YEDEKLERİ	376.197	376.197	376.199	376.197
2. Diğer Sermaye Yedekleri	376.197	376.197	376.197	376.197
C-KAR YEDEKLERİ	1.390.216	1.390.215	1.533.657	1.635.956
D-GEÇ.YIL.KAR./ZARAR.	-2.178.539	-2.276.974	-2.276.974	-2.276.974
E-DÖN.NET KAR./ZARAR	-98.435	143.443	102.298	-344.705
F-İLAVE VE TENZİLLER	0	0	0	0
ÖZ KAYN. TOPLAMI	-360.561	-217.119	-114.820	-400.026
PASİF TOPLAM	4.587.920	17.088.842	8.936.993	6.947.379
GENEL PASİF TOPLAM	4.587.920	17.088.842	8.936.993	6.947.379

B EV GEREÇLERİ A.Ş. GELİR TABLOSU	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008
A-BRÜT SATIŞLAR	**19.699.336**	**28.902.247**	**15.545.136**	**13.428.839**
1. Yurt İçi Satışlar	18.699.064	28.234.864	14.134.442	0
2. Yurt Dışı satışlar	0	0	0	0
3. Diğer Gelirler	1.000.272	667.383	1.410.694	180.871
B-SATIŞTAN İNDİRİMLER (-)	**2.673.127**	**1.630.501**	**976.811**	**617.367**
C-NET SATIŞLAR	**17.026.209**	**27.271.746**	**14.568.325**	**12.811.472**
D-SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	**15.798.465**	**25.916.706**	**11.284.039**	**11.717.027**
1. Satılan Mamuller Maliyeti (-)	0	0	0	0
2. Şatılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	15.798.465	25.916.706	11.275.852	0
3. Satılan Hizmet Maliyeti (-)	0	0	0	0
4. Diğer Satışların Maliyeti (-)	0	0	8.187	0
E-BRÜT SATIŞ KAR VEYA ZARARI	**1.227.744**	**1.355.040**	**3.284.286**	**1.094.445**
F - FAALİYET GİDERLERİ (-)	**1.111.645**	**1.129.074**	**1.016.036**	**1.088.980**
1. Paz., Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	752.477	679.199	660.299	634.310
2. Ar-Ge/Genel Yönetim Giderleri (-)	359.168	449.875	355.737	454.670
G-FAALİYET KARI VEYA ZARARI	**116.099**	**225.966**	**2.268.250**	**5.465**
H-DİĞ.FAAL.OL.GEL. VE KARLAR	**10.887**	**31.241**	**8.076**	**130.818**
1. İşt./Bağlı Ort.Temettü Gelirleri	0	0	0	0
2. Faiz/Komisyon Gelirleri	0	0	0	3.876
3. Kambiyo Karları	0	0	0	0
4. Diğer Olağan Gelir ve Karlar	10.887	31.241	8.076	126.942
I-DİĞ.FAAL.OL.GİD. VE ZARAR (-)	**205.254**	**84.447**	**2.088.695**	**427.547**
1. Komisyon Giderleri (-)	203.441	0	0	12.101
2. Kambiyo Zararı (-)	0	0	0	0
3. Diğer Olağan Gider ve Zarar (-)	1.813	84.447	2.088.695	415.446
J-FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	**20.167**	**15.637**	**56.941**	**53.441**
1. Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	20.167	15.637	56.941	53.441
2. Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	0	0	0	0
K-OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	**-98.435**	**157.123**	**130.690**	**-344.705**
L-OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR	**0**	**0**	**0**	**0**
M-OL.DIŞI GİD.VE ZARAR.(-)	**0**	**0**	**0**	**0**
N-DÖNEM KARI VEYA ZARARI	**-98.435**	**157.123**	**130.690**	**-344.705**
DÖN.KARI VE YAS.YÜK.KARŞILIĞI	0	13.680	28.392	0
DÖNEM NET KARI	**-98.435**	**143.443**	**102.298**	**-344.705**

B EV GEREÇLERİ A.Ş.				
MALİ ORANLAR	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008
NET İŞLETME SERMAYESİ	-463.333	-313.347	-275.197	-569.969
Cari Oran (%)	91	98	97	92
Likidite Oranı (%)	46	81	49	45
Nakit Oranı (%)	1	1	4	1
Banka Kredileri / Toplam Borçlar (%)	2	0	2	3
Kısa Vad.Borçlar / Toplam Borçlar (%)	100	100	100	100
Kısa Vad. Borçlar / Özkaynaklar (%)	-1372	-7971	-7883	-1837
Kısa Vad. Borçlar / Pasif Toplamı (%)	108	101	101	106
Banka Kredileri / Net Satışlar (%)	1	0	2	2
Finansal Kaldıraç Oranı (T.Borç / Aktif Top.) (%)	108	101	101	106
Finansman Rasyosu (Özkaynak / T.Borç) (%)	-7	-1	-1	-5
Maddi Duran Varlık / Özkaynaklar (%)	-23	-34	-110	-37
Banka Kredileri / Aktif Toplamı (%)	2	0	2	3
Stok Devir Hızı	7	9	3	4
Stok Devir Süresi (gün)	50	42	118	247
Alacak Devir Hızı	28	5	2	14
Alacak Tahsil Süresi (gün)	13	75	173	79
Brüt İşletme Sermayesi Devir Hızı	4	2	1	2
Brüt İşletme Sermayesi Süresi (gün)	96	227	323	482
Borç Devir Hızı	5	2	1	2
Ortalama Borç Ödeme Süresi (gün)	79	231	264	614
Nakit Çevirim Süresi (gün)	16	114	-27	288
Özkaynak Devir Hızı	-47	-126	-88	-234
Brüt Satış Karı / Net Satışlar (%)	7	5	23	9
Vergi Öncesi Kar / Net Satışlar (%)	-1	1	1	-3
Net Kar / Özkaynaklar (%)	27	-66	-89	86
Net Kar / Aktif Toplam (%)	-2	1	1	-5
Faaliyet Karı / Net Satışlar (%)	1	1	16	0
Net Kar / Net Satışlar (%)	-1	1	1	-3

B Ev Gereçleri A.Ş. Oran Analizi

Yukarıdaki tabloda B Ev Gereçleri A.Ş firmasının 4 yıllık mali verileri sunulmuş ve mali oranları hesaplanmıştır.İlk anda dikkatimizi çeken nokta firmanın dört senedir net işletme sermayesinin negatif seyrediyor olmasıdır.Bu olumsuz olarak değerlendirilen bir durumdur. Firmanın olası bir kriz anında dönen varlıklarının kısa süreli borçlarını ödemede yetersiz kalacağını göstermektedir. Dönen varlıkların içinde stokların piyasa şartlarına göre, alacakların da tahsil kabiliyetine göre nakde dönmesinde sorun yaşanabileceği dikkate alınırsa net işletme sermayesinin aslında olduğundan daha negatif bir seviyede olduğu söylenebilir. Kısa vadeli borçlar/özkaynak oranının negatif çıkmasının sebebi firmanın özkaynak toplamının negatif olmasıdır.Bu durum da oldukça olumsuzdur. Bu oranın yüksek ve negatif çıkması ve uzun vadeli yabancı kaynaklarının olmaması firmanın aktiflerinin tamamını kısa vadeli yabancı kaynaklarla fonlamış olduğunu gösterir. Duran varlıkların dikkate alınmayacak kadar düşük olması firmanın aktif ağırlığının dönen varlıklardan oluştuğu göz önüne alınırsa bu durum bir seviyeye kadar kabul edilebilir sayılır. Ancak dönen varlıkların tamamının bilanço değerinden veya üzerinde nakde dönüştürülemeyeceği dikkate alınırsa ,firmanın zayıf özkaynak tabanı sonucu oldukça zor bir durumda olduğu belirtilebilir. Örnekteki firmamız beyaz eşya sektöründe faaliyet göstermektedir bu nedenle alacak devir hızının düşük seyretmesi normal ve olması gereken seviyededir. Ancak nakit çevirim süresi 288 gün oldukça uzun bir süredir. Firmanın yıllar itibari ile net işletme sermayesinin negatif seyretmesi ,firmanın borçlanma oranlarının yüksek olması, satışların göre karlılığının oldukça düşük seyretmesi dikkate alındığında , bu firmaya kredi verilmesi nakit teminat ya da nakde dönüşümü hızlı olacak muteber bir gayrimenkul ipoteği ile desteklenebilir.

Tablo 7. Oran Analizine Örnek Bilanço Gelir Tablosu 3.

C TURİZM A.Ş BİLANÇOSU		
AKTİF	**31.12.2007**	**31.12.2008**
I-DÖNEN VARLIKLAR		
A-HAZIR DEĞERLER	**232.047**	**1.031.110**
1. Kasa	9.694	11.736
2. Bankalar	220.102	1.016.857
3. Diğer Hazır Değerler	2.251	2.517
B-MENKUL KIYMETLER	**150.660**	**0**
C-TİCARİ ALACAKLAR	**869.309**	**952.268**
1. Alıcılar	869.309	952.246
3. Diğer Ticari Alacaklar	0	22
D-DİĞER ALACAKLAR	**0**	**0**
E-STOKLAR	**282.882**	**39.385**
5. Diğer Stoklar	102.337	4.292
6. Verilen Sipariş Avansları	180.545	35.093
F-YIL.YAY.İNŞ.ON. MAL.	**0**	**0**
G-DİĞER DÖNEN VARLIK	**0**	**122**
DÖNEN VARLIKLAR TOP.	**1.534.898**	**2.022.885**
II-DURAN VARLIKLAR		
A-TİCARİ ALACAKLAR	**2.247**	**4.399**
3. Verilen Depozito ve Tem.	2.247	4.399
4. Diğer Alacaklar	0	0
B-DİĞER ALACAKLAR	**0**	**0**
C-MALİ DURAN VARLIK.	**0**	**0**
D-MADDİ DURAN VARLIK.	**7.846**	**58.451**
5. Taşıtlar/Demirbaşlar	31.562	87.959
8. Birikmiş Amortisman (-)	-23.716	-29.508
E-DİĞER DURAN VARLIK.	**0**	**0**
DURAN DEĞER. TOP.	**10.093**	**62.850**
AKTİF TOPLAM	**1.544.991**	**2.085.735**
GENEL AKTİF TOPLAMI	**1.544.991**	**2.085.735**

C TURİZM A.Ş.BİLANÇOSU		
PASİF	**31.12.2007**	**31.12.2008**
I-KISA VAD. YAB. KAY.		
A-MALİ BORÇLAR	**84.630**	**96.595**
3. Diğer Mali Borçlar	84.630	96.595
B-TİCARİ BORÇLAR	**768.801**	**792.520**
1. Satıcılar	743.801	756.769
2. Borç Senetleri	25.000	35.751
D-ALINAN AVANSLAR	**79.774**	**189.413**
F-ÖD.VERG.DİĞ.YÜKÜM.	**42.509**	**76.057**
G-BORÇ ve GİD.KARŞ.	**0**	**0**
1. D.K.Verg.Diğ.Yas.Yük.Karş.	105.722	185.986
2. D.Karı Peşin Öd.Vergi (-)	-105.722	-185.986
I-DİĞ.KIS.VAD.YAB.KAY.		
KISA VAD.YAB.KAY.TOP.	**975.714**	**1.154.585**
II-UZUN VAD.YAB.KAY.		
A-MALİ BORÇLAR	**0**	**0**
B-TİCARİ BORÇLAR	**0**	**0**
E-BORÇ VE GİDER KARŞ.	**0**	**0**
F-DİĞ.U.V.YAB. KAYN.	**0**	**0**
U.V. YAB. KAYN.TOP.	**0**	**0**
III-ÖZ KAYNAKLAR		
A-ÖDENMİŞ SERMAYE	**15.000**	**15.000**
1. Sermaye	15.000	15.000
B-SERMAYE YEDEKLERİ	**98.370**	**98.370**
2. Diğer Sermaye Yedekleri	98.370	98.370
C-KAR YEDEKLERİ	**60.781**	**96.637**
E-DÖN.NET KAR./ZARAR	**395.126**	**721.143**
ÖZ KAYN. TOPLAMI	**569.277**	**931.150**
PASİF TOPLAM	**1.544.991**	**2.085.735**
GENEL PASİF TOPLAM	**1.544.991**	**2.085.735**

C TURİZM A.Ş.GELİR TABLOSU	31.12.2007	31.12.2008
A-BRÜT SATIŞLAR	**11.633.192**	**16.216.354**
1. Yurt İçi Satışlar	11.633.192	16.216
2. Yurt Dışı satışlar	0	0
3. Diğer Gelirler	0	0
B-SATIŞTAN İNDİRİMLER (-)	**107.007**	**176.579**
C-NET SATIŞLAR	**11.526.185**	**16.039.775**
D-SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	**10.445.647**	**14.342.453**
1. Satılan Mamuller Maliyeti (-)	0	0
2. Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	0	0
3. Satılan Hizmet Maliyeti (-)	10.445.647	14.342.453
4. Diğer Satışların Maliyeti (-)	0	0
E-BRÜT SATIŞ KAR VEYA ZARARI	**1.080.538**	**1.697.322**
F - FAALİYET GİDERLERİ (-)	**576.695**	**910.431**
1. Paz., Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	0	0
2. Ar-Ge/Genel Yönetim Giderleri (-)	576.695	910.431
G-FAALİYET KARI VEYA ZARARI	**503.843**	**786.891**
H-DİĞ.FAAL.OL.GEL. VE KARLAR	**34.383**	**188.400**
1. İşt./Bağlı Ort.Temettü Gelirleri	0	0
2. Faiz/Komisyon Gelirleri	522	26.062
3. Kambiyo Karları	10.707	13.806
4. Diğer Olağan Gelir ve Karlar	23.154	148.532
I-DİĞ.FAAL.OL.GİD. VE ZARAR (-)	**38.598**	**66.688**
1. Komisyon Giderleri (-)	0	0
2. Kambiyo Zararı (-)	38.598	66.688
3. Diğer Olağan Gider ve Zarar (-)	0	0
J-FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	**0**	**0**
1. Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	0	0
2. Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	0	0
K-OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	**499.628**	**908.603**
L-OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR	**1.315**	**289**
M-OL.DIŞI GİD.VE ZARAR.(-)	**94**	**1.763**
N-DÖNEM KARI VEYA ZARARI	**500.849**	**907.129**
DÖN.KARI VE YAS.YÜK.KARŞILIĞI	105.723	185.986
DÖNEM NET KARI	**395.126**	**721.143**

C TURİZM A.Ş MALİ ORANLAR	31.12.2007	31.12.2008
NET İŞLETME SERMAYESİ	559.184	868.300
Cari Oran (%)	157	175
Likidite Oranı (%)	128	172
Nakit Oranı (%)	39	89
Banka Kredileri / Toplam Borçlar (%)	9	8
Kısa Vad.Borçlar / Toplam Borçlar (%)	100	100
Kısa Vad. Borçlar / Özkaynaklar (%)	171	124
Kısa Vad. Borçlar / Pasif Toplamı (%)	63	55
Banka Kredileri / Net Satışlar (%)	1	1
Finansal Kaldıraç Oranı (T.Borç / Aktif Top.) (%)	63	55
Finansman Rasyosu (Özkaynak / T.Borç) (%)	58	81
Maddi Duran Varlık / Özkaynaklar (%)	1	6
Banka Kredileri / Aktif Toplamı (%)	5	5
Stok Devir Hızı	37	89
Stok Devir Süresi (gün)	10	4
Alacak Devir Hızı	27	18
Alacak Tahsil Süresi (gün)	14	21
Brüt İşletme Sermayesi Devir Hızı	8	9
Brüt İşletme Sermayesi Süresi (gün)	49	41
Borç Devir Hızı	14	18
Ortalama Borç Ödeme Süresi (gün)	27	20
Nakit Çevirim Süresi (gün)	3	-5
Özkaynak Devir Hızı	20	21
Brüt Satış Karı / Net Satışlar (%)	9	11
Vergi Öncesi Kar / Net Satışlar (%)	4	6
Net Kar / Özkaynaklar (%)	69	77
Net Kar / Aktif Toplam (%)	32	43
Faaliyet Karı / Net Satışlar (%)	4	5
Net Kar / Net Satışlar (%)	3	4

C Turizm A.Ş.Oran Analizi

Örnekteki firmanın cari oranları 1.57 ve 1.75 olup firmanın mali yapısı için oldukça olumlu bir seviyededir. Yine likidite oranları da yıllar itibari ile 1.28 ve 1.72 olması firmanın kısa vadeli yabancı kaynaklarını ödemede sorun yaşamayacağı şeklinde yorumlanabilir. Kısa vadeli borçların öz kaynaklar oranının 1.71 ve 1.24 olarak seyretmesi ,kalem bazında incelendiğinde firmanın aktif büyüklüğü dikkate alındığında aslında oldukça düşük bir öz sermaye ile faaliyetine devam ettiğini göstermektedir. Buna rağmen likidite oranının yüksek olması ,zayıf öz sermayenin negatif etkisini hafifletmektedir. Alacak tahsil süresi ve borç ödeme süresi birbirine çok yakındır. Normalde borç ödeme süresinin alacak tahsil süresinden uzun olması beklenir. Ancak bu örneğimizde bu sürelerin yakın olmasının sebebi firmanın sektörü ile alakalıdır. Örneğimizdeki firma Türk Hava Yolları A acentasıdır ve IATA bayiidir..THY den yurtiçi ve yurt dışı uçak biletlerini alarak ,büyük firmalara yada tur şirketlerine toplu olarak satmaktadır.THY 'ye bilet bedellerini 21 günde ödemek zorundadır , bu nedenle alacaklarına da en fazla bu süre kadar vade uygulanmaktadır. Firmanın faaliyet gösterdiği sektör dikkate alındığında bu sürelerin makul ve kabul edilebilir olduğu söylenebilir. Firmanın brüt satış karı ortalama %10 olup , bilet satışı yapan bir firma için makul düzeydedir.Net karın aktif toplamına oranı da %32 ve %43 olup olumlu bir seviyededir. Genel olarak firmanın öz sermayesinin düşük olması dışında olumsuz olan bir ratiosunun bulunmadığını söyleyebiliriz. Bilet satışı yapması dolayısı ile duran varlık ihtiyacının minimum düzeyde olması ve nakit sirkülasyonunun hızlı olması sonucu ,öz sermayesinin düşük olmasının getirdiği negatif etki gözardı edilebilir. Firmanın sektördeki faaliyet süresi ve firma ortaklarının kredibilitesi de dikkate alınarak firmaya ,firma ortaklarının şahsi kefaleti karşılığı kredi desteklenebilir.

Tablo 8. Oran Analizine Örnek Bilanço Gelir Tablosu 4.

D BİLGİSAYAR LTD ŞTİ BİLANÇOSU			
AKTİF	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007
I-DÖNEN VARLIKLAR			
A-HAZIR DEĞERLER	380.205	65.636	238.329
1. Kasa	257.192	37.152	28.413
2. Bankalar	74.310	26.684	6.232
3. Diğer Hazır Değerler	48.703	1.800	203.684
B-MENKUL KIYMETLER		0	
C-TİCARİ ALACAKLAR	1.373.145	1.033.217	1.112.177
1. Alıcılar	1.365.814	775.082	1.034.483
2. Alacak Senetleri (Net)	2.500	257.384	77.416
3. Diğer Ticari Alacaklar	4.831	751	278
D-DİĞER ALACAKLAR	35.200	20.475	25.379
1. Ortaklardan Alacaklar	35.200	0	0
3. Diğer Çeşitli Alacak	0	20.475	25.379
E-STOKLAR	558.993	1.020.423	1.229.366
4. Ticari Mallar	428.295	60.287	160.204
5. Diğer Stoklar	0	0	0
6. Verilen Sipariş Avansları	130.698	960.136	1.069.162
F-YIL.YAY.İNŞ.ON. MAL.	0	0	0
G-DİĞER DÖNEN VARLIK	8.036	103.592	118.658
DÖNEN VARLIKLAR TOP.	2.355.579	2.243.343	2.723.909
II-DURAN VARLIKLAR			
A-TİCARİ ALACAKLAR	0	0	0
B-DİĞER ALACAKLAR	0	0	0
C-MALİ DURAN VARLIK.	55.573	41.213	163.287
4. Diğer Mali Duran Varlık.	55.573	0	163.287
D-MADDİ DURAN VARLIK.	53.097	28.040	23.057
5. Taşıtlar/Demirbaşlar	105.566	39.803	42.403
8. Birikmiş Amortisman (-)	-52.469	-11.763	-19.346
E-DİĞER DURAN VARLIK.	1.057	695	0
DURAN DEĞER. TOP.	109.727	69.948	186.344
AKTİF TOPLAM	2.465.306	2.313.291	2.910.253
GENEL AKTİF TOPLAMI	2.465.306	2.313.291	2.910.253

D BİLGİSAYAR LTD ŞTİ BİLANÇOSU			
PASİF	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007
I-KISA VAD. YAB. KAY.			
A-MALİ BORÇLAR	120.291	34.856	0
1. Banka Kredileri	98.094	34.856	0
2. U.V.Kre.Anapara Tak.Faiz	22.197	0	0
B-TİCARİ BORÇLAR	1.901.133	1.945.789	2.145.522
1. Satıcılar	1.268.640	652.271	1.254.507
2. Borç Senetleri	632.493	1.293.518	891.015
C-DİĞER BORÇLAR	0	14.613	0
1. Ortaklara Borçlar	0	14.613	0
D-ALINAN AVANSLAR	440.303	120.917	527.218
F-ÖD.VERG.DİĞ.YÜKÜM.	5.227	6.302	5.921
G-BORÇ ve GİD.KARŞ.	5.315	4.864	10.090
1. D.K.Verg.Diğ.Yas.Yük.Karş.	5.315	0	0
H-GEL.AY.GELİR/GİDER TAH.	537	104.393	3.793
I-DİĞ.KIS.VAD.YAB.KAY.			
KISA VAD.YAB.KAY.TOP.	2.472.806	2.231.734	2.692.544
II-UZUN VAD.YAB.KAY.			
A-MALİ BORÇLAR	0	0	144.862
2. Diğer Mali Borçlar	0	0	144.862
F-DİĞ.U.V.YAB. KAYN.	0	40.500	0
U.V. YAB. KAYN.TOP.	0	40.500	144.862
III-ÖZ KAYNAKLAR			
A-ÖDENMİŞ SERMAYE	25.000	50.000	50.000
1. Sermaye	50.000	50.000	50.000
2. Ödenmemiş Sermaye (-)	-25.000	0	0
B-SERMAYE YEDEKLERİ	8.715	8.715	8.715
2. Diğer Sermaye Yedekleri	8.715	0	8.715
C-KAR YEDEKLERİ	69.238	72.002	95.564
D-GEÇ.YIL.KAR./ZARAR.	-113.219	-113.219	-113.219
E-DÖN.NET KAR./ZARAR	2.766	23.559	31.787
ÖZ KAYN. TOPLAMI	-7.500	41.057	72.847
PASİF TOPLAM	2.465.306	2.313.291	2.910.253
GENEL PASİF TOPLAM	2.465.306	2.313.291	2.910.253

D BİLGİSAYAR LTD ŞTİ GELİR TABLOSU	31.12.2005	31.12.2006	31.12.2007
A-BRÜT SATIŞLAR	**5.154.535**	**7.237.811**	**7.698.227**
1. Yurt İçi Satışlar	5.066.357	6.811.893	7.328.538
2. Yurt Dışı satışlar	0	235.773	60.383
3. Diğer Gelirler	88.178	190.145	309.306
B-SATIŞTAN İNDİRİMLER (-)	**123.514**	**179.162**	**454.488**
C-NET SATIŞLAR	**5.031.021**	**7.058.649**	**7.243.739**
D-SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	**3.609.878**	**5.848.178**	**5.816.671**
1. Satılan Mamuller Maliyeti (-)	3.130.810	5.658.402	0
2. Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	0	0	5.791.382
3. Satılan Hizmet Maliyeti (-)	479.068	189.776	25.289
E-BRÜT SATIŞ KAR VEYA ZARARI	**1.421.143**	**1.210.471**	**1.427.068**
F - FAALİYET GİDERLERİ (-)	**1.218.936**	**817.180**	**843.254**
1. Paz., Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	1.238	3.658	146.674
2. Ar-Ge/Genel Yönetim Giderleri (-)	1.217.698	813.522	696.580
G-FAALİYET KARI VEYA ZARARI	**202.207**	**393.291**	**583.814**
H-DİĞ.FAAL.OL.GEL. VE KARLAR	**45.107**	**111.507**	**39.504**
1. İşt./Bağlı Ort.Temettü Gelirleri	0	0	0
2. Faiz/Komisyon Gelirleri	281	0	1.379
3. Kambiyo Karları	44.768	111.057	34.259
4. Diğer Olağan Gelir ve Karlar	58	450	3.866
I-DİĞ.FAAL.OL.GİD. VE ZARAR (-)	**35.849**	**237.880**	**219.312**
1. Komisyon Giderleri (-)	35.849	0	0
2. Kambiyo Zararı (-)	0	237.880	58.936
3. Diğer Olağan Gider ve Zarar (-)	0	0	160.376
J-FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	**205.937**	**229.204**	**365.057**
1. Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	205.937	229.204	365.057
2. Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	0	0	0
K-OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	**5.528**	**37.714**	**38.949**
L-OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR	**2.554**	**89.946**	**2.928**
M-OL.DIŞI GİD.VE ZARAR.(-)	**0**	**95.758**	**0**
N-DÖNEM KARI VEYA ZARARI	**8.082**	**31.902**	**41.877**
DÖN.KARI VE YAS.YÜK.KARŞILIĞI	5.316	8.343	10.090
DÖNEM NET KARI	**2.766**	**23.559**	**31.787**

D BİLGİSAYAR LTD ŞTİ MALİ ORANLAR	31.12.2005	31.12.2006	30.12.2007
NET İŞLETME SERMAYESİ	-117.227	11.609	31.365
Cari Oran (%)	95	101	101
Likidite Oranı (%)	72	50	51
Nakit Oranı (%)	15	3	9
Banka Kredileri / Toplam Borçlar (%)	5	2	5
Kısa Vad.Borçlar / Toplam Borçlar (%)	100	98	95
Kısa Vad. Borçlar / Özkaynaklar (%)	-32971	5436	3696
Kısa Vad. Borçlar / Pasif Toplamı (%)	100	96	93
Banka Kredileri / Net Satışlar (%)	2	0	2
Finansal Kaldıraç Oranı (T.Borç / Aktif Top.) (%)	100	98	97
Finansman Rasyosu (Özkaynak / T.Borç) (%)	0	2	3
Maddi Duran Varlık / Özkaynaklar (%)	-708	68	32
Banka Kredileri / Aktif Toplamı (%)	5	2	5
Stok Devir Hızı	6	7	5
Stok Devir Süresi (gün)	57	49	77
Alacak Devir Hızı	7	6	13
Alacak Tahsil Süresi (gün)	50	62	28
Brüt İşletme Sermayesi Devir Hızı	2	3	3
Brüt İşletme Sermayesi Süresi (gün)	171	119	137
Borç Devir Hızı	2	3	3
Ortalama Borç Ödeme Süresi (gün)	192	121	135
Nakit Çevirim Süresi (gün)	86	10	29
Özkaynak Devir Hızı	-671	421	99
Brüt Satış Karı / Net Satışlar (%)	28	17	20
Vergi Öncesi Kar / Net Satışlar (%)	0	0	1
Net Kar / Özkaynaklar (%)	-37	57	44
Net Kar / Aktif Toplam (%)	0	1	1
Faaliyet Karı / Net Satışlar (%)	4	6	8
Net Kar / Net Satışlar (%)	0	0	0

D Bilgisayar Ltd Şti Oran Analizi

Yukarıdaki tabloda D Bilgisayar Ltd Şti nin 2005-2006-2007 yıllarına ait mali tabloları esas alınarak ratioları hesaplanmıştır.2005 yılındaki negatif net işletme sermayesinin 2006 yılından itibaren artıya geçmesi ve yükselerek artması olumludur. Bunun yanında kısa vadeli borçların özkaynaklara oranının oldukça yüksek olduğu dikkati çekmektedir. Banka kredilerinin toplam borçlar içindeki payının çok düşük olması firmanın banka kredisi temin etmede zorlandığının ya da piyasadaki vade farkını banka faizine tercih ettiğini göstergesi olabilir. Bu durumun neden kaynaklandığı derinlemesine incelenmeli firma yetkilileri ile görüşülerek borçlanma yapısının sebepleri hakkında bilgi alınmalıdır. Firmanın alacak tahsil süresi yıllar itibari ile 50,62 ve 28 gün ; borç ödeme süresi 192,121 ve 135 gündür. Bu durum olumlu olarak değerlendirilmelidir.Brüt satış karının ortalama %20 olarak gerçekleştiği dikkate alınarak faaliyet gösterdiği sektöre göre makul bir oran olduğu söylenebilir. Firmanın yüksek cirosuna rağmen düşük stok tutuyor olması olumludur. Bilgisayar alım satımı yapan örnek firmamız , hızlı gelişen teknolojiye paralel olarak yüksek stok tutmaması gerekmektedir.Yüklü miktarda stokların erimesi , yeni modellerin çıkmasından daha uzun sürede gerçekleşirse firma büyük ölçüde zarar edebilir. Bu nedenle bilgisayar firmalarının düşük ve kontrollü stokla faaliyetlerine devam etmeleri önemlidir. Firmanın yılları itibari ile satışlarını ve karlılığını arttırdığı , alacak devir hızı ve tahsil süresinin olumlu seviyede olduğu dikkate alınarak ,gayrimenkul ipoteği veya firma ortaklarının şahsi kefaleti ile kredi desteklenebilir.

Tablo 9. Oran Analizine Örnek Bilanço Gelir Tablosu 5.

E MOBİLYA VE ORMAN ÜRÜNLERİ LTD ŞTİ BİLANÇO

AKTİF	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008
I-DÖNEN VARLIKLAR			
A-HAZIR DEĞERLER	309.110	272.061	665.081
1. Kasa	7.151	8.754	20.842
2. Bankalar	190.745	36.965	17.973
3. Diğer Hazır Değerler	111.214	226.342	626.266
B-MENKUL KIYMETLER		0	
C-TİCARİ ALACAKLAR	568.045	492.040	661.188
1. Alıcılar	562.695	492.040	655.655
2. Alacak Senetleri (Net)	5.350	0	5.500
3. Diğer Ticari Alacaklar	0	0	33
D-DİĞER ALACAKLAR	434	394	394
3. Diğer Çeşitli Alacak	434	0	394
E-STOKLAR	573.859	934.123	1.218.190
1. İlk Madde ve Malzeme	440	0	116.035
4. Ticari Mallar	511.409	836.693	983.726
6. Verilen Sipariş Avansları	62.010	97.430	118.429
F-YIL.YAY.İNŞ.ON. MAL.	1.849	1.849	0
G-DİĞER DÖNEN VARLIK	20.151	4.666	2.143
DÖNEN VARLIKLAR TOP.	1.473.448	1.705.133	2.546.996
II-DURAN VARLIKLAR			
A-TİCARİ ALACAKLAR	951	951	951
3. Verilen Depozito ve Tem.	951	951	951
C-MALİ DURAN VARLIK.	394.983	308.238	221.814
4. Diğer Mali Duran Varlık.	394.983	308.238	221.814
D-MADDİ DURAN VARLIK.	85.573	61.358	41.256
4. Tesis,Makine ve Cihazlar	11.332	17.403	38.360
5. Taşıtlar/Demirbaşlar	143.578	132.360	36.989
8. Birikmiş Amortisman (-)	-69.337	-88.405	-34.093
E-DİĞER DURAN VARLIK.	1.850	0	0
DURAN DEĞER. TOP.	483.357	370.547	264.021
AKTİF TOPLAM	1.956.805	2.075.680	2.811.017
GENEL AKTİF TOPLAMI	1.956.805	2.075.680	2.811.017

E MOBİLYA VE ORMAN ÜRÜNLERİ LTD ŞTİ

PASİF	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008
I-KISA VAD. YAB. KAY.			
A-MALİ BORÇLAR	189.505	149.735	181.184
1. Banka Kredileri	48.000	58.497	174.143
3. Diğer Mali Borçlar	141.505	91.238	7.041
B-TİCARİ BORÇLAR	572.893	892.033	1.227.176
1. Satıcılar	341.696	280.646	662.741
4. Diğer Ticari Borçlar	231.197	611.387	564.435
C-DİĞER BORÇLAR	614.967	192.802	322.683
1. Ortaklara Borçlar	614.079	191.744	321.716
3. Diğer Çeşitli Borçlar	888	1.058	967
D-ALINAN AVANSLAR	281.624	571.063	909.354
F-ÖD.VERG.DİĞ.YÜKÜM.	7.681	13.117	14.140
G-BORÇ ve GİD.KARŞ.	-3.161	438	0
1. D.K.Verg.Diğ.Yas.Yük.Karş.	28	13.411	0
2. D.Karı Peşin Öd.Vergi (-)	-3.189	-12.973	0
H-GEL.AY.GELİR/GİDER TAH.	5.707	7.963	13.562
KISA VAD.YAB.KAY.TOP.	1.669.216	1.827.151	2.668.099
II-UZUN VAD.YAB.KAY.			
A-MALİ BORÇLAR	249.622	158.389	158.388
2. Diğer Mali Borçlar	249.622	158.389	158.388
B-TİCARİ BORÇLAR	0	0	0
E-BORÇ VE GİDER KARŞ.	0	0	0
U.V. YAB. KAYN.TOP.	249.622	158.389	158.388
III-ÖZ KAYNAKLAR			
A-ÖDENMİŞ SERMAYE	5.000	5.000	5.000
1. Sermaye	5.000	0	5.000
B-SERMAYE YEDEKLERİ	2.660	2.660	2.660
2. Diğer Sermaye Yedekleri	2.660	0	2.660
D-GEÇ.YIL.KAR./ZARAR.	30.273	30.307	82.480
E-DÖN.NET KAR./ZARAR	34	52.173	-105.610
ÖZ KAYN. TOPLAMI	37.967	90.140	-15.470
PASİF TOPLAM	1.956.805	2.075.680	2.811.017
GENEL PASİF TOPLAM	1.956.805	2.075.680	2.811.017

E MOBİLYA VE ORMAN ÜRÜNLERİ LTD ŞTİ

GELİR TABLOSU	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008
A-BRÜT SATIŞLAR	**1.776.314**	**2.479.256**	**2.277.347**
1. Yurt İçi Satışlar	1.776.314	2.472.379	2.265.495
2. Yurt Dışı satışlar	0	0	0
3. Diğer Gelirler	0	6.877	11.852
B-SATIŞTAN İNDİRİMLER (-)	**0**	**0**	**0**
C-NET SATIŞLAR	**1.776.314**	**2.479.256**	**2.277.347**
D-SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	**1.599.684**	**2.129.344**	**2.072.050**
1. Satılan Mamuller Maliyeti (-)	0	0	0
2. Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	1.323.701	1.831.430	1.878.537
3. Satılan Hizmet Maliyeti (-)	275.983	297.914	193.513
E-BRÜT SATIŞ KAR VEYA ZARARI	**176.630**	**349.912**	**205.297**
F - FAALİYET GİDERLERİ (-)	**162.015**	**251.970**	**269.414**
1. Paz., Satış ve Dağıtım Giderleri (-)	46.505	77.238	83.803
2. Ar-Ge/Genel Yönetim Giderleri (-)	115.510	174.732	185.611
G-FAALİYET KARI VEYA ZARARI	**14.615**	**97.942**	**-64.117**
H-DİĞ.FAAL.OL.GEL. VE KARLAR	**2.193**	**6.447**	**2.278**
3. Kambiyo Karları	2.193	6.447	0
4. Diğer Olağan Gelir ve Karlar	0	0	2.278
I-DİĞ.FAAL.OL.GİD. VE ZARAR (-)	**5.246**	**2.248**	**3.523**
2. Kambiyo Zararı (-)	5.246	2.248	3.523
J-FİNANSMAN GİDERLERİ (-)	**13.702**	**40.317**	**38.229**
1. Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	13.702	40.317	38.229
K-OLAĞAN KAR VEYA ZARAR	**-2.140**	**61.824**	**-103.591**
L-OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR	**2.505**	**3.760**	**0**
M-OL.DIŞI GİD.VE ZARAR.(-)	**302**	**0**	**2.019**
N-DÖNEM KARI VEYA ZARARI	**63**	**65.584**	**-105.610**
DÖN.KARI VE YAS.YÜK.KARŞILIĞI	29	13.411	0
DÖNEM NET KARI	**34**	**52.173**	**-105.610**

E MOBİLYA VE ORMAN ÜRÜNLERİ LTD ŞTİ	31.12.2006	31.12.2007	31.12.2008
NET İŞLETME SERMAYESİ	-195.768	-122.018	-121.103
Cari Oran (%)	88	93	95
Likidite Oranı (%)	53	42	50
Nakit Oranı (%)	19	15	25
Banka Kredileri / Toplam Borçlar (%)	23	16	12
Kısa Vad.Borçlar / Toplam Borçlar (%)	87	92	94
Kısa Vad. Borçlar / Özkaynaklar (%)	4396	2027	-17247
Kısa Vad. Borçlar / Pasif Toplamı (%)	85	88	95
Banka Kredileri / Net Satışlar (%)	25	12	15
Finansal Kaldıraç Oranı (T.Borç / Aktif Top.) (%)	98	96	101
Finansman Rasyosu (Özkaynak / T.Borç) (%)	2	5	-1
Maddi Duran Varlık / Özkaynaklar (%)	225	68	-267
Banka Kredileri / Aktif Toplamı (%)	22	15	12
Stok Devir Hızı	3	3	2
Stok Devir Süresi (gün)	131	129	215
Alacak Devir Hızı	6	5	7
Alacak Tahsil Süresi (gün)	58	78	53
Brüt İşletme Sermayesi Devir Hızı	1	2	1
Brüt İşletme Sermayesi Süresi (gün)	303	234	408
Borç Devir Hızı	3	2	2
Ortalama Borç Ödeme Süresi (gün)	131	153	216
Nakit Çevirim Süresi (gün)	-59	-54	-51
Özkaynak Devir Hızı	47	39	-147
Brüt Satış Karı / Net Satışlar (%)	10	14	9
Vergi Öncesi Kar / Net Satışlar (%)	0	3	-5
Net Kar / Özkaynaklar (%)	0	58	683
Net Kar / Aktif Toplam (%)	0	3	-4
Faaliyet Karı / Net Satışlar (%)	1	4	-3
Net Kar / Net Satışlar (%)	0	2	-5

E Mobilya ve Orman Ürünleri Ltd Şti Oran Analizi

Yukarıdaki tabloda E Mobilya ve Orman Ürünleri Ltd Şti nin 2006,2007,2008 yılları itibari ile mali verileri sunulmuş ve ratioları hesaplanmıştır. Firmanın takip eden üç sene boyunca net işletme sermayesinin negatif seyretmesi olumsuz bir durum olarak dikkat çekmektedir.Banka kredilerinin toplam borçlar içindeki payının yıllar itibari ile düşüyor olması firmanın banka kredisi temin etmede zorlandığının göstergesi olabilir. Alacak tahsil süresi yılları itibari ile 58,78 ve 53 gün olarak gerçekleşmiş bununla birlikte borç ödeme süresi 131, 153 ve 216 gün olarak gerçekleşmiştir.Bu süreler olumlu olarak değerlendirilebilir. Brüt satış karın net satışlara oranı ise %10,%14 ve %9 olarak gerçekleşmiş ve genel olarak düşük seviyede olduğu söylenebilir. Örnek firmamız mobilya ve mobilya yapımında kullanılan ağaç ürünlerinin satışını yapmaktadır. Bu nedenle brüt karlılık oranının faaliyet gösterdiği sektör itibari ile %20-25 arasında olması beklenirken bu seviyelerin oldukça aşağısındadır. Firmanın ödenmiş sermayesinin de rakam olarak düşük olması , 2008 senesinde zarar göstermiş olduğu dikkate alınarak kredi tesisine temkinli yaklaşılmalıdır.

3. TÜRKİYEDE KRİZ SONRASI BEKLENTİLER

Dünya 2008 küresel krizin etkilerini aynı şiddette olmasa da yaşamaya devam etmektedir ,krizin tamamen bittiğini şu aşamada söylemek mümkün değildir.Bununla beraber etkilerinin azalmaya başladığı ve piyasanın hareketlenmeye başladığı söylenebilir.Türkiye de de durum diğer dünya ülkeleri ile benzer durumdadır. Ancak hem diğer dünya ülkelerinde hem de Türkiye de temel sorun ,krizle birlikte çok ciddi seviyelere ulaşan nakit sıkışıklığının hali hazırda devam ediyor olmasıdır. Ekonominin canlanmasındaki en büyük engel nakit sıkışıklığıdır. Bu durum işletmelerin yatırım yapmalarını engellemekte yada bu durum nedeni ile ticari ya da mali piyasadan yüksek faiz oranı ile borçlanmalarına sebep olmaktadır. Reel kar marjının çok düşük seyrettiği dikkate alındığında firmaların faaliyetlerini sürdürmekte finansal olarak zorlandığını belirtebiliriz.

Kurumsal yönetilen büyük kuruluşların dışında Türkiye de uzman bir finansal kadrosu olmayan patron şirketi olarak isimlendirilen birçok kobi bulunmaktadır. Ticarette çok tecrübeli olan ancak kriz karşısında şirketinin finansmanını yönetemeyen yada krize düşük öz varlık yüksek borç ile yakalanan bir çok şirketin maalesef ticari yaşamı son bulmuştur.Kurumsal firmaların da bir çoğu personel azaltmıştır. Birçok ekonomist krizin henüz krizin dip noktasının görülmediğini ancak depreme benzetilirse büyük sarsıntının geçmiş olduğunu artık dönem dönem daha düşük şiddette artçı sarsıntıların yaşanabileceğini belirtmektedirler.

Fortune dergisinin 2010 sayısında bazı özel bankaların genel müdürlerinin ve holding yöneticilerinin görüşlerinden yapılan alıntılar aşağıdaki gibidir.[43]

Hükümetlerin uyguladıkları şimdiye kadar görülmemiş ölçüde parasal ve mali canlandırma politikaları sayesinde dünyanın 1929 benzeri bir depresyona

---

[43] Kenan Şanlı, "2010 Beklentileri ve Tavsiyeler" (Fortune Dergisi ,Ocak 2010) s.37,38

girme tehlikesini büyük ölçüde geride bıraktığını söyleyebiliriz.Finansal piyasaların işleyişinin normale döndüğünü ve güven duygusunun yavaş da olsa geri geldiğini görüyoruz.Küresel ekonominin 2010 yılında kademeli bir şekilde toparlanmaya başlayacağını düşünüyoruz. 2010 yılında ekonomik aktivitede kademeli bir iyileşme ,kredi büyüklüklerinde ölçülü bir artış olacağı yönünde temkinli bir iyimserlik öngörüyoruz.(Faik Açıkalın ,Yapı Kredi Bankası Genel Müdürü)

2009'un ikinci yarısından itibaren dünya genelinde açıklanan ekonomik veriler krizin en dip seviyesinin görüldüğü ve ekonomilerde toparlanmanın başladığını gösteriyor. Bugün krize karşı alınan önlemlerin ne zaman geri çekileceği kritik bir önem taşıyor. Kürsel krize karşı uygulamaya konulan para ve maliye politikaları sayesinde Türkiye ekonomisinin 2009 un son çeyreği itibari ile resesyondan çıkacağını ve dünya ekonomisindeki toparlanmaya paralel olarak tekrar büyüme sürecine gireceğini tahmin ediyoruz.(Bilal Karaman ,Vakıfbank Genel Müdürü)

En kötü günün geride kaldığını düşünmekle beraber krizden çıkışın ve düzelmenin de kademeli olacağını öngörüyoruz. Ancak bankacılık sektöründeki yetersiz sermaye ,kriz döneminde refah kaybına uğrayan hane halkının zayıf mali gücü, yüksek işsizlik ve yüksek kamu açıkları global ekonominin zayıf halkalarını oluşturmakta ve kırılganlığın sürmesini sağlamaktadır. Bu anlamda global finansal piyasalarda da temkinli bir toparlanma süreci yaşanmasını bekliyoruz.(Ziya Akkurt,Akbank Genel Müdürü)

Dünya ekonomisi ile ilgili gelen son veriler ,ekonomik daralmanın hız kestiğini ve bir toparlanmanın başladığını gösteriyor. Ancak kırılganlık, bir süre daha devam edecek ve 2008 dönemindeki hızlı büyüme temposunun yakalanması vakit alacak.2010 yılında hemen hemen tüm ülkeler pozitif ekonomik büyümeye geçseler de işsizlik oranlarında önemli bir düşme olmayacak. Dünya genelindeki düzenleyici otoriteler destek politikalarından dönüş konusunda aceleci olmayacakları ve işsizlik oranında düşüş olana kadar bekleyecekleri mesajını veriyorlar. Bu durum,en azından bir süre için enflasyon

riskinin göz ardı edileceğine ve yüksek bütçe açıklarına göz yumulacağına işaret ediyor. (Ergun Özen ,Garanti Bankası Genel Müdürü)

Global anlamda ekonomik koşullarda toparlanmanın başladığı gözüküyor. 2010 yılından itibaren global ekonomi yeniden büyümeye geçecek. Bu anlamda kriz ve endişe ortamını atlatmış durumdayız. Ancak elbette ki geleceğe yönelik risk unsurları söz konusu. Her ne kadar krizin en dibi geride kalmış olsa da işsizliğin bir süre daha artabileceği ve yüksek seyrini sürdüreceği gözüküyor.2010 yılında en önemli risk global anlamda yeni bir resesyon dalgası olabilir. Global krize paralel olarak 2009 yılında tarihinin en derin daralmasını yaşayan Türkiye ekonomisinin ,2010 yılından itibaren toparlanmaya başlayacağı ,kriz öncesi seviyelere ise ancak 2011 ve sonrasında yakınlaşılabileceği gözükmektedir.(Ferit Şahenk,Doğuş Holding Yönetim Kurulu Başkanı)

Dünyanın büyük ekonomilerinden toparlanma sinyalleri almaya başladık. Önümüzdeki dönemde dünya eonomisinin az da olsa büyüyeceğini söyleyebiliriz. Ancak tabii ki ,kirz öncesi seviyelerin yakalanması zor görünüyor.2010 yılında Türkiye ekonomisinin yüzde 3-4 oranında büyüyeceği varsayılıyor. Ancak ,Yunanistan ın içine düştüğü ekonomik sıkıntı ve bu ülkeyi başka AB ülkelerinin de izleme ihtimali küresel dalga beklentileri ve içeride siyasi tansiyonun yükselmesi nedeniyle yine riskli bir yıl bizi beklemektedir. Dış talebin artmadığı bir ortamda içeride harcamaların artması önem kazanıyor. Bunun için de tüketici güveninin yükselmesi ve iç tüketimin canlanması gerekiyor.İç piyasada beklenen ekonomik canlanma istenilen ölçüde gerçekleşemez ve 2010 yılında piyasada üretim ve talep daralması devam ederse Türkiye ekonomisinin en iyi ihtimalle düşük bir büyüme hızına mahkum olması kaçınılmaz hale gelebilir .(Ahmet Zorlu Zorlu Holding Yönetim Kurulu Başkanı)

Son yılların en sert küresel resesyonunun ardından ,şimdi artık sürdürülebilir ama dengesiz bir küresel toparlanma bekliyoruz. Mali teşvikler, 2010 yılı başlarında pek çok bölgede muhtemelen güçlü bir büyümeyi teşvik edecek. Ancak daha sonra ,bölgeler bazında toparlanmaların dengesiz

olacağını öngörüyoruz.ABD'de gerçek anlamda toparlanma ancak 2010-2011 gibi mümkün olabilir. Kürsel ekonomik toparlanma şimdiden birçok ülkede faiz oranlarında bir çıkış başlattı, fakat merkez bankalarının erken ya da agresif bir faiz artırımına gitmeleri mümkün gözükmüyor.Türkiye 'ye gelince ,2010 yılı içinde yüzde 4,2 oranında bir büyüme öngörüyoruz .Ancak hükümetin IMF ile anlaşma yapıp yapmayacağı belirsizliğini koruduğundan ,bu durum beklenmedik iniş ve çıkışlara kapıyı açık bırakıyor.(David Lubin, Citi Group Gelişmekte Olan Piyasalar)

Ekonomik toparlanmanın ilk evresini tetikleyen bazı unsurların geçici olduğu söylenebilir ;bu nedenle ,2010 yılının ilk yarısında toparlanmanın biraz hız kaybedeceğini düşünüyorum. Bununla birlkte ,toparlanmanın rasyonel olduğuna dair göstergeler var :Birincisi dünya ticaretindeki hızlı ve güçlü sıçrayış, ikincisi ABD 'de emlak ve istihdam pazarındaki istikrar işaretleri.Bu nedenle ,toparlanmanın sürdürülebilir ve geçek olacağına inanıyorum. Sonuç olarak ,krizin sonu aynı zamanda küresel ekonomide önemli bir yeniden dengelemeye işaret ederken ,gelişmekte olan piyasa ekonomilerinin de dünya ekonomisinde daha fazla ağırlık ve rol üstlendikleri görülüyor. Avrupa 'da yeni gelişmekte olan piyasa ekonomileri arasında ,Türkiye en dinamik ekonomilerden biri olarak gözüküyor.Türkiye'nin güçlü bir sıçrayışla 2010'da yaklaşık yüzde 3,5 luk bir büyüme yakalamasını bekliyorum,oysa bu oran ABD'de yüzde 2,AB bölgesinde ise yüzde 1 in altında kalması bekleniyor.(Marco Annunziata ,HVB-Unicredit Group Başekonomisti)

Bu görüşler doğrultusunda 2010 da Türkiye ekonomisinin kontrollü büyüme ve toparlanma sürecinde olacağını öngörebilriz.

4. İŞLETMELERİN KRİZDE YAPMASI GEREKENLER

Kriz dönemleri, iyi yönetilebilirse ve değerlendirilebilirse şirketlerin güven tazeledikleri ve itibarlarını toplumun her kesimine etkili bir şekilde yansıttıkları dönemler de olabilir.

Şirketler, kriz dönemi nedeniyle, özellikle yoğun belirsizlik ortamında "zor" kararlar alacaklardır. Belki yıllardır eğitim ve gelişimleri için çok emek verilen, yatırım yapılan bir kısım insan kaynaklarının işine son verilecektir. Belki de, belirsiz bir süre üretim duracak, stoklar büyük bir sorun haline dönüşecektir. Tedarikçiler "gelecek" kaygısı içine gireceklerdir. Finans bölümü ise belki ödemeleri durduracak, alışılagelmiş ödeme politikaları askıya alınacak, hatta çalışanlar belli bir dönem maaşlarını bile alamayacaklardır. Adı üstünde "kriz" olan bu dönemde en fazla gereksinim duyulan şey ise "güven"dir. Kararlar ne kadar zor, acımasız hatta yanlış olursa olsun "güvenin yitirilmemesi" gerekmektedir. Çünkü, iş hayatında bir de "krizden sonraki dönem" vardır ki, şirket itibarı asıl bu dönemde kendisi ile hesaplaşır.

Krizler örgütlerin ve toplumların yaşamında karşılaşılabilecek kaotik durumlardır ve karmaşa yaratırlar. İş dünyasında sık görülmeye başlayan kriz dönemleri,işletmeleri doğrudan etkide bulunamadıkları olaylarla karşı karşıya bırakmaktadır. Bu nedenle,işletmeler her geçen gün daha yoğun olarak kriz yönetimi tekniklerine başvurur hale gelmişlerdir. Örgütlerin istenmeyen bir durumla karşılaşmaları halinde yürürlüğe girmesi beklenen uygulama olarak bilinen kriz yönetimi; örgütlerin zarar gören imajlarının düzeltilmesi,örgütün kendi doğasından dolayı karşılaşılması muhtemel olumsuzlukların önlenmesi ya da en az zararla atlatılabilmesini sağlama amacını taşımaktadır.

Aşağıda yer alan hususlar,kriz yönetimi ve iletişimi için genel bir yaklaşım olup her şirketin kendi kültürüne göre uyarlayabileceği bazı faaliyetleri belirtmektedir;

Şirketin hiyerarşik yapılanmasındaki farklılıkları da dikkate alarak bir kriz komitesi kurulabilir. Komite ne çok kalabalık olmalı ne de krizi yönetmek için gerekli insan gücünden yoksun olmalıdır. Kriz komitesi tam yetki ile donatılmalı, başta para harcamak olmak üzere şirketin kriz dönemini aşmasına yönelik tüm kararları başkalarına danışmadan verebilmelidir. Şirketin iç ve dış iletişimine yönelik koordinasyon mutlaka kriz komitesinden yönlendirilmeli, dedikodu üretilmesine olanak tanıyacak iletişim ortamları köreltilmelidir.

Durum analizi kapsamında şirket öncelikle aldığı kararları kimlerle paylaşmalıdır ? Doğal olarak çalışanlarından başlayan bir dizi kesimle bu kararlar paylaşılacaktır ancak kriz komitesi adına kimler bu paylaşımda sözcülük yapacaktır? Çalışanlar, aileleri, tedarikçiler, bayiler, satış noktaları, müşteriler, yerel yönetimler, kamu bürokrasisi, medya, akademik çevreler, sivil toplum örgütleri... şirketi, kriz komitesi adına, bu kesimlerin lisanına yabancı olmayan kişilerin temsil etmesi gerekmektedir.

Kriz komitesi,iletişim hatlarını günün her saati ve haftanın her günü, yakın çevreden gelebilecek her türlü iletişime açık tutmalıdır. Özel bir telefon numarası, web adresi, elektronik postanın yanı sıra, işe geliş ve gidişler sırasında ana kapıya yerleştirilecek iletişim kutuları komite üyelerine çok değerli bilgiler taşıyabilir.

Şirketin, kriz dönemini sosyal paydaşları nezdindeki güvenini tazelemesi ve itibarına katkı sağlaması amacına yönelik yönetebilmesi için tüm iletişimini - ne kadar kötü, olumsuz olursa olsun- gerçek bilgi ve bulgular üzerine inşâ etmesi gerekmektedir. Adı üstünde, krizler olağanüstü dönemlerdir ve alınacak kararlar hiç de hoş olmayabilir. Ancak, dedikodu ve aslı astarı olmayan söylentiler ile şirkete ve şirket yönetimine yönelik itimadın yok olmasındansa gerçeklere ortak olmak özellikle kriz sonrası dönemler için gereklidir.

Medya mensupları ile ilişkiler kriz komitesinde tek elden yürütülmelidir. Yerel medya da dahil olmak üzere gelen tüm sorular hiç bir engelle karşılaşmadan komiteye gelebilmeli ve en geç 12 saat içinde bir bilgiyle medyaya geri dönülmelidir.

Kriz yönetimindeki başarı kriterlerinin başında liderlik gelmektedir. Şirketlerin üst düzey yöneticilerinin kendilerini gerçek anlamda gösterdikleri dönemlerdir krizler. Kendisini üstün bir liderlik için koşullandırmış yöneticilerin ele aldığı ve yönettiği kriz ,güven duygusunun kaybedilmediği bir ortamda yönetilmiş olacaktır.

Kriz, nakit akışının durmasıyla, işletmeleri ve bireyleri vuruyorsa, en az nakit akışı gerektirecek bir yapı oluşturmak gereklidir. En az nakit akışı gerektirecek yapı kurmakla tasarruf yapmak farklı kavramlardır. Çok para

harcayan kuruluşlar, tasarruf yapabilirler. En düşük maliyet yapısına sahip olanlar ise tasarruf yapmazlar; çünkü kaçınabilecekleri maliyet kalemi yok gibidir.

Kriz zamanında işlerin azaldığını varsayarsak, krizler kuruluşlar için eğitim faaliyetlerine devam etmek için çok iyi fırsatlardır. Kuruluşlar pek çok örnekte, kriz başladığında ilk önce eğitim bütçelerini keserler. Bu aynı anda hizmet endüstrisini de durdurur. Kriz zamanında eğitime devamın iki yolu vardır: Bunlardan bir tanesi, kurum için uzmanların kendi dallarında teknik konuların yanı sıra kalite, sağlık ve iş güvenliği konularında eğitim yapmasıdır. Dışarıdan alınacak eğitimler de çok uygun şartlarla devam edebilir. Eğitim ve danışmanlık kuruluşları da, kriz sırasında işleri kalmadığından onlarda sıkıntıya girerler. Bu kuruluşların birçoğu, kriz döneminde standart eğitimlerini yarı fiyata ve bir yıl vadeli ödemeyle yapmayı kabul edebilirler.

Krizler insanların canlarını yakarlar. İşletmeler kapanır, genel müdürler görevden alınır, insanlar işten çıkarılır. Bütün bunlar gerçekten insanı üzer ve tepkisel yapar. Ancak geride kalanlar, yeni oluşan düzenle savaşmak yerine, onunla birlikte yaşamayı öğrenmek durumundadır. Bugün yeni insanlarla uyumlu çalışmayı öğrenme yeteneği, işletmedeki en kritik yeteneklerden biri olmuştur. Bu yeteneği geliştirmek, bireysel anlamda zihinsel bir dönüşüm işidir. İnsan kaynakları bölümleri de, mevcut personelin kriz sırasında eş zamanlı yaşanan değişime gösterdikleri direnci, uyumlu çalışmaya dönüştürmekle görevlidir.

Kriz Yönetimi sürecinde yöneticiler belirli yeteneklere sahip olmalıdırlar. Başarı için insan unsuru ve özellikle ekip çalışması çok önemlidir. İnsanlar işimi kaybeder miyim endişesinde değil, şirkete nasıl değer katarım konusuna odaklanmalıdır. Motivasyon üst düzeyde tutulmalı, ekip çalışması ve başarı için herkesin efor sarfetmesi gerektiği özellikle vurgulanmalıdır. Fedakarlık gerekirse de bu eşit ve adilane paylaşılmalıdır.

Kazanılan para cinsinden borçlanmaya özen gösterilmeli , mümkün olduğunca kur riski alınmamalıdır.

Gerekli görüldüğü noktada stratejik ortaklıklara gidilmelidir. Tek başına ayakta kalınamıyorsa ekonomik hayatı devam ettirebilmek için şirketin ortaklık kurmasına engel olunmamalıdır.

Bankalarla ilişkide güçlü olunmalı,sürekli iletişim halinde bulunmalı ,faaliyetimiz devam ediyor , işlerimiz kontrolümüz altında mesajı verilmelidir.

Müşteriler verimliliklerine ve iş hacmine göre sıralanmalıdır.Büyük hacimli müşterileri krizin getireceği fiyat rekabetinde diğer firmalara kaptırmamak için mutlaka iletişim halinde kalınmalı ve müşterin nabzı yoklanmalı uygun seçenekler sunulmalıdır.

İşletmelerin nakite daha çok ihtiyacı olacağı dikkate alınarak yapılması elzem olmayan harcamalar ileri tarihlere ötelenmeli , mevcut alacakların tahsilinde daha kontrollü ve takipçi olunmalıdır.

Artan rekabet ortamında "operasyonel verimlilik" çok önemli bir unsur olmakla birlikte, kriz zamanlarında olmazsa olmaz bir koşul haline gelmektedir. Verimliliği artırıp, tasarruf sağlayacak önemler derhal uygulamaya alınmalıdır. Tasarruf deyince sadece eleman çıkarmak akla gelmemelidir. İş süreçleri verimli hale getirilmeli ve teknolojinin daha etkin kullanımı gündeme alınmalıdır. Stok yönetiminde yapılacak iyileşmelerin bile önemli tasarruflar sağladığını göz ardı etmemek gerekir.

İstihbarat ağının genişletilmesi.Firmalar sattıkları ürün ve hizmetin parasını alamadıkları takdirde faaliyetlerini sürdüremezler. Müşterilerine ürün ve hizmet satarken mutlaka onların mali durumlarını mümkün ölçüde incelemeye çalışmalı, piyasadaki ödemelerini zamanında yapıp yapmadıklarını kontrol etmeli,ödemelerini almakta zorlanacağı firmalarla iş yapmaktan kaçınmalıdır.

Tüm bu adımlar değerlendirildiğinde ,aslında işletmenin temel amacı olan hayatını devam ettirme düşüncesiyle geliştirdiği ve ortada hiç bir kriz belirtisi olmamasına karşın uyguladığı planların tamamını krizi önlemeye karşı geliştirilen stratejiler olarak görebiliriz. Çünkü doğru kararların alınması ve uygulamaya konulması sayesinde işletme dışında herhangi bir tehdit dahi oluşacak olsa bunun doğru yönetim ile bir avantaja dönüştürülmesi mümkündür. Bu açıdan her ne kadar bazı teknikler ve stratejiler belirtilmişse de işletmenin

kuruluş aşamasından başlayarak olgunluk ve gerileme dönemlerine kadar yaptığı başarılı uygulamalar kriz önlemeye dönük faaliyetler olarak görülebilir. Bu faaliyetler ister bilinçli olarak krizi önlemeye yönelik çalışmalar şeklinde ortaya konulsun, isterse kriz kavramını hiç gündeme getirilmeden gerçekleştirilen uygulamalar olsun, tamamıyla bir kriz önleme çalışması olarak değerlendirilebilir.[44]

[44] Hasan Tağraf ve N.Talat Arslan. "Kriz Oluşum Süreci Ve Kriz Yönetiminde Proaktif Yaklaşım", **C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt 4, Sayı 1, 2003, s. 159

SONUÇ

ABD mortgage piyasalarında 2006 yılında başlayan dalgalanma, 2007 yılından itibaren öncelikle kredi krizine ve akabinde likidite krizine dönüşerek, hemen hemen her ülkenin finansal ve reel sektörlerinde olumsuz etkiler yaratmıştır. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin finansal sektörleri, uluslar arası çapta marka olmuş bazı yatırım bankalarının tasfiyesi ile sonuçlanan, bazılarının ise devlet yardımı ile ayakta kaldığı, risklerin ve belirsizliklerin arttığı bir dönemden geçerek yara almıştır. Bu süreçte finansal piyasalar, kredi piyasalarında ortaya çıkan dalgalanmanın menkul kıymetleştirme ile nasıl bir tehlike haline dönüştüğünü öğrenirken, Bearns&Stearns gibi birçok büyük finans kurulusu ardı ardına zarar açıklamak zorunda kalmıştır.

Türkiye de bu krizden büyük ölçüde etkilemiştir. Bununla beraber Türkiye'deki bankacılık sisteminin mevcut yapısal özelliği ve piyasadaki aktörlerin kriz sırasındaki davranış biçimleri Türkiye'nin bu krizi göreli az hasarla atlatmasına neden olmuştur. Buna göre özellikle 2001 krizinden sonra atılan adımlar Türkiye'deki bankacılık sistemini sağlamlaştırmış ve bir istikrara kavuşturmuştur. Gerçekten de BDDK'nın sıkı bir şekilde bankaları gözetimi, bankaların sermaye yeterliliklerinde bir eksiklik olmaması, döviz varlıklarıyla döviz yükümlülükleri arasında bir denge olması ve ABD'dekinin aksine Türkiye'de konut ipoteğine dayalı tahvil/bono ihracının yapılmaması olumlu birer yapısal özellik olarak karşımıza çıkmıştır.

Bankacılık sektörünün krize karşı bu sağlam duruşunun yanı sıra özel reel sektörün olumsuz etkilenmesi bankaların kredilerde frene basmasının sonucunu doğurmuştur.2010 yılında bankacılık sektörü için beklenen en önemli riskin "kredi riski " olması nedeniyle, kredi portföyünde ihtiyatlı büyüme stratejisi hakim olmuştur. Banka bilançolarında kaliteli aktif yaratmak adına kredilerde riske odaklanılmış ve birçok banka hem firma , hem sektör, hem de operasyonel riskleri dikkate alarak ve rating sistemi ile firmaları değerlendirerek kredi politikalarını düzenlemişlerdir. Geleneksel olarak sektörün yatırım ve işletme krerdileriyle desteklediği tekstil ve turizm gibi sektörler içindeki banka kredi

payları düşmeye başlamıştır. Bu dönemde, bankacılık sektörü yüksek getiri sağlayan bireysel kredilere ve kısa vadeli TL kredilere yoğunlaşmıştır.

İnşaat sektörü basta olmak üzere birçok sektörü yakından ilgilendirmesi nedeniyle küresel kriz sonucu piyasalarda yaşanan sorunların önüne geçilebilmesi icin; gerçeği yansıtmayan değerleme yöntemleri ortadan kaldırılmalı, mali analiz yapılırken mevcut ekonomik durum ve sektörel farklılıklar dikkate alınmalı, kredi başvurularında yapılan değişiklikler otoriteler tarafından izlenmeli, sahte kredi dokümantasyonları engellenmeli ve işletmelerin kredi ihtiyaçları ve doğru tespit edilmeli finansal kurumlar tarafından yanlış fonlanmasının önüne geçilmelidir.

KAYNAKÇA

Bayraktutan Yusuf, **Ekonomik Kriz Öncesi Erken Uyarı Sistemleri**, Birinci basım. İstanbul: Arıkan Basım Yayım Dağıtım Ltd., 2006.

Türkkan Erdal, **Ekonomik Kriz Öncesi Erken Uyarı Sistemleri**, Birinci basım. İstanbul: Arıkan Basım Yayım Dağıtım Ltd., 2006.

Eğilmez Mahfi, **Küresel Finans Krizi** Dördüncü basım. İstanbul: Remzi Kitabevi A.Ş., 2009.

Alkan A.Levent, **Kürsel Sistemik Krizin Anatomisi**, Birinci basım. İstanbul: Kelebek Matbaacılık San.Tic.Ltd.Şti., 2009

Demir Faruk, Karabıyık Ayşegül, Ermişoğlu Emine, Küçük Ayhan, "ABD Mortgage Krizi" (Ağustos 2008) http://www.bddk.org.tr/websitesi/turkce/Raporlar/Calisma_Raporlari/5176ABDMORTGAGE05082008x.pdf (Erişim:14/12/2009)

Öztürk Fevzi, "Mortgage Krizi Nedenleri ,Etkileri ve Sonuçları", (Şubat 2008) http://www.dunyabulteni.net/news_detail (Erişim:22/01/2010)

Abdülkadir Gülşen, "Subprime Mortgage Kredileri"(Nisan 2008) http://www.alomaliye.com/2008/abdulkadir_gulsen_subprime.htm (Erişim:01/02/2010)

Erdem Alptekin, "Menkul Kıymetleştirme ve Finansal Krizdeki Rolü" (Nisan 2009) http://www.izto.org.tr/NR/rdonlyres/7475BDA1-95B7-4855-B351-9ADCE4362AFE/11921/menkulkıymetleştirme_ealptekin.pdf (Erişim:22/12/2009)

Apak Sudi; Ayhan Aytaç, **Kürsel Krizler Kronolojik Değerlendirme ve Analiz**, Birinci Basım. İstanbul: Avcıol Basım Yayın, 2009.

Çankaya Serkan, "Dünyada ve Türkiye'de Hedge Fonlar ve Uygulanabilirliği"(Ağustos2008) http://www.finanskulup.org.tr/assets/maliyefinans/81/Serkan_Cankaya_Dunyada_Turkiyede_Hedge_Fonlar_MFY81.pdf (Erişim:11/11/2009)

Şakar Birgül, **Banka Kredileri ve Yönetimi** ,İkinci Basım,İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.,2009.

Güney Alptekin, **Banka İşlemleri ,**İkinci Basım. İstabul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.,2008.

Ünay Vecdi, **Bankalarca İç Ticaretin ve Sanayinin Finanse Edilmesi**, Beşinci Basım. İstanbul: Ekonomik ve Sosyal Yayınlar A.Ş.,1989.

Parasız İlker, **Para Banka ve Finansal Piyasalar (Teori ve Politikalar),**Bursa: Ezgi Kitabevi, 1997.

Artukoğlu M.Metin, **Türk Bankacılık Sektörünün Kredi Hacmi ve Tarımsal Kredi İlişkileri, (Banka ve Ekonomik Yorumlar),** İstanbul: Ekonomik ve Sosyal Yayınlar A.Ş.,2001.

Seval Belkıs, **Kredilendirme Süreci ve Kredi Yönetimi,** Onbirinci Basım.İstanbul: Avcıoğlu Matbaası,1990.

Bolgün, K.Evren; Akçay M.Barış, **Risk Yönetimi** ,İkinci Basım.İstanbul: Scala Yayıncılık, 2005.

Teker Dilek Leblebici, Bankalarda Operasyonel Risk Yönetimi, (Literetür Yayıncılık A.Ş. 2006), s.23

Arslan İbrahim, "Basel Kriterler ve Türk Bankacılık Sektörüne Etkileri" ,Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,(2007/18), s.49

Uz Reha, "Risk Yönetimi ve Basel II'nin Kobilere Etkileri"(Eylül 2004) http://www.tbb.org.tr/Dosyalar/userfiles/file/onemli_basliklar/Konferans_KOBI_Kitapcigi.pdf (Erişim:13/01/2010)

Berk Niyazi, **Bankacılıkta Pazara Yönelik Kredi Yönetimi**, Üçüncü Basım.İstanbul :Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. 2001.

Apak Sudi ve Engin Demirel, **Finansal Yönetim**, Cilt2. Birinci Basım.İstanbul: Papatya Yayıncılık Eğitim , 2010.

Akgüç Öztin, **Mali Tablolar Analizi**,Onikinci Basım.İstanbul: Arayış Basım Yayıncılık, 2006.

Konuralp Gürel, **Sermaye Piyasaları Analizler Kuramlar ve Portföy Yönetimi**,2.Baskı İstanbul: Alfa Basım Yayın 1999.

Şanlı Kenan, "2010 Beklentileri ve Tavsiyeler" (Fortune Dergisi ,Ocak 2010) s.37,38

Tağraf Hasan ve N. Talat Arslan. **"Kriz Oluşum Süreci Ve Kriz Yönetiminde Proaktif Yaklaşım",** C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 4, Sayı 1, 2003, s.159.